Дім сад город

6
2002

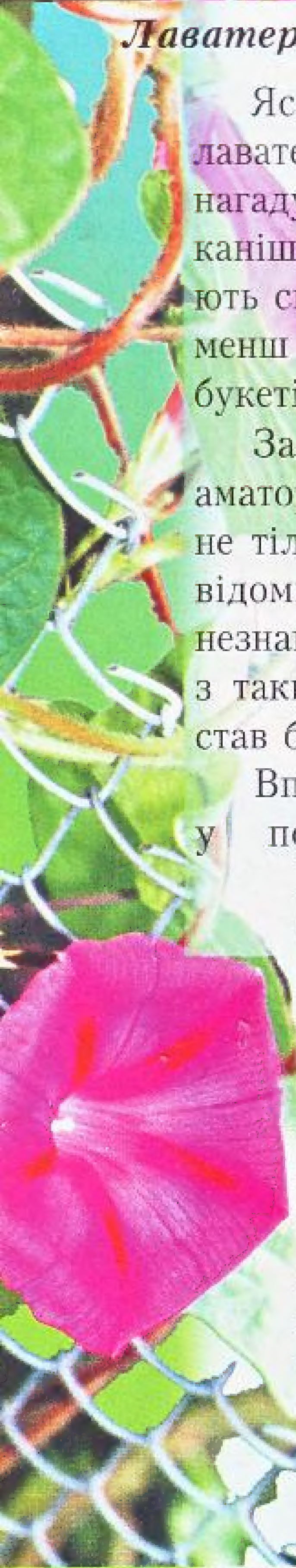

Лаватера, ніби вишуканий фарфор

Прогулянка

Разом з Раїсою Іванівною Боренковою

Яскраво-рожеві й білі квітки лаватери, які за своєю фактурою нагадують найтонший і найвишуканіший фарфор, просто зачаровують своїм рясним квітуванням. Не менш чарівними бувають вони і в букеті.

За останні роки квітникарі-аматори мали змогу ознайомитися не тільки з новими сортами давно відомих квітів, а й абсолютно незнайомими рослинами. Однією з таких рослин у моєму квітнику став біденс, або череда.

Вперше про біденс я прочитала у популярній книзі доктора Хесайона, звідки й дізналася про ці квіти, введені в культуру лише в 90-ті роки минулого сторіччя. Торік біденс прописався й в моєму квітнику. Результат цілком втішний: рослина абсолютно невибаглива до умов вирощування, насіння її швидко сходить, висіяна прямо в грунт, вона рясно квітувала досить великими, схожими на зірочки, яскраво-жовтими квітками, зав'язалося багато насіння і з того, що осипалося, дружно виріс самосів. Отож є надія, що й навесні з'явиться багато рослин з того насіння, яке встигло прорости, адже цвітіння тривало майже до листопада.

Якщо ж висіяти на розсаду, то рослини заквітують ще раніше.

Біденс добре приживається у великих контейнерах та вазонах і гармонує із сурфінією.

Скільки себе пам'ятаю, скромні селянські огорожі завжди прикрашали "кручені паничі". Яка колоритна й образна назва: скажеш: "кручений панич" - одразу перед очима постають живі образи хвацьких парубків.

Шкода, що улюблениця селянських осель все рідше розстилає на тинах свої яскраві квітки, адже поряд із звичайними пурпуровими сортами з'явилося багато інших, вишуканіших.

Неперевершеною красунею, звичайно, є голуба гігантська іпомея. Мабуть, не знайдеться людини, яка б не захоплювалася її небесно-блакитними квітками. Має вона лише один недолік: починає квітувати пізніше звичайної і насіння практично не достигає. Але за красу, яку дарує нам ця квітка, недоліку того можна й не брати до уваги.

Найкраще висаджувати іпомею розсадою. Це стало можливим завдяки використанню торф'яних таблеток з сіточкою. Звичайний спосіб висаджування неприйнятний, тому що рослина має стрижневий корінь і пересаджування погано витримує. На тлі цієї елегантної краси зовсім зворушливий і надзвичайно симпатичний вигляд має маленька червона іпомея.

Іпомея може створити густу ширму з каскадами квітів у будь-якому місці, де тільки достатньо сонця. Нею можна замаскувати паркан, стару драбину, прикрасити перголу.

Посадіть іпомею, скажімо, на балконі і кожного літнього ранку вас привітає голубе чи пурпурове сяйво свіжих ранкових красунь.

До речі, кожна квітка живе лише один день. А яка краса!

Біденс квітує до осені

У літньому саду

Тунбергія сорту Чорноока Сюзанна — справжня красуня в моєму саду. Це невисока (до півтора метра) рослина. Її ліана дає густу "шапку" зелені й ціле "море" оранжевих та жовтих квіток з чорними очками. Ні на якому фото не можна передати чарівність її чорненьких кокетливих оченят, які радують мене упродовж усього літа. Цю рослину обов'язково треба висаджувати на сонячному місці, добре захищеному від вітру.

Але, вирощуючи тунбергію, квітникар має бути пильним: за несприятливих умов її може пошкодити павутинний кліщ.

До речі, тунбергія, може бути не лише виткою, а й ампельною рослиною, а, отже, росте однаково що вгору, що вниз. Її можна висаджувати у контейнерах, у підвісних корзинах, які нині стали досить модними.

Цинерарія приморська гармонує з багатьма квітами. Це досить оригінальна рослина, яка останнім часом займає чільне місце в озелененні наших міст. Але не кожен квітникар знає, що вона має деякі особливості у вирощуванні.

Цинерарію приморську широко використовують в озелененні передусім як бордюрну і килимову рослину: її сірі опушені листочки немов сріблом виблискують на сонці і дуже гармонують з багатьма квітами.

Я вважаю, що цю рослину можна вирощувати не тільки на "офіційних" клумбах, а й у "камерних" квітниках.

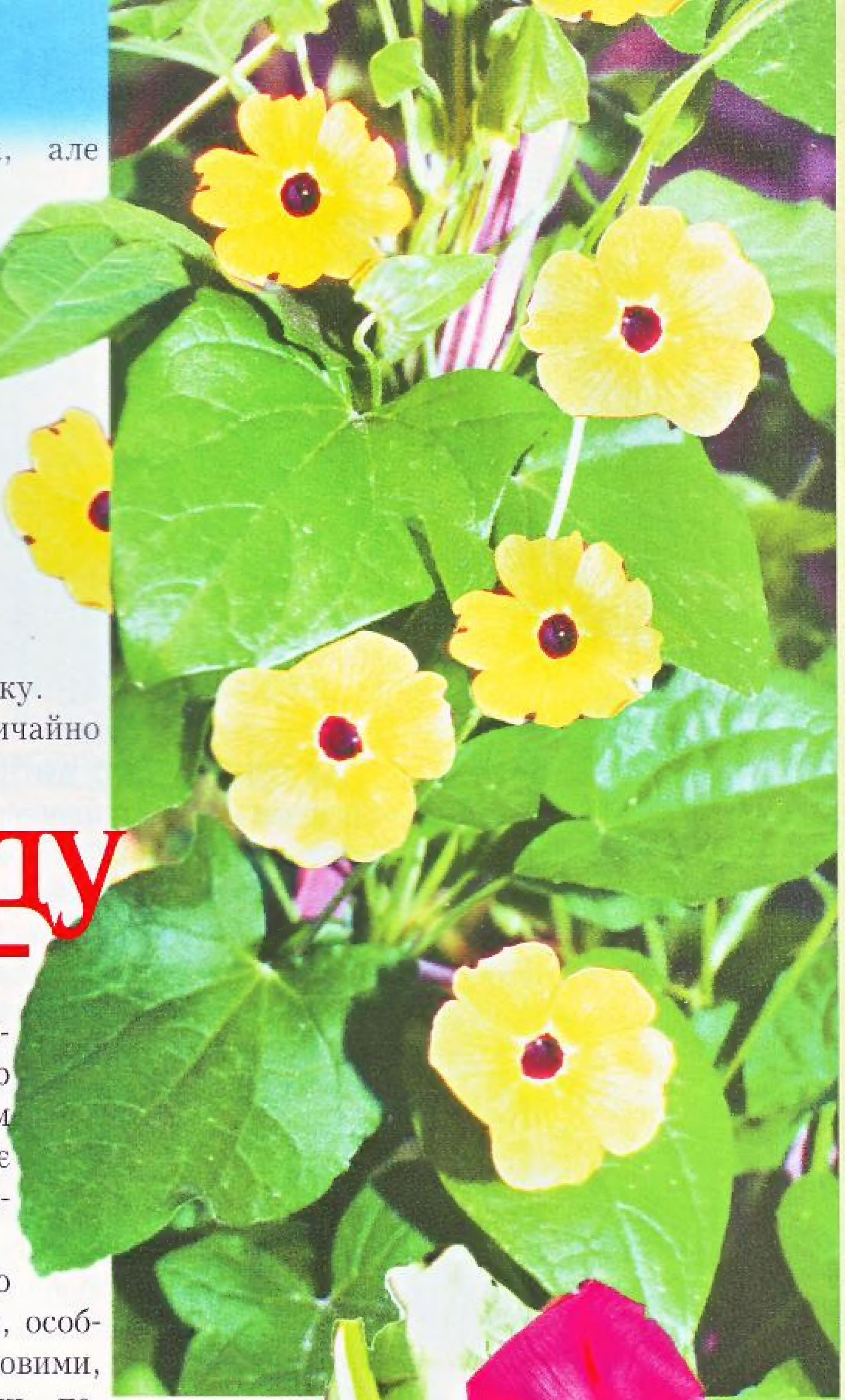
Цинерарія невибаглива, але краще зростає на сонячних місцях. У нашій зоні її вирощують як однорічну. Розмножується насінням, яке сіють у лютому-березні на розсаду. У грунт рослини висаджують на відстані 10—15 см одна від одної. Вони добре витримують пересаджування, тому для створення задуманих композицій їх можна переносити на інше місце навіть улітку.

Для флористів надзвичайно цінним матеріалом є засушене листя цинерарії. Воно гарно висушується, протягом тривалого часу не втрачає кольору, з ним легко працювати.

Цинерарія дає гарне тло не тільки для інших рослин, особливо з червоними, фіолетовими, пурпурними квітками (герань, петунія, бегонія та інші), а й дуже приваблива в рокаріях, на альпійських гірках, де вона має надзвичайно природний вигляд, неначе у себе на батьківщині — на Мадагаскарі, в Африці. Невеличкими чагарниками чимало цинерарії росте між скелями на Південному березі Криму.

Я бачила невеличку міську клумбу, на якій росли лише цинерарія та лобелія, у якої за її яскравими фіолетовими квіточками листя майже не було видно. Клумба просто вражала своїм незвичайним "космічним" сріблясто-сірим колоритом та елегантним, вишуканим виглядом.

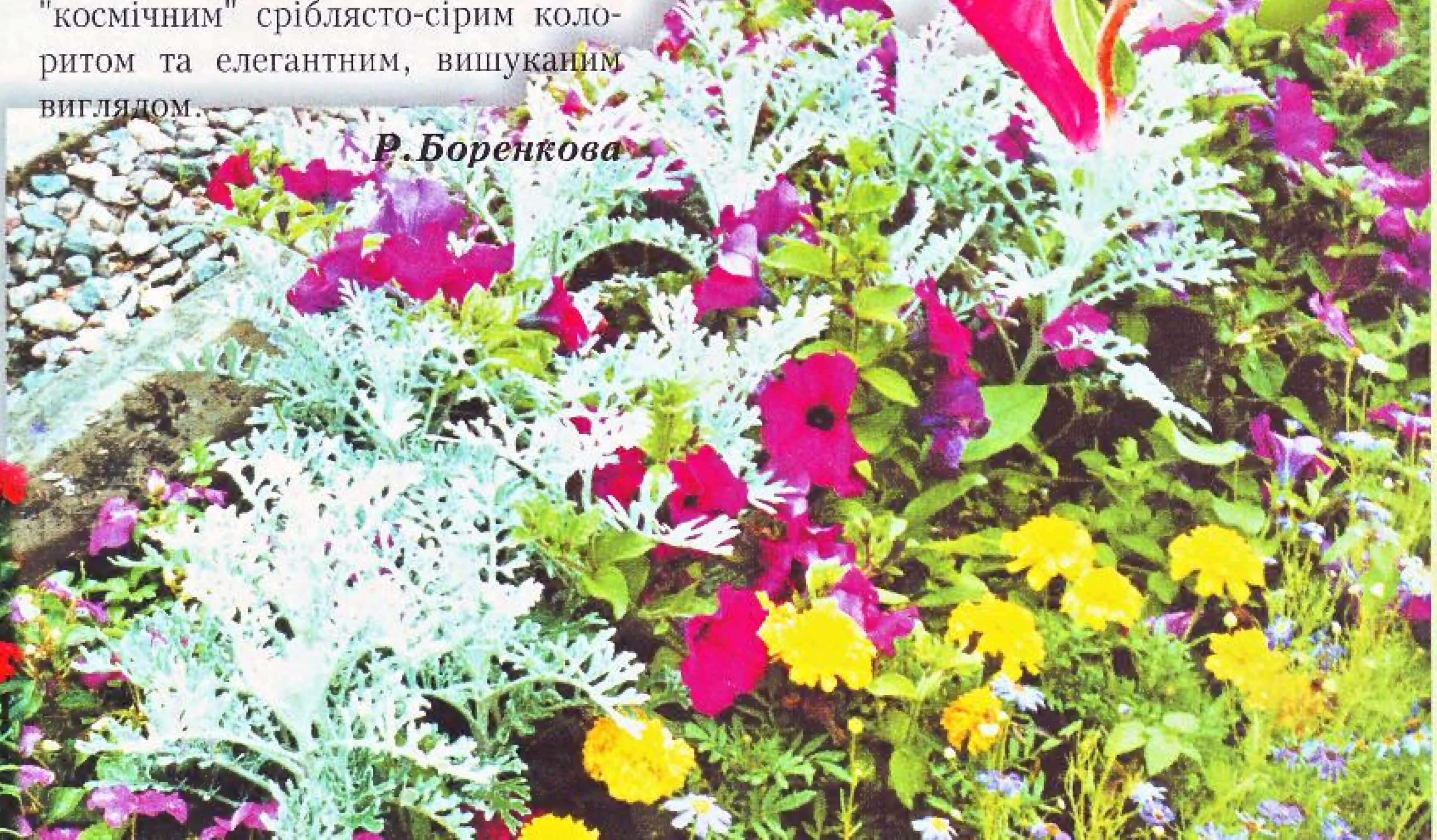
Р. Боренкова

"Чорноока Сюзанна" — витка й ампельна

Неперевершена красуня іпомея

Цинерарія приморська гармонує з багатьма квітами

Щедра грядка

Щоб бути з капустою протягом усього року

Капусту вирощують у більшості країн світу і, судячи з площі, яку вона займає, це овоч номер один.

Серед усіх видів капуст найбільш поширена — білоголова. Це зумовлено її цінними господарськими властивостями: високими харчовими і смаковими якостями, стійкістю до понижених температур, врожайністю, чудовою лежкістю й транспортабельністю, а також придатністю до механізованого збирання.

Білоголова капуста — найважливіша овочева культура в західному регіоні України, яку завдяки різним строкам достигання споживають у свіжому вигляді цілий рік. Усі сорти капусти (ранньо-, середньо- і пізньостиглі) мають повноцінне значення.

Як правильно вибрати сорти

Городникам найдоцільніше вирощувати районовані сорти капусти, які за даними державних сортодільниць найпродуктивніші у даній місцевості. Крім того, при районуванні враховується стійкість сортів до карантинних і поширених хвороб та шкідників, а також придатність їх до тривалого зберігання та переробки. Останнім часом районовано багато гібридів першого покоління (F_1). Усі вони високопродуктивні. Однак насіння від них використовувати недоцільно, оскільки в другому й третьому поколіннях відбувається розщеплення ознак, і продуктивність різко знижується. Добираючи сорт або гібрид капусти, користуйтеся довідковою книжкою "Реєстр сортів рослин України", яку видають щороку. У неї занесено понад 460 сортів та гібридів овочевих і баштанних культур.

За тривалістю вегетаційного періоду (від появи сходів до технічної стиглості) сорти білоголової капусти поділяються на: ранньостиглі (60—120 днів), середньостиглі (125—145), середньопізні (146—160) та пізньостиглі (161—200 днів).

Ранньостиглі сорти

На них припадає 10—15 % обсягу виробництва капусти.

Результатами наших досліджень, проведених на дослідному полі кафедри плодоовочівництва Львівського державного аграрного університету (ЛДАУ) протягом 1999—2001 рр., встановлено, що найбільш високопродуктивними, з урожаєм доброї якості виявилися сорти вітчизняної селекції: Золотий гектар (ІОБ УААН) і Димерська 7 (Українського об'єднання "Укрсортнасінєовоч"), та зарубіжної селекції: Дитмаршер Фрюер (Німеччина), Копенгаген маркет, Мушкетер F_1 і Парел F_1 (Нідерланди). Їхня врожайність в умовах Західного Лісостепу України перевищувала 50 т/га. Дещо нижчий урожай одержано у сортів Іюньська та Скоростигла (Росія) — до 30 т/га.

Високопродуктивними, з доброю якістю продукції є сорти та гібриди ранньої капусти, районовані в усіх зонах України: Алладін F_1, Атлета F_1, Галаксі F_1, Рінда F_1 (Нідерланди), Адмірал F_1 (Франція), Діта (Чехія), Барабос (Югославія), Веснянка та Росава (ІОБ УААН).

Агротехніка вирощування. Урожай ранньостиглих сортів білоголової капусти в умовах західного регіону України можна одержати на початку червня. Тому вона в цей період має виняткове значення як високовітамінний продукт. Споживають ранню капусту у свіжому вигляді і для приготування супів, гарнірів, голубців. Сухих речовин вона містить менше, ніж пізня, а тому для квашення непридатна.

Одержанню товарних головок у ранні строки сприяє: правильний добір сортів та ділянок під цю культуру, підготовка насіння до сівби (калібрування, дражування, протруювання), вирощування розсади у горщечках, своєчасне загартування і висаджування у відкритий грунт, правильне застосування добрив та засобів захисту рослин.

У Лісостепу насіння ранньої капусти висівають на початку лютого в закритий грунт з розрахунку 8—10 г/м^2, ширина міжрядь 4—5 см, глибина загортання насіння — до 1 см. Пікірують у фазі першого справжнього листка у посівні ящики, в парник чи теплицю в торфоперегнійні горщечки діаметром 6х6, 6х8 см.

У відкритий грунт висаджують 55—60-денну, добре загартовану розсаду у фазі 5—6 листків, наприкінці березня — на початку квітня. Щоб одержати ранню капусту у більш ранні строки, її висаджують під малогабаритне плівкове накриття. Це прискорює достигання головок на 10 днів. Розсаду висаджують широкорядним способом з шириною міжрядь 40—60 см, а в рядку на відстані 30—40 см.

Подальший догляд за рослинами полягає в підживленні органічними добривами (гноївкою, розведеною водою у співвідношенні 1:5, пташиним послідом — 1:10) або

аміачною селітрою (25—30 г на 10 л води). На одну рослину витрачають 0,5—0,7 л робочого розчину. Міжряддя розпушують, за необхідності поливають, борються з шкідниками й хворобами. Рослини підживлюють 1—2 рази залежно від наявності поживних речовин у грунті.

Збирають урожай вибірково, коли маса головки становитиме близько 1 кг. Пожнивні рештки після збирання врожаю відразу видаляють з ділянки. Їх використовують у годівлі тварин або для приготування компосту.

Середньостиглі сорти

Щоб не створювати розриву в надходженні капусти в літньо-осінній період, урожай середньостиглих сортів (при регулюванні строків висаджування розсади) збирають з кінця липня і до вересня. Споживають середньостиглу капусту переважно у свіжому вигляді та після кулінарної обробки, проте вона придатна і для квашення.

Основними сортами, районованими в усіх зонах України, є: Слава 1005 (Росія), вегетаційний період якої становить 125—140 днів, Жозефіна (Київська дослідна станція ІОБ) — 132 дні, Куісто (Нідерланди) — 125 днів, Лена F_1 (Німеччина) — 125 днів, Мегатон F_1 (Нідерланди) — 120 днів.

Агротехніка вирощування. Одну половину розсади середньостиглих сортів вирощують у спорудах закритого грунту, а іншу — в холодних розсадниках. На постійне місце рослини середньостиглих сортів висаджують у квітні-травні за схемою 60—70х40—50 см. Вік розсади сягає 50 днів, її краще висаджувати, заглиблюючи до першого справжнього листка, у другій половині дня, в разі потреби полити (до 0,5 л води на рослину). Через 4—5 днів перевіряють, чи прижилися рослини. Подальший догляд за середньостиглою капустою такий самий, як і за ранньою.

Збирають урожай середньостиглої капусти, коли головки стануть щільними і маса їх становитиме 2—5 кг, обов'язково з двома—трьома покривними листками. Відразу ж після збирання врожаю видаляють з грядки всі рослинні рештки.

Лише добір сортів білоголової капусти за призначенням, оптимальний строк висаджування розсади або сівба насіння в різні строки забезпечать конвеєрне надходження продукції до споживача.

Пізньостиглі сорти

Найпоширенішою в західному регіоні України є група пізньостиглих сортів, яка займає до 80—85% усієї площі, відведеної під дану культуру. Саме пізня капуста забезпечує населення свіжою і переробленою продукцією упродовж осінньо-зимового та весняного періодів.

Питання про забезпечення організму вітамінами особливо гостро постає в зимову пору, коли потреба в них компенсується за рахунок свіжої або квашеної продукції, отже, переробка і зберігання капусти дуже важливі.

Близько половини вирощеної продукції втрачається під час руху її від поля до споживача. За період

Ось так вродила капуста сортів Українська осінь та Ліка на дослідному полі ЛДАУ. Фото автора.

зберігання втрати становлять 25—30 % від маси, закладеної на зберігання. Впровадження у виробництво стійких до хвороб, з високою лежкістю сортів капусти дає можливість значно зменшити ці втрати.

На дослідному полі кафедри плодоовочівництва ЛДАУ вивчали 15 пізньостиглих сортів білоголової капусти з метою визначення кращих з них для одержання високого врожаю товарних головок з доброю лежкістю та якістю свіжої та квашеної продукції в умовах Західного Лісостепу України.

Результати досліджень показали, що найбільш високоурожайними, з найкращою якістю свіжої і квашеної продукції (5 балів), виявилися сорти вітчизняної селекції: Білосніжка, Леся, Ліка, Українська осінь, Яна, Ярославна, Княжна, Харківська зимова. Урожайність цих сортів сягала 100 т/га. Найбільш лежким і високопродуктивним виявився сорт Віоланта, створений на Київській науково-дослідній станції ІОБ. Найменші втрати продукції (5—7 %) під час зберігання протягом 180 діб спостерігали у сортів зарубіжної селекції: Тюркіз (Німеччина), Лангедейкер Децема (Нідерланди), Контікі (Нідерланди), Даурвайс (Німеччина). Ступінь щільності головки у них був до 5 балів. Найгірше зберігався сорт Амагер 611 (Росія), загальні втрати якого під час зберігання в буртах перевищували 30 %.

Високопродуктивними, з доброю якістю та лежкістю головок є сорти й гібриди зарубіжної селекції, які районовані в усіх регіонах України: Атрія F_1, Бартоло F_1, Бронко F_1, Галексі F_1, Ердено F_1, Краутман F_1, Леннокс F_1, Трансам F_1, Хінова F_1, створені в Нідерландах, а також Мандарин F_1, Маркіз F_1, Чірс F_1, створені у Франції, і Фрізія F_1 (Данія).

Серед пізньостиглої групи можна виділити сорти й гібриди так званого середньопізнього строку достигання з вегетаційним періодом 140—160 днів. До них належать: Брауншвейзька, Єленовська, Столична, В'юга, Подарок, Тетянка, Коронет, Мидор F_1. Капусту вищезгаданих сортів використовують здебільшого для споживання свіжою, квашення та нетривалого (до 2 місяців) зберігання.

Дім • сад • город • 6

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець —КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

Агротехніка вирощування. Застосовують розсадний і безрозсадний способи вирощування пізньостиглої капусти. Важлива роль у підвищенні продуктивності та лежкості пізньої білоголової капусти належить правильному добору сортів, строків висівання насіння або висаджування розсади в даному регіоні. Коли висівають або висаджують розсаду надто рано, головки капусти наприкінці вегетації розтріскуються, що погіршує товарні якості та лежкість. Запізнення з садінням рослин призводить до формування малих і нещільних головок, а відтак до недобору врожаю.

Кращими строками висаджування розсади в західних регіонах України (для зберігання) є перша — друга декади червня, а за умов безрозсадного вирощування — сівба насіння наприкінці квітня.

Розсаду віком 40—45 днів висаджують з ширину міжрядь 55—90 см (для механізованого збирання і висаджування — не менше 70—90 см). У рядку рослини розміщують на відстані 45—50 см, за необхідності поливають.

Протягом вегетації капусту 1—2 рази підживлюють азотними добривами (N—30), на ділянку вносять органічні добрива (40—50 т/га) і частину фосфорно-калійних, решту мінеральних добрив — навесні під культивацію. Під капусту, яку закладатимуть на зберігання, не потрібно вносити багато азотних добрив, бо головки будуть загнивати.

На лежкість головок пізньостиглих сортів капусти впливають погодні умови року, агротехніка вирощування та строки збирання врожаю.

Капусту необхідно збирати за один прийом до настання приморозків, у технічній стиглості. Якщо запізнитися з цією операцією, головки підмерзнуть і погано зберігатимуться.

З найменшою інтенсивністю відбувається процес дихання у головках, зібраних за температури 0—2°С. Це сприяє значному підвищенню лежкості продукції.

Для зберігання відбирають найщільніші, не пошкоджені шкідниками й не уражені хворобами головки, залишаючи на них по 3—4 покривних листки та зовнішній качан довжиною до 3 см. Добре зберігається капуста, яку вирвали з грунту разом з корінням.

Зберігають капусту в буртах, траншеях, сховищах при температурі від мінус 1 до плюс 1°С та відносній вологості повітря 90—95%. Обов'язковою є припливно-витяжна вентиляція для регулювання мікроклімату всередині сховища. Якщо температура підвищується до плюс 10°С, то у головках починаються ростові процеси, вони розтріскуються, якість втрачається.

О.Й.Дидів,
ст. викладач кафедри плодоовочівництва Львівського державного аграрного університету

Щедра грядка

Соя:

Останнім часом на сторінках багатьох періодичних видань, а також у передачах по радіо йдеться про шкідливість продуктів з генетично модифікованої сої. З посиланням на американських дієтологів і сексологів поширюється інформація про те, що її споживання спричинює захворювання підшлункової залози, передчасне старіння та імпотенцію, руйнування клітин головного мозку.

Водночас у багатьох сім'ях з невеликим достатком багаті на білок продукти (м'ясо, риба) замінюють бобовими, зокрема соєю. І недарма, адже ця культура — справжня комора повноцінного за амінокислотним складом легкозасвоюваного рослинного білка. Вона дешева, корисна, поживна.

Стривожені й водночас розгублені читачі нашого журналу запитують: чи справді "їжі майбутнього", як іноді називають сою, притаманні токсичні, мутагенні властивості, кому і в якій кількості можна споживати її без шкоди для здоров'я?

Доктор медичних наук В.В.Навроцький висловлює свої думки щодо цього в порядку дискусії. В.Г.Кавка ділиться досвідом вирощування сої на власному городі.

Ми живемо у щасливий час видатних досягнень науки. Майже щотижня я вписую у свій щоденник незвичайних відкриттів новий абзац. Особливо радують досягнення біології, і, зокрема, генної інженерії. Згадаймо хоча б 2001 рік: розкрито геном людини, одержано стовбурові клітини. Завдяки генній інженерії вирішуються проблеми підвищення врожайності рослин, їхнього захисту від шкідників без застосування отруйних пестицидів; видалення з грунту шкідливих важких металів, радіонуклідів, а з організму людини — ксенобіотиків ("шлаків"); створення за допомогою рослин вакцин, ліків для лікування таких складних хвороб, як діабет, дитячий параліч. Відкриваються реальні шляхи створення препаратів для лікування раку, інфарктів, передчасного старіння тощо. Не помічати всього цього або ставитися тільки негативно — неприпустимо, недалекоглядно.

Щодо "нашої сої", то інтерес до неї генетиків, на мою думку, склався історично, бо вона — найближчий і вдячний для експериментів родич гороху (спільна родина — бобових). Саме на ньому у шістдесяті роки XIX століття австрійський монах і вчений Г.Мендель проводив дослідження, на підставі яких сформулював закони спадковості. Мені у 1964 р. поталанило у студентському біологічному гуртку професора-генетика А.Фінкельштейна (згодом репресованого) вирішувати такі самі генетичні завдання з горохом і розглядати під мікроскопом хромосоми мухи дрозофіли.

Соя — справді надзвичайно корисний продукт, що викликає захоплення. Судіть самі, порівнявши її біологічну цінність за рядом основних показників з курячими яйцями, яловичиною, сиром: у сої 50 % легкозасвоюваного білка, вміст амінокислот у якому втричі більший, ніж у яйцях, і майже вдвічі більший, ніж у сирі та м'ясі. Про цінність білка сої свідчить наявність у ньому незамінних амінокислот, яких у

унікальний продукт чи небезпечний мутант?

сирі та м'ясі менше на дві третини, а в яйцях — удвічі. А тимчасом відсутність у продуктах хоча б однієї незамінної амінокислоти призводить до серйозних порушень обміну речовин і до захворювань.

Показово й те, що соєвий білок повністю засвоюється організмом людини, тоді як білок м'яса — лише на 30—40 %, до того ж при цьому утворюються токсичні речовини ("шлаки") — індол, скатол, аміак.

У сої багато (до 40 %) дуже корисної олії, до складу якої входять цінні ненасичені жирні кислоти, а згубного для судин холестерину — причини розвитку атеросклерозу, що призводить до інфарктів, інсультів, у ній немає. Навпаки, соєва олія містить антагоніст холестерину — цілющий лецитин, а також сильний антиоксидант — засіб, що блокує шкідливі недоокислені продукти обміну, які прискорюють старіння організму, і токоферол (вітамін Е) — важливий регулятор статевої функції людини, якого немає у м'ясі та сирі. Крім того, у сої багато (1600 мг/%) калію, необхідного для роботи серця. А ще вкрай необхідні людському організмові магній, фосфор, залізо, кобальт, мідь... Отож, без перебільшення, соя заслуговує на увагу і, звичайно ж, позбавлені будь-яких підстав розмови про те, що її споживання призводить до імпотенції та передчасного старіння.

Щодо шкідливості, токсичності і мутагенності "їжі майбутнього", здатності спричиняти рак, то, виявляється, вчені, вивчаючи ці питання протягом останніх десяти років, відповіли на них негативно, на рівні міжнародних угод за участю Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). На підставі цього Європейська рада у березні 2001 р. прийняла ще одну науково обгрунтовану директиву про легалізацію генетично модифікованої продукції на європейському ринку. І якщо на сьогодні дві третини всіх продовольчих товарів у США містять ГМ-складові, то, знаючи ставлення американців до власного здоров'я, їхні матеріальні можливості , а також науковий потенціал країни, жорсткі вимоги щодо надання споживачам вичерпної інформації про ті продукти, які вони купують, можна з певністю стверджувати, що вони нешкідливі. Інакше ці продукти не потрапили б на прилавки американців і не стали б популярною масовою "їжею сьогоднішнього дня", а призначалися б лише для ізгоїв з "тонкими гаманцями".

Відносно харчової алергії, добре відомо, що більш як у 90 % випадків її спричиняють білкові продукти: риба, молоко, яйця, горіхи, а також суниця. У деяких випадках соя, як високобілковий продукт, теж може призвести до алергії, але досі немає підстав наголошувати на особливій небезпеці щодо цього ГМ-видозміненої сої. На мою думку, застосування генетично модифікованих продуктів може лише зменшувати можливість розвитку алергії, оскільки йдеться про крапкові молекулярні впливи на організм людини або рослин, що не йдуть ні в яке порівняння з тими, яких вони зазнають від застосування гербіцидів, пестицидів, або, наприклад, антибіотиків, які "б'ють" по обміну речовин, та й по всьому організмові, немов кувадло...

Однак, попри все це, залишається актуальною необхідність строгого держстандарту, контролю, моніторингу за якістю харчових продуктів, і, зокрема, горілки, вина, модних нині харчових добавок, ліків. Вважаю за необхідне контролювати процес ціноутворення (у тому числі й на ліки). Наприклад, соя — продукт дешевий не тому, що "поганий", а тому, що не дорога вихідна сировина, та й технологія виробництва продуктів з неї значно менш енергомістка, ніж, скажімо, того ж м'яса. Це робить її економічно вигідною культурою в усьому світі. І мене не хвилює щодо цього позиція англійського королівського двору, який ігнорує продукти із сої і водночас не хоче визнавати, що нині у світі голодує 1 млрд. чоловік. Тож соя для них (як, до речі, й для нас) — реальний, швидкий шлях одержання повноцінного білкового харчування. Між іншим, ми протягом багатьох років відстаємо у вирішенні цієї проблеми, недооцінюючи можливості сої. Наприклад у 1978 р., коли біотехнологій ще не було, США, Китай засівали соєю 53 млн. га й одержували по 15 ц/га зерна, тоді як у колишньому СРСР нею було зайнято лише 0,8 млн. га, а врожай становив 8,3 ц/га. Нині цей розрив, мабуть, ще істотніший.

Ну, а що ж відбувається із соєю сьогодні в Україні? Продукти з неї на прилавках є, у тому числі й зарубіжні. Проте, на мою думку, ціни на них немотивовано високі. До виробництва сої, створення пристроїв для її переробки починають виявляти інтерес, зокрема, на Херсонщині, у Запоріжжі та в інших регіонах, але обсяги цієї продукції поки що невеликі. Немає й необхідної інформації, реклами. Навпаки, поширюється антиреклама, хоча, здавалося б, такі проблеми, як коров'ячий сказ, сибірка, та й зменшення поголів'я худоби в країні повинні були сприяти пропаганді продуктів із сої (а її часто застосовують у годівлі свиней). Директор Нікітського ботанічного саду професор В.Н.Єжов, у степовому господарстві якого вирощують сою, повідомив мені, що генетичні досліди з нею не проводяться — вони заборонені.

Сьогодні в Україні існує лише один Інститут клітинної біології і генетичної інженерії, де розробляються програми біотехнології і безпеки, але його матеріальне забезпечення недостатнє, що лімітує обсяг робіт. Нестача коштів гальмує і створення контрольних лабораторій, і маркування продукції. Це дуже прикро, адже саме в Україні були закладені й успішно розвивалися роботи таких видатних учених-еволюціоністів, генетиків, як В.Вернадський, А.Сєверцев, І.Шмальгаузен, Н.Холодний, А.Фінкельштейн, В.Симиренко, дехто з них стали жертвами "лисенківщини", невігластва.

Коли й чому у мене, лікаря, з'явився інтерес до сої і що спонукало мене взятися за перо, аби захистити її сьогодні?

Почну здалека. Не дуже сита Одеса 1939 року, по Базарній площі повільно їде віз, а в ньому мішечки, які розбирають городяни. На одному з них надпис: "Навроцький — 5 чоловік", а в мішечку — буханець хліба. І саме в ці дні, я, підліток, читаю в журналі "Техника — молодежи" про сою, якою невдовзі засіють увесь Далекий Схід, і ми заживемо в достатку... Відтоді про сою забули. А через 55 років мене запросили в один з ялтинських санаторіїв на дегустацію дуже смачної свинячої відбивної, риби та де-

серту, виготовлених ... з тієї ж сої, яку запропонувала курорту одна з чехословацьких фірм. На жаль, керівництво відхилило цю ідею.

Ще через п'ять років (1999 р.) я розповів у своїй книзі "Истина в вине" про невтішні результати моїх спроб з допомогою друга, китайського професора, який колись одержав освіту в Харкові і мріяв віддячити своїй другій батьківщині — Україні, організувавши в Криму завезення, обробку і виготовлення дієтичних продуктів з дешевої китайської сої для лікування відпочиваючих у санаторіях. І ця спроба теж не знайшла підтримки.

Два роки тому, здається, "крига скресла", зацікавилися цією справою мої знайомі з Дніпропетровська і директор Нікітського ботанічного саду В.Єжов. Розрахунки засвідчили високу рентабельність виробництва, особливо, якщо використовувати власну сировину. Почалися пошуки площі для розміщення "корови", яка дає соєве молоко і цілющу білкову масу. До справи долучилися зацікавлені особи з Ялти. І от нещодавно здійснили дегустацію страв із сої: м'ясні котлети, печінковий фарш, пиріжки з м'ясною начинкою. Всі страви були напрочуд смачними, а я ще більше переконався у великих можливостях сої, якщо нею займаються зацікавлені, обізнані у своїй справі люди.

Моя мрія — поставити подібну "корову" у кожному санаторії, лікарні, оздоровчому таборі і дитячій установі. Створення власної продовольчої бази дало б змогу зменшити собівартість путівок, а відтак — впливати на наповнюваність курорту.

Кожна нова справа завжди сприймається "в штики", через інертність нашого мислення доводиться долати значний спротив. Але наукові ідеї неодмінно будуть впроваджуватися в практику, і ми невдовзі побачимо це в реальному житті, використовуючи досягнення генної інженерії.

Що ж до фотографій з виродливими плодами, якими читачів лякають зі сторінок деяких видань, то ці явища не мають ніякого відношення до генної інженерії, а можуть бути наслідком елементарного забруднення грунту, тому що досі ніхто в Україні не модифікував гени моркви, баклажанів, як до речі, і сої: не до цього зараз — грошей немає.

В.В.Навроцький,
доктор медичних наук,
м. Ялта

Соя на городі

(з власного досвіду)

Декілька років тому на одному із занять обласної школи садівників і городників, які я регулярно відвідую, з великим інтересом прослухав розповідь про сою президента Української соєвої асоціації, академіка А.О.Бабича. Анатолій Олександрович подарував мені свою книгу "Соя — здоров'я планети".

Торік мав нагоду брати участь у науково-практичній конференції соярів України на чолі з президентом ААНУ М.В.Зубцем, де не лише набув додаткових знань щодо вирощування сої, а й виступив із власним досвідом. Саме ним хочу поділитися з читачами "Дому, саду, городу".

Як це не дивно, але поняття культури соя у багатьох асоціюється лише з одним її сортом. Колись так вважав і я. Насправді ж їх існує кілька десятків. В Україні вони систематизовані за кількома природно-географічними та кліматичними зонами. Якщо раніше, розпочинаючи вирощування сої, висіяв лише кілограм Київської 27, то в минулому році до неї додалися сорти Краса Поділля, Побужанка, Агат.

Коротко хочу охарактеризувати деякі провідні для нашої зони сорти, всі вони занесені до Реєстру сортів рослин України, а саме:

Побужанка 2. Сорт зернового типу, технологічний, придатний для механізованого збирання. Має високі смакові якості і може використовуватися в харчовій промисловості. Середня врожайність зерна — 24—28 ц/га.

Краса Поділля. Скоростиглий, стійкий до основних хвороб сорт, має хороші смакові якості. Період вегетації — 98—103 дні, тобто на 10—12 днів менше порівняно з Київською 27. Урожайність становить у середньому 17—24,5 ц/га. Стійкий до вилягання та дефіциту вологи.

Агат. Середньоранній сорт. Тривалість вегетаційного періоду — 118—125 днів. Холодостійкий. Середня урожайність — 26—30 ц/га.

Придбати насіння у нас не проблема, зокрема, сортову елітну — у дослідному господарстві Інституту кормів ААНУ. Таке насіння дає приріст врожаю на 25%. Принагідно зазначу, що у дослідному господарстві "Бохоницьке" цього інституту (недалеко від Вінниці) сою вирощують вже 27 років. Тут постійно здійснюється сортовипробування 45 сортів, а до державного Реєстру їх занесено 38.

Уже чотири роки підряд практикую висівання на городі (після збирання врожаю картоплі) гірчиці елітної Кароліна, що є відмінним сидератом. Саме дві сотки такої ділянки городу й виділив під сою. Ефект виявився вражаючим: соя виросла на 162 см! Навесні зораний на зяб грунт закультивував на глибину 5—6 см. Висівав сою під сапку, кожну зернину через 3 см, таким чином, на погонному метрі розміщувалося по 30—33 насінини. Цю норму висіву вважаю найоптимальнішою. Ширина міжрядь — 45 см. Висівав у першій декаді травня, коли грунт на глибині загортання насіння прогрівся до температури 10—12°С.

Оптимальні строки сівби мають важливе значення, оскільки зволікання може призвести не лише до зменшення висоти рослин, а й до нижчого розташування бобів. А, отже, й до зниження врожайності.

Заглиблював насіння сої на 2,5 см у достатньо вологий та прогрітий грунт. Це позитивно позначилося на схожості рослин. Двічі прополов, адже соя, як ніяка інша культура, не любить забур'яненості. Згодом вона своїми кронами вже сама закриває бур'яни і не дає їм можливості виснажувати землю, відбираючи вологу. Найоптимальніший період збирання врожаю — коли в рослин пожовкне й опаде листя, а насінини достигнуть (наприкінці вересня). Урожай минулого року становив: сорту Агат — 30 кг з однієї сотки, Побужанка та Київська 27 — 28, Краса Поділля — 24 кг.

У народі сою небезпідставно вважають природною фабрикою продовольства, ліків і кормів, до того ж вона забезпечує азотом себе і підтримує азотний баланс у грунті, поліпшує екологію. Ще одна цінність цієї культури: окрім усього іншого, вона є чудовим попередником у городній сівозміні.

Соєві страви — смачні й корисні. Їмо їх постійно, особливо котлети та млинці. Часто ласують ними й онуки в Києві, і всі, кого ми пригощаємо...

Для мене особисто важлива й така обставина: тривалий період я хворію на діабет, тому вживання соєвих страв та соєвої кави позитивно впливає на стан мого здоров'я, віддаляє старість.

Хочу запропонувати читачам наш спільний з дружиною сімейний рецепт приготування котлет із вирощеного на власному городі зерна: 2 склянки сої, 2 великі цибулини, 2 яйця, перець, борошно. Сою замочити на 10—12 год., потім варити протягом двох годин разом з цибулею, пропустити через м'ясорубку. Додати яйця, борошно та перець. На сім'ю такої порції страви може вистачити на два дні. Тож їжте на здоров'я!

Хто бажає детальніше ознайомитися з питаннями вирощування сої, прошу звертатися за адресою: *21018, м. Вінниця, вул. Гоголя, 15, кв. 28. Тел. 35-05-25.*

Василь Гнатович Кавка

Господар городу та голова Всеукраїнської соєвої асоціації, академік А.О.Бабич.

Кому батат солодкий?!

Хтось сказав: професію можна піднести або принизити, все залежить від людини. Це, на мою думку, стосується й рослин. То ж обіцяю розповісти про всі відомі мені позитивні якості батату, але й чесно зупинитися на, скажімо, не недоліках, а особливостях.

Отже, батат, або солодка картопля, — це американський родич нашої березки, багаторічного бур'яну. Він так само стелиться по землі, а коли обрізати, виділяється молочний сік. Проте березка не має здатності формувати коріння на пагоні, у батата ж воно може утворюватися по всій довжині пагонів у місцях розташування листя, а до кінця сезону — ще й невеличка бульба. Березка вважається отруйною для домашніх тварин, а бадилля батату згодовують худобі, до того ж кінчики з кількома листочками, попередньо промитими у холодній воді, можна використовувати для приготування салатів. Бульби восени викопують і вживають як самостійну страву (варять, смажать, печуть), або як складову для виготовлення різноманіття страв. Отже, перший висновок: ця культура безвідхідна.

Батат можна поставити в ряд молодих у нас культур, їх ще не "наздогнали" хвороби й шкідники з батьківщини, а наші — не розкуштували. Отож, ця культура цілком підходить тим людям, які закохані в овочівництво, але за станом здоров'я не можуть працювати з отрутами і вживати овочі, оброблені хімікатами. Адже картопля, помідори, огірки, капуста і буряки (цей перелік можна продовжити) дуже останнім часом "дружать" із "хімією": якщо зігноруєте її, не доберете значної частини врожаю.

Ця культура має широкий смаковий спектр — від солодкого до традиційного картопляного, тобто, кожен зможе вибрати щось особисто для себе і використати для виготовлення улюблених страв. Хоча мушу зауважити: батат з картопляним смаком у нас чомусь рідкість. Щодо сімейних уподобань, то нам найбільше сподобався печений батат. Він смачніший за печений гарбуз і до того ж має приємний своєрідний аромат.

Бульби батату добре зберігаються в сухому приміщенні з температурою не нижче 10°С, і, хоча не рекомендується й висока температура, він не проростає до кінця січня за температури вище 20°С. Ну, а якщо й проріс, — трагедії немає. Частину бульб використайте в їжу, в них не утворюються отруйні речовини, як у картоплі, інші покладіть на пророщування. Роблять це так: у посуд із родючою землею насипають шар піску, зволожують його і вдавлюють у пісок бульбу. Коли відростуть живці, зрізують частину довжиною до 10 см, а на залишених пеньках утворюються нові живці. За оптимальних умов зберігання весь урожай можна використати в їжу, а для живцювання наступного року використати бадилля, зрізавши його з куща на городі до перших заморозків. Висадіть його в горщик, а коли надійде час — живцюйте.

Хто пробував виростити батат з бульби, кажуть, що нові бульби не утворюються, а висаджена розростається і може важити понад 10 кг, але втрачається якість, смак. Взагалі ж батат калорійніший від картоплі і врожайніший, тому він більше поширений у світі. З нього виготовляють крупи, борошно, крохмаль, спирт, цукор, згодовують худобі. Найбільші площі під батат відводять у густонаселених країнах: Китаї, Індії, Індонезії. Це теж про щось свідчить, адже в них і вимоги до культур суворіші.

Щодо особливостей, то батат потрібно збирати до приморозків, в суху погоду, бо зібрані в дощ бульби гірше зберігаються. Пошкоджені бульбоплоди псуються, тому їх треба використати в їжу найближчим часом.

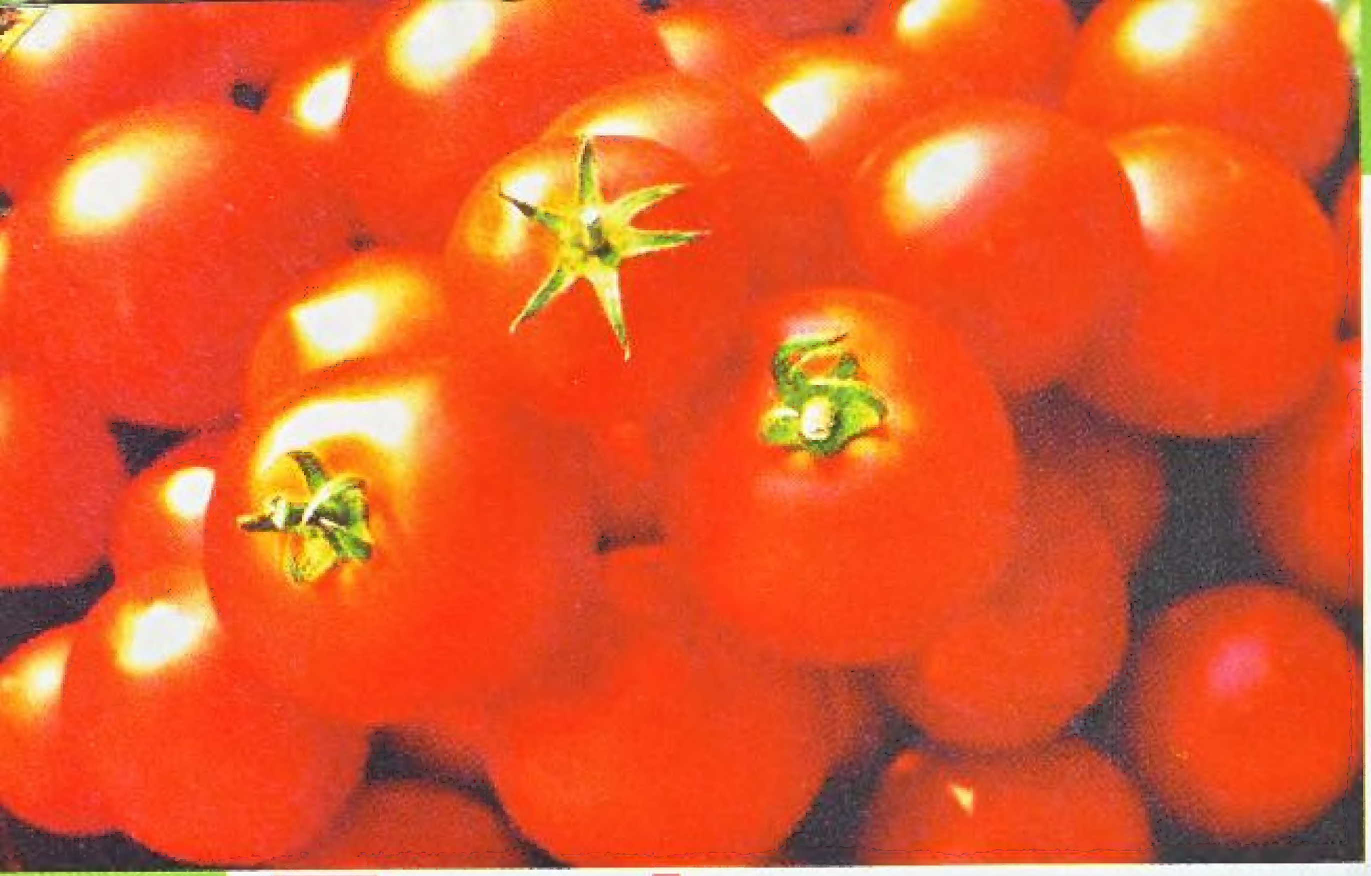
Столони у батату довші за картопляні. Отож починати копати треба сантиметрів за 50 від центра куща. Навесні строк висаджування важливо розрахувати так, щоб саджанці не потрапили під повторні заморозки. Висаджувати рекомендують за схемою 70х70 см у глибоко перекопаний, добре розпушений грунт. Земля має бути збагаченою органічними та мінеральними добривами. Протягом сезону варто кілька разів підживити. Культура любить вологу, отож якщо у вас неполивні землі і посушливий клімат, великого врожаю не дочекаєтеся.

У місці сполучення із столоном у бульбі є невеличкі волокнисті утворення, але вони, як кажуть, каші не зіпсують. Щодо шкідників, то наші підземні "друзі" інколи все ж таки під'їдають плоди. І ще про одне: не повторюйте помилок інших, не намагайтеся одразу замінити всю картоплю бататом. Так, до речі, радить людина, яка повернула батат на грядки нашої сім'ї після першої невдалої спроби — Володимир Шинка, кандидат наук, а зараз просто садівник-аматор і популяризатор батату на Запоріжжі.

Тож остаточний вибір — за вами.

К.Мороз, В.Шинка,
м. Запоріжжя

Помідори —
улюбленці городників

Вирощуванням помідорів я займаюся понад 30 років. За цей час випробував сотні сортів і, звичайно, набув певного досвіду. Про деякі висновки із своєї практики хочу розповісти читачам. Сподіваюся, що мої поради стануть у пригоді овочівникам-любителям.

На своєму городі наша сім'я щороку вирощує багато помідорів, і завжди, незалежно від погодних умов, маємо хороший урожай цього прекрасного овоча, заготовляємо з нього сік, консервуємо, засолюємо та збираємо повноцінне насіння.

Методом гібридизації й ретельного добору мені вдалося створити ряд сортів власної селекції: Зоря України — дає гарні великоплідні ранньостиглі плоди кисло-солодкого смаку, які ефектно виділяються на грядці; Український конкурент — помідор-ліана з овальними великими плодами, що радують урожаєм до пізньої осені та добре достигають зірваними у приміщенні, якщо зібрати їх недостиглими перед першими приморозками; Веселка — рано і дружно достигає, має відмінні смакові якості.

Моя любов до вирощування помідорів почалася з легкої руки мого вчителя Івана Дмитровича Реви, який наділив мене насінням неперевершеної бразильської ліани Де-Барао. Цей сорт — посланець Південної Америки, виростає до 2—3 м, потребує опори і підв'язування. В Україні він напрочуд витривалий, має підвищену посухо- та холодостійкість. До самих морозів Де-Барао продовжує цвісти, у нього наливаються плоди-сливки. А щоб рослини не загинули від осінніх приморозків, їх можна загорнути поліетиленовою плівкою. Тоді в кінці жовтня — на початку листопада кущі цієї ліани будуть, як і влітку, рум'яніти розкішними сливками.

На новорічне свято можна поласувати власними помідорами, якщо перед настанням холодів вирвати кущі з коренем і підвісити в неопалюваному приміщенні або на горищі. Кожний кущ Де-Барао, як і сорту Український конкурент, може дати за умови ретельного догляду до 20—30 кг чудових плодів. Вони смачні свіжими, але особливо неперевершені для консервування, бо не розтріскуються під час кип'ятіння і маринування. Український конкурент врожайніший від Де-Барао, бо дає великі плоди, успадкувавши від материнської форми Де-Барао кращі ознаки фенотипу, він транспортабельний, смачний свіжим і в переробленому вигляді.

Високорослі сорти помідорів (ліани) потребують систематичного підв'язування до кілків або до шпалери-опори, як виноград, але ці додаткові клопоти окуповуються великим урожаєм.

З-поміж надранніх найкращим урожаєм щороку порадує вас сорт Дачна скороспілка російської селекції, а також Ефемер, Король ранніх, Самий ранній, Веселка. Найсмачніший сік дають промисловий сорт Факел, Леб'яженські, французький Монте-Карло. А у Золотої королеви золотисто-жовті плоди, які рекомендуються як дієтичні для тих, кому протипоказані червоні, до того ж вони дуже гарні у консервованому вигляді. Особливої уваги заслуговує мініатюрний сорт Малютка. Його плоди-ягідки зібрані у грона, які дуже люблять діти, крім того, Малютка незамінна для приготування салатів, нею можна прикрасити бутерброди, зимові заготовки, тому що їх не потрібно подрібнювати. Можна закласти їх у банки цілими гронами, які прикрасять зимовий стіл своєю неповторністю.

Рожевоплідні сорти завжди в ціні. Я привіз із Болгарії рожеві перцеподібні. Вони солодкуваті на смак, красиві, смачні свіжими і дають дуже гарний сік.

У листах мені ставлять багато запитань щодо особливостей агротехніки помідорів. Пропоную увазі читачів деякі поради з власного досвіду.

1. Для підготовки насіння до сівби занурюю його в розчин марганцевокислого калію (марганцівки, яку можна придбати в аптеці) з розрахунку 1 г на 100 мл води, щоб знешкодити шкідливу мікрофлору на його поверхні.

2. Насіння ранніх сортів висіваю в ящики у кімнаті в першій декаді березня, а потім пікірую до теплиці або парника.

3. Насіння середніх і пізніх сортів висіваю в середині квітня у парники.

4. Висаджую розсаду в грунт у середині травня, коли мине загроза весняних заморозків.

5. У кожну ямку заливаю 10 л води з розчином курячого посліду (1:20). Грунт навколо рослин постійно розпушую та знищую бур'яни.

6. Проти фітофторозу обов'язково обприскую перший раз через два тижні після висаджування розсади у грунт полікарбацином (40 г на 10 л води) або 3%-ним розчином бордоської рідини. Таке обприскування слід проводити 3—4 рази з інтервалом у 10 днів, не чекаючи, коли ознаки хвороби стануть помітними. Періодично обприскую блідо-рожевим розчином марганцівки.

7. Для кращого зав'язування плодів та щоб не обсипалася зав'язь, бажано обприскувати квітки борною кислотою (1 чайна ложка на 10 л води).

8. Після наливання першої китиці плодів нижнє листя слід обірвати, а також виламати зайві пагони — пасинки. У сортів-ліан в кінці серпня прищипнути верхівки, бо пізня зав'язь не встигне дозріти, а лише забере пластичні поживні речовини.

За роки вирощування помідорів я випробував понад 300 сортів, залишив з них у колекції лише найкращі для нашої місцевості. Свою колекцію щороку поповнюю новими сортами, які отримую від селекціонерів та городників-аматорів.

Якщо когось зацікавить моя стаття, напишіть мені і для відповіді вкладіть маркований конверт. Усім бажаючим вишлю в подарунок пакетики насіння одного з моїх сортів помідорів.

Є.І.Вакулін,
с. Голубівка Новомосковського району Дніпропетровської обл., 51230

"Агровіт-кор" — органічне супердобриво

Вперше я придбав і застосував це добриво у позаминулому році. Привабив текст на упаковці: "**Агровіт-кор**" істотно перевершує всі існуючі види добрив, завдяки його застосуванню зменшується вміст нітратів у продуктах, підвищується врожайність культур у 1,5–2 рази. І, що дуже важливо, — поліпшується родючість грунту".

Того ж року використав "**Агровіт-кор**" для удобрення овочевих культур, додавши до нього трохи мінеральних добрив (на 10 кг — 1 кг нітроамофоски). Цю органо-мінеральну суміш вносив під час сівби моркви, столових буряків, огірків у рядки та висаджування помідорів, перцю, капусти – в ямки. У першому варіанті на погонний метр витрачав по 50–60, а в ямки – по 20–30 г добрива. В обох випадках суміш ретельно перемішував із землею у день сівби чи садіння.

Торік до овочевих культур додалася й картопля. З овочами працював за попередньою схемою удобрення, а з картоплею дещо по-іншому. На 10 кг супердобрива додавав 1,3 кг нітроамофоски. Ретельно перемішану суміш вносив у заздалегідь підготовлені борозенки глибиною 8–10 см у день висаджування. Загортав висаджену картоплю в грунт з одночасним формуванням гребеня висотою 10–12 см. На 5 соток вніс 30 кг супердобрива та 3,6 кг нітроамофоски.

Рекордсменкою щодо врожайності виявилася пізня капуста. Вона так щедро віддячила врожаєм, що його приріст порівняно з контрольними рослинами становив 250–300 %. Непоганий приріст врожаю дали помідори усіх висаджених сортів (Яблунька Росії, Ляна, Де-Барао, гібрид Ностенка). З удобрених рослин зібрав в середньому в 1,7 раза більше плодів, ніж на контролі. Обробив лише один раз фунгіцидами, проте ушкоджень грибними хворобами майже не було, а врожай достиг на 5–7 днів раніше. У півтора раза більше плодів дав солодкий перець сорту Каліфорнійське диво.

Дещо меншим був приріст урожаю коренеплодів у перший рік використання цього добрива. Проте в минулому році він істотно зріс. Моркви накопав у 1,5, столових буряків — в 1,4 раза більше, ніж на контрольних ділянках. Зникли різні гнилі, що уражували моркву під час зберігання.

З п'яти соток удобреної картоплі зібрав 14 ц бульб, тобто з розрахунку на гектар врожайність становила 280 ц. Порівняно з неудобреною ділянкою приріст урожаю становив 65 ц/га. Найменшу віддачу від добрив отримав на ранньостиглих сортах, а в міру зростання строків стиглості вона збільшувалася.

Дуже важливо дотримуватися рекомендацій щодо оптимальних строків внесення цього добрива, тобто за 20–30 днів до сівби. І в моїй практиці це підтвердилося, а саме: у перший рік внесення віддача на коренеплодах була дещо нижчою від очікуваної. Проте наступного року, за рахунок післядії, приріст врожаю виявився досить істотним.

Порахувавши затрати на придбання добрив, а також приріст урожаю, дійшов висновку, що для городників "**Агровіт-Кор**" — це дійсно супердобриво. І ось чому.

Усім відомі проблеми з придбанням гною. Враховуючи його дефіцит, складнощі з доставкою, на одну тонну потрібно витратити щонайменше 40–50 грн. А що привезуть? Як правило, свіжий підстилковий гній вологістю 70–80 %.

Власнику земельної ділянки дуже важливо, щоб її продуктивність була високою. А для цього потрібно щорічно вносити на 10 соток в середньому 1,5–2 тонни гною, за які потрібно платити 60–100 грн. Для отримання такого ж результату варто внести лише 50–100 кг супердобрива "**Агровіт-Кор**". Відчуваєте різницю? Тобто, 1,5–2 тонни чи 50–100 кг.

Не вірилося. За рахунок чого? Коли вивчив технологію його приготування, з'ясувалося, що такі компоненти, як пташиний послід, гній, торф є лише субстратом, до якого додається певна кількість біологічно активних речовин під назвою "Альфа". Саме вони і є тим "генератором", що працює над створенням специфічної органічної речовини (гумусу), вивільняє із вбирного комплексу грунту елементи живлення, збільшуючи при цьому їхню кількість у доступній для рослин формі на 30–40 %.

Проте біологічно активна добавка "Альфа" є таємницею винахідника — російського вченого. Разом з тим це добриво сертифіковане, екологічно безпечне, не містить насіння бур'янів, пестицидів, збудників хвороб.

Раджу застосовувати "**Агровіт-Кор**" на ваших грядках. Матимете щедрий урожай високоякісної продукції.

Василь Шолодько,
вчений агроном, м. Житомир

Господарюймо

За фахом я плодоовочівник і виноградар, довелося мати справу й з рільництвом, працюючи перші 2 роки в МТС, колгоспі, учгоспі, а потім ще 4 роки у відділі рільництва Вінницької державної сільськогосподарської дослідної станції. Тому мені пощастило мати справу з дуже багатьма культурами, включаючи навіть хміль, мальву і батат. Потім понад 27 років роботи в галузі садівництва, з яких 25 припадає на наукову роботу. А це не в білому халаті біля мікроскопа (як декому здається), а виконання найвідповідальніших робіт власноручно, та ще й впровадження у виробництво, то було коли і де набратися багатого досвіду. І нарешті, 31 рік господарювання на своїй садогородній ділянці і понад 10 років — "агроном-консультант" у родичів, приятелів, знайомих, то добре знайомі і з веденням "дачного" садівництва.

Деякі публікації змусили мене взятися за перо, бо дехто, маючи журналістський фах, використовуючи різну довідкову літературу та додавши своєї уяви, пише часом таке, що вводить в оману недосвідчених садівників-городників. Тому викладене нижче, сподіваюся, буде корисним для садівників-початківців.

У наш нелегкий час значно зріс загін агрономів-аматорів, до яких належать люди різних професій, нерідко дуже далеких від сільського господарства. Усіх нас годує земля, а щоб дари її були щедріші, треба грамотно на ній господарювати.

Нерідко сільські жителі, маючи великі земельні ділянки, збирають низькі врожаї, садять здебільшого картоплю, а діти їхні хотіли б і суничками поласувати. А чого варте угноєння городів, яке часто доводиться бачити? Довгий час пістрявіють на городах розкладені купки гною, а ще деякий час — розстелений по городу гній, який приорюється після того, як втратить значну частину поживних елементів, головним чином азоту. Можна побачити великі купи бур'янів, винесені деякими аматорами-городниками на дорогу, коли їх можна використати для приготування компосту.

Звичайно, хто багатий, той може купити собі все, не тільки овочі. А малозабезпечені сім'ї, зокрема бідні пенсіонери, змушені вирощувати все необхідне самотужки. І не лякає їх щоденна нелегка праця, ходіння і носіння на своїх плечах чи в руках, щоб не потовкти ніжні плоди. Буває, що їм ще й заздрять ті, що постійно сидять на лавочках.

А щоб було що носити-возити (кому як виходить) і не витрачати марно зусиль, потрібно знайомитись зі спеціальною літературою, радитись із спеціалістами, досвідченими садівниками-городниками. Не сприймайте беззастережно на віру перші-ліпші поради, хто вже "спрактикував" чи почув щось від когось. Діяти потрібно за принципом "вір, але перевір". Неодноразово чула між людьми безглузді поради. Наприклад, під час садіння саджанців в яму треба насипати 3 кг зерна (забула якого); на розсаду суниці брати тільки першу розетку від маточного куща, бо всі інші, мовляв, не будуть плодоносити. Звичайно, закладати суничник потрібно добре розвинутою розсадою, але не має значення, чи вона перша чи третя на вусику. Головне, аби мала добре розвинуте мичкувате коріння довжиною не менше 6 см, 3 листочки і не пошкоджене сердечко. Коли ж розсаду вирощуєте самі, і настав оптимальний час садіння, то викопуйте всю; кращу пересадіть на постійне місце, а недорозвинуту висадіть на дорощування (10x10 см), при ретельному догляді вона ще може підрости до осіннього садіння. Якщо залишаєте зимувати, то притрусіть хвоєю чи листям, але не товстим шаром, щоб не випріла (так само вкривайте пізньолітні й осінні насадження). Садити суницю краще в серпні — на початку вересня (можна й раніше, якщо є розсада). Але буває, що придатна для висаджування розсада формується пізно і строки її висаджування відкладаються. Так, у 2000 р. ми закладали свій новий суничник з 29 вересня по 3 жовтня (не подумайте, що велика площа, — далеко ходити, тяжко воду з копанки під високу гору носити і мало сили). Наступного літа були повністю сформовані рядки і добрий для першого року врожай (садіння і догляд теж були належні). Бувають зими малосніжні, з частими відлигами, коли грунт поперемінно то розмерзається, то знову замерзає. При цьому відбувається випирання висаджених восени рослин (корінці опиняються зверху). Навесні такі рослини пальцями обох рук потрібно втиснути в землю. Говорячи про суниці, я повинна наголосити, що мова йде не про лісові, а про великоплідні садові суниці, які дехто й досі називає полуницями, клубнікою. Полуниці — то суниці мускусні. У них вищі кущі, велике листя, високі квітконоси, дрібні плоди з дуже сильним мускусним ароматом; рослини ці дводомні (тільки жіночі кущі дають урожай), тому не мають промислового значення і в культурі в даний час зустрічаються дуже рідко.

Щоб у будь-якому питанні було зрозуміло, про що йде мова, авторам статей потрібно дотримуватися правильної термінології і не звинувачувати спеціалістів у цих "гріхах".

Наприклад, І.В.Лісовенко (№ 1, 2001, с. 3) живці називає прутиками, а в моєму розумінні "прутики" — це тоненькі березові чи вербові гілочки. Г.А.Скоряк (№ 3, 2001 "пасинкує" квіти, а старенькі бабусі, за словами Г.С.Мамченка (№ 1, 2000) "пасинкують" часник. Але ж насправді пасинкування — це видалення пасинків. Пасинками називають пагони, що утворилися в пазусі листка (пазуха листка — це внутрішній кут між листком і стеблом), а не "додаткова значно менша рослина, що виростає з одного і того ж кореня", як це пояснює Г.А.Скоряк тощо.

Своїми іменами потрібно називати і шкідників, бо у Г.А.Скоряка (№ 5, 1999), "...дерева зацвіли, а плодожерок на них, хоч віником мети". Насправді ж то не плодожерки були, а листогризучі гусениці (можливо, білан жилкуватий, чи золотогуз, шовкопряди), бо гусениці плодожерок відроджуються набагато пізніше після цвітіння дерев і швиденько вгризаються в плоди, щоб не "змітали". Г.А.Скоряк (№ 12, 2000) радить обприскувати дерева отрутохімікатами у другій половині лютого. Але ж в цей час зимуючі стадії шкідників і хвороб не вразливі. Починати боротьбу з ними можна лише тоді, коли середньодобова температура повітря перевищуватиме +5°С. Проти різних шкідників і хвороб застосовують не однакові отрутохімікати і строки боротьби з ними не збігаються. Отож уважно читайте і використовуйте поради спеціалістів із захисту рослин.

Г.А.Скоряк заперечує використання мітлиці у садах, а рекомендує люцерну, бо мітлиця, за його словами, утворює непроникну суцільну дернину. Але насправді це не так. Непроникної дернини мітлиця не утворює, вона низькоросла, тому можна не скошувати її, а тільки періодично вичісувати граблями відмерлі стебельця. А ось люцерну, коріння якої проникає до 2 м углиб, та інші багаторічні трави і будь-які високостеблі культури не рекомендується висівати в саду, бо вони дуже висушують грунт і забирають багато поживних речовин саме тоді, коли дерева найбільше їх потребують (у першій половині літа).

Кожен господар сам вирішує, що йому садити, зваживши

грамотно на землі

свої потреби, бажання і можливості, але слід враховувати вимоги як плодових дерев, так і міжрядних культур, адже не всі вони витримують затінення. Можна й травою зайняти міжряддя (якщо є можливість зрошення чи в районах з достатньою кількістю опадів або, де це навіть буває необхідно, тільки її потрібно систематично скошувати, залишаючи на місці як мульчу (дерново-перегнійна система). Але пристовбурні круги чи смуги не можна займати багаторічними травами, бо заведуться миші. Дуже добре у другій половині літа після збирання врожаю ранніх культур висівати білу гірчицю. Перед настанням приморозків скосити, посікти лопатою, а коли прив'яне, ретельно прикопати. Вона глушить бур'яни, поліпшує структуру грунту і дає зелену масу для удобрення грунту (не всім же доступний тепер гній). Насіння гірчиці можна вирощувати самому, посіявши якогось року добру грядочку навесні, враховуючи, що насіння її зберігає схожість 5 – 6 років.

Не можу ще обминути увагою питання про пересаджування дерев, яке часом буває необхідне. То як же правильно пересаджувати дерева? Це можна робити протягом цілого року, але найпростіше — в період спокою (навесні до початку росту, взимку за температури не нижче мінус 5 – 6°С, восени — в період масового листопаду. Дерева віком до 10 – 12 років найдоцільніше пересаджувати без грудки землі, а старшого віку і при потребі пересаджування влітку — тільки з грудкою. Мінімальний діаметр кореневої системи (або грунту) у пересаджуваних дерев має бути 80 – 150 – 200 см залежно від їх віку. Ями готують заздалегідь, їхній діаметр повинен бути на 40 – 60 см більший від діаметра кореневої системи. Ями засипають поживним грунтом, який потрібно ущільнити, а потім добре полити. Відразу ж (а зручніше до пересаджування) скелетні гілки треба вкоротити на третину їхньої довжини або значно проріднти крону, видаливши 2 – 3 великі гілки і замастивши рани. Штамб і нижні частини скелетних гілок обв'язати рогожею, мішковиною. Влітку систематично поливати, обв'язку зволожувати. Утворені в перший рік квітки слід обірвати.

Звичайно, кожен може експериментувати, перевіряти різні рекомендації, ознайомившись заздалегідь з тим, що вже відомо, вивчено, впроваджено. А рекомендувати потрібно тільки те, що добре знаєш, і якщо це не потребує невиправданого зайвого клопоту, праці і дає певний ефект. Писати потрібно і про негативні наслідки, помилки, щоб від них застерегти.

Ще хочеться мені закликати всіх трудівників-городників бути пильними, бо нас нерідко ошукують, продаючи не те насіння і не ті саджанці. Імпортне насіння дороге, та й не всі ті сорти кращі за вітчизняні. Складність у тому, що купуючи насіння, ми не знаємо, що саме купили, поки не побачимо, що з нього виросло. Було і в мене чимало прикрих випадків. Не порадувало урожаєм насіння перцю з дорогих пакетів; не зійшли бульбоцибулини фрезій, анемони; замість лімської квасолі в "імпортному" пакеті виявилась біла витка, яку я давно вирощую; придбані на виставці-ярмарку 5 сортів гладіолусів різного забарвлення, в т.ч. і блакитного, заквітували жовтогарячими квітками (а продавав їх чоловік поважного вигляду і віку). Заплативши 4 грн. за 20 насінин "найкращого в Європі великоплідного сорту ремонтантної суниці Окінрув Клаймекс", вирощеного в С.-Петербурзькому ботанічному саду (так написано на дуже гарному пакетику) уже першого літа отримала врожай... дрібненької суниці, яку раніше вирощувала, а згодом вибракувала. А своє, вітчизняне насіння? Куплене в магазині насіння цвітної капусти мало домішки, у огірків Конкурент чимало подрібнених насінин і ніби навмисне забруднене. Три роки тому придбала три сорти "елітної" картоплі, завезеної (за словами голови Вінницького садівничого товариства) з Інституту картоплярства УААН. Коли помила перед озелененням, то вигляд у неї був зовсім не елітний — потовчена, із вдавленими плямами. Лише 5 – 8 бульб з кожного кілограма (22 – 24 шт.) мали пристойний вигляд. До весни 8 – 10 % бульб згнили, у половини їх повідрізала уражені хворобами частини. За оголошенням "пропоную" придбала чубуки винограду, з яких "надранній" сорт виявився дуже пізнім (хоч і врожайним), що навіть у надзвичайно теплі останні два роки не достигав. Тож хочеться декому побажати бути совісними.

Купуючи саджанці, треба бути пильними і трохи грамотними. Часом вирощують (чи може тільки продають) саджанці люди, які навіть не ознайомилися зі спеціальною літературою, інакше вони б не писали на етикетках: Кальвіна, Бера, Семеренка, Бойка тощо. Влітку на базарі один чоловік продавав груші під назвою "Любімий клапан", то може згодом і саджанці будуть такі ж. На базарі часом продають викопані в лісі дерева черешні або нещеплені підщепи чи ті, на яких не прижилися вічка або живці. Якщо за черешню продають велике деревце з багатьма розгалуженими тонкими гілочками (буває із зів'ялими листочками), — то це дика черешня. Бо культурна має товстенький рівний стовбур з добре розвинутими бруньками у верхній половині (якщо це однорічка) або з 3 – 4-ма нерозгалуженими гілками (дворічка). У будь-якого саджанця шукайте внизу місце щеплення чи окулірування (за кору або вприклад) — при ретельному огляді його можна розгледіти. Не сприймайте за місце щеплення різні вузли, напливи. Якщо у рівного, достатньої товщини саджанця помітите внизу пеньочок, то придивіться, чи немає нижче від нього засохлого щитка від окулірування, бо це може бути дичка (у аличі, абрикоси така відросла підщепа навіть матиме вигляд дворічки).

Нерідко продають один сорт під різними назвами (навіть з розвішеними плодами). Звичайно, не спеціалісту розібратися тут важко. І все ж уважно придивіться: сорти відрізняються між собою за товщиною стовбура (товсті у Мелби, Бойкена і значно тонші, але довші у Слави переможцям, Джонатана), забарвленням кори (світла у Папіровки і темна у Мекінтоша, Старкрімсона; наявністю сочевичок, їхньою формою та кількістю (від них Голден делішес увесь ніби в крапочку). Коли ж за цими ознаками ви не помітили ніякої різниці між саджанцями, значить вам пропонують один сорт під різними назвами.

Не купуйте навесні саджанці із уже розвинутими листочками, а восени — з необірваним листям (крім тих, що продаються в контейнерах — пакетах із грудкою землі). Коріння не повинно бути сухим, і ви теж його не висушуйте, везучи додому. Купуйте саджанці краще в розсадницьких господарствах, у приватних осіб, які вже себе зарекомендували порядністю.

А.М.Білик,
канд. с.-г. наук

Чомора Турусі (монета, яйце, сірникова коробка — для порівняння)

Формула успіху – технологія плюс кращі сорти

Після опублікування в журналі "Дім, сад, город" № 6 за 2001 р. моєї статті під назвою "Лідирує Машенька" мені надійшло багато листів від садівників, особливо початківців, з проханням розповісти, як виростити великоплідну, високоврожайну, транспортабельну суницю; дати характеристику нових кращих сортів, щоб менше допускати помилок з придбанням розсади на ринку.

Тож порада з практики. Багато пишуть про старіння кущів суниці після 3–4 років вирощування. Але таке трактування не влаштовує тих садівників, а таких більшість, у яких ділянки площею всього-навсього 5–6 соток. Тому тут потрібна така технологія, яка забезпечила б культивування суниці на одному місці 8–10, а то й 12–15 років, що можливе при щорічному застосуванні рідких підживлень і санітарних обробок проти шкідників та хвороб.

Отже, чому старіє кущ? За загальноприйнятої технології вирощування суниці грунт після внесення добрив перекопують на штик лопати. Це вже само по собі програмує недовговічність куща — перекопування мілке, поживи у нижніх шарах грунту мало. Корені з моменту садіння приречені на поверхневе розташування (18–25 см) і в результаті страждають від нестачі вологи, надзвичайно важливого фактора для суниці. А чим глибше коріння проникає в грунт та знаходить там вдосталь поживи й вологи, тим довговічніший кущ і повноцінніший урожай. У рослин відпадає необхідність переходити на поверхневе коріння, яке недовговічне.

Підготовка грядок

Ділянку для суниці підбираю таку, де підгрунтові води знаходяться не ближче 80–100 см від поверхні грунту. Садити суницю краще рядами за схемою 40х60–70 см — для великоплідних сортів, і дещо густіше — для дрібноплідних. Тому в напрямку кожного рядка копаю траншею глибиною і шириною 35–40 см, вношу перегній (2–3 відра на 1 м погонний), додаю 0,5-літрову баночку нітроамофоски і 50 г сечовини, все змішую з грунтом і щедро поливаю, краще рожевим розчином марганцівки, щоб грунт осів. Грядка підготовлена до садіння.

Добір сортів

Далі важливо підібрати високопродуктивний сорт, наприклад, Чомора Турусі. Цей сорт японської селекції, середнього строку достигання. Ягоди яскраво забарвлені, маса 60–100 г, щільні, транспортабельні (зберігаються 5–6 днів, не втрачаючи смакових якостей). Кущі врожайні.

Русанівка

З ранніх сортів можу порекомендувати Русанівку. В нашій зоні починає достигати 22–24 травня. Сорт вітчизняної селекції, врожайний. Ягоди яскраво-червоні, відмінного смаку, маса 30–40 г. Сорт стійкий до весняних перепадів температури.

З пізніх сортів рекомендую американський сорт Богота. Ягоди великі (70–90 г), соковиті, з щільним м'якушем, добре зберігаються і транспортуються. Щедре плодоношення розтягнуте на 2–3 тижні. Смакові якості відмінні, навіть нестиглі ягоди солодкі. Кущі дуже могутні, через що й садити слід рідше (50х70–80 см). Сорт стійкий до хвороб.

А також раджу мати колекційну діляночку, щоб постійно випробовувати кращі сорти й добирати ті, які найліпше зарекомендували себе на вашому городі. Я, наприклад, маю зараз на випробовуванні ще такі сорти: Гуммі гранде, Угорська десертна, Брайтон, Женева та інші.

Підживлення

Посадивши суницю за рекомендованою мною технологією, важливо дотримуватися ще одного невід'ємного агротехнічного заходу — систематичних щорічних рідких підживлень.

Перше кореневе підживлення — рано навесні мінеральними добривами з мікроелементами. Для цього готуємо такий розчин: 30 г аміачної селітри, 180 г суперфосфату, 40 г сірчанокислого калію, 40 мг борної кислоти, 20 мг марганцевокислого калію, 2 мг сірчанокислого цинку, 1 мг сірчанокислої міді розчиняю у 10 л води. Цим розчином поливаю грунт, витрачаючи під молодий кущ 1–2 л, під плодоносні — по 2–4 л.

Друге підживлення — перед цвітінням суниці пташиним послідом і попелом (0,7-літрова банка посліду на 10 л води тиждень настоюється при перемішуванні раз на добу; перед поливом до настою додаю 0,5-літрову банку попелу).

Третє підживлення після цвітіння, четверте — у другій половині серпня, коли формуються генеративні бруньки під урожай наступного року, можна робити тими ж складовими, що й за першого підживлення, але на 10 л води достатньо взяти половинну дозу кожного з компонентів.

Ефективні також деякі позакореневі підживлення суниці. Обробка рослин 0,3%-ним розчином карбаміду (сечовини) у серпні сприяє закладанню квіткових бруньок. На торф'яних і легких піщаних грунтах бажані позакореневі підживлення сумішшю мікроелементів (марганцевокислого калію, борної кислоти і молібденовокислого амонію) у концентрації 0,2 % для кожної речовини. Робити такі підживлення шляхом обприскування рослин зверху.

Як бачимо, суниця досить трудомістка культура і лише за ретельного догляду можна одержувати щорічні щедрі врожаї великих ягід.

В.Р.Седнєвець,

а.с. 408, м. Чернігів, 14017, тел. 6-98-74

Здоров'я Вашому дому
Тематичний випуск: ДОМАШНЯ АПТЕЧКА

Видається спільно редакціями журналів "Будьмо здорові", "Дім, сад, город" та "Здоров'я Вашому дому" у вигляді вкладок загальним накладом 215 тисяч примірників

ДОПОКИ НЕ ПРИЙШОВ ЛІКАР

Недуга закрадається непомітно, а хвороба чи травма підстерігає несподівано. Це якраз ті випадки, коли, аби надати першу допомогу, потрібно мати в домашній аптечці найнеобхідніші перев'язувальні засоби й ліки. Але домашню аптечку створюють не для самолікування. Її призначення — перша допомога перед зверненням до лікаря. Не варто прагнути поповнити її модними засобами: їхнє використання без призначення лікаря часом приносить тільки шкоду. І ще: не треба робити вдома склад ліків: багато з них мають обмежений термін придатності, тобто це не той випадок, коли купувати їх необхідно про запас. Якщо ж домашня аптечка вже давно перетворилась на склад старих ліків, необхідно провести генеральне прибирання. Викиньте всі непотрібні та старі (такі, що вже непридатні) ліки, вимийте свою аптечку. Й почніть все спочатку. Адже під рукою завжди має бути необхідний набір медикаментів. І тут вам допоможуть елементарні знання.

У ДОМАШНІЙ АПТЕЧЦІ
РЕКОМЕНДУЄТЬСЯ МАТИ ТАКІ ЗАСОБИ:

1. **Заспокійливі (седативні)** засоби при серцебитті та надмірному хвилюванні: валідол, валокордин, корвалол, нітрогліцерин, валеріанові краплі.
2. **Антисептичні засоби:** борна кислота, настойка йоду, перекис водню, перманганат калію (марганцівка).
3. **Для лікування опіків, невеликих ран та тріщин шкіри:** розчин діамантовий зелений ("зеленка"), йод, стрептоцидова мазь, синтоміцинова мазь, спиртовий розчин прополісу.
4. **Болезаспокійливі та дезінфікуючі засоби** при легких харчових отруєннях: бесалол (салол з беладонною), фталазол.
   Мезим-форте, фестал або панзинорм — при переїданні, важкості в шлунку, нудоті. Імодіум — від проносу (діареї).
   Но-шпа — універсальний засіб від спазмів та болю в кишківнику, шлунку, під час місячних, при головному й серцевому болю.
   Активоване вугілля — при отруєннях, підвищеному газоутворенні. Альмагель, маалокс — за почуття переповнення в шлунку, печії.
5. **Очні краплі:** альбуцид, візин.
6. **Болезаспокійливі та жарознижуючі засоби:** аспірин, анальгін. Нітроксолін (5-нок), фурагін, фурадонін — при частому болісному сечовипусканні, різях і болях у сечовому міхурі, попереку.
7. **Для змащування або полоскання при хворобах носоглотки:** спиртові настойки ромашки, нагідок (календули), евкаліпту, йодінол, фурацилін.
8. **Від нежиті:** краплі для носа (нафтизин, санорін або галазолін), ментолове масло, каметон (аерозоль). Інгалятор — при простудах, кашлі, нежиті.
9. **Від печії, для полоскання горла:** гідрокарбонат натрію (питна сода).
10. **При запамороченні, сильному сп'янінні:** нашатирний спирт (розчин аміаку).
11. **При забиттях:** свинцева примочка (розчин ацетату свинцю у воді — свинцевий цукор), троксевазин (мазь).
12. **Присипки від попрілості:** крохмаль, тальк.

В аптечці також мають бути перев'язувальні засоби — бинти, марля, стерильні серветки, лейкопластир (у тому числі бактерицидний), перцевий пластир, а також піпетки, термометр, грілка, клізма. А тим, хто часто страждає застудами, можна порадити запастися гірчичниками й медичними банками. Якщо в аптечці є ще й пінцет, у вас не буде проблем з витягуванням скалок.

Серед природних ліків, окрім меду та прополісу, добре мати вдома мінімальний набір сухих трав. М'яту, ромашку, шавлію використовують у вигляді відварів для полоскання горла чи від зубного болю, корінь валеріани, плоди шипшини та глоду, траву собачої (нежалючої) кропиви — для приготування заспокійливих чаїв.

Багато ліків нині продаються без рецептів, а нам часом ніколи сходити до лікаря й отримати кваліфіковану рекомендацію. То ж довіряйте таким, що перевірені часом.

(Дивіться також матеріал на стор. 30)

"Крім основних препаратів та ліків, якими ми користуємося постійно, в домашній аптечці дуже важливо мати гомеопатичні препарати"

— переконана кандидат медичних наук, провідний фахівець Національної Гомеопатичної Спілки, багаторічний керівник програми курсів навчання з гомеопатії для лікарів Любов Миколаївна Бадья.

Це ефективні гомеопатичні препарати вітчизняного виробництва, які за якістю не поступаються перед зарубіжними аналогами, але значно дешевші. Залежно від захворювання кожна домашня аптечка має включати ті чи інші препарати.

З приходом весни, настає гаряча пора в полі та на присадибних ділянках. Підготувати організм до напруженого етапу сільськогосподарських робіт, особливо тим, хто схильний до остеохондрозу й поліартритів, допоможе прийом **Артро-грану**. Комплексний гомеопатичний препарат запобігає загостренню хронічних процесів й використовується для їхнього лікування. Він містить біологічно активні складові, які діють на процеси обміну у суглобах і кістках. Препарат покращує кровопостачання кісткової тканини, зменшує запальні явища, набряки, сприяє зміцненню зв`язок хребцевих суглобів із одночасним збереженням еластичності, що запобігає випаданню дисків. При цьому поліпшується колоїдний стан дисків, вони краще виконують свою функцію амортизаторів. Артро-гран сприяє поліпшенню рухливості, нормалізації мінерального обміну, полегшує скутість тіла з ранку (після сну), покращує переносимість холодної сирої погоди. Прийом Артро-грану дає змогу зменшити дози знеболювальних засобів.

ЩО ЯВЛЯЮТЬ СОБОЮ КОМПЛЕКСНІ ГОМЕОПАТИЧНІ ПРЕПАРАТИ?

Сучасна наука констатує: гомеопатія — метод наукової медицини. Його створив на рубежі XVIII-XIX сторіччя німецький лікар, вчений з енциклопедичною освітою Самуель Ганеман. Він розробив спеціальну техніку обробки сировини — розтирання та розведення — завдяки якій досягається повільне зменшення доз і одночасно вилучення діючого начала з підвищенням його активності. Такий спосіб приготування ліків називається потенціюванням. Отримана внаслідок цих дій лікарська форма набувала оптимальної лікувальної дії за повної відсутності побічних впливів.

Довгий час було незрозуміло, як лікує такий препарат. Пояснення процесів, завдяки яким утворюється гомеопатичний препарат, дала сучасна фізика. Виявилося, що під час послідовних розчинень та струшувань молекули води вишиковуються у певному — кластерному — порядку, який диктується хімічними властивостями вихідної речовини. Ця змінена структура води виявляється дуже стійкою, і саме вона зберігає інформацію про речовину, яку розчиняють, а, потрапивши до організму людини, виконує лікувальну функцію.

Гомеопатичні ліки не мають побічних дій, не викликають алергії, не мають протипоказань: їх можна застосовувати у будь-якому віці, починаючи з перших днів від народження, на будь-якій стадії хвороби та в будь-якому стані хворого. Гомеопатичні препарати не накопичуються в організмі, тому їх можна приймати без небезпеки, ушкодження внутрішніх органів чи звикання — необмежено довго. В останні роки у всьому світі виготовляються комплексні гомеопатичні препарати, які розраховані на широке використання лікарями різних профілів та хворими у своїх домашніх аптечках. В Україні нині представлені комплексні гомеопатичні препарати багатьох зарубіжних фірм. Національна Гомеопатична Спілка (НГС) — вітчизняний виробник комплексних гомеопатичних препаратів. НГС виготовляє високоефективні комплексні гомеопатичні ліки, які призначені для лікування різноманітної патології внутрішніх органів. До складу цих засобів входять біологічно активні речовини рослинного, мінерального та тваринного походження. Комплексні гомеопатичні препарати виготовляються у вигляді гранул для приймання "під язик" в упаковках по 10 грамів. Зберігати їх необхідно в сухому та захищеному від сонячних променів місці, не більше двох років.

Разом із перемінами весняної погоди, то підіймається, то знижується артеріальний тиск і як наслідок — біль у серці. На цей випадок у домашній аптечці має бути **Кардіо-гран.** Препарат нормалізує ритм серця, судинний тонус та підвищує працездатність, регулюючи нервові впливи на судини. Він запобігає коливанню артеріального тиску, знімає спазми коронарних судин, поліпшує провідність у серцевому м`язі.

При важких хворобах серцево-судинної системи за появи у організмі склеротичних змін — гіпертонії, запамороченнях, погіршенні пам`яті, а також при лікуванні залишкових явищ інфаркту, інсульту до комплексу терапії доцільно включити гомеопатичний препарат **Склеро-гран.** Він сприяє нормалізації рівня холестерину в крові, поліпшує стан склерозованої судинної стінки, стабілізує артеріальний тиск, поліпшує кровообіг у тканинах та органах, у тому числі мозковий кровообіг, сприяє поліпшенню пам`яті, уваги, зменшенню запаморочень і шумів у вухах.

Не всі хвороби "від нервів", але незаперечно, що настрій, стан нервової системи має величезний вплив на самопочуття. Боротьба з поганим настроєм, з наслідками стресу — це боротьба за своє повноцінне життя. І ця боротьба не така складна, як видається втомленій хворій людині. Починати треба з лікування. Сьогодні медицина має у своєму розпорядженні препарати з натуральної сировини, котрі нешкідливі і в той же час — достатньо ефективні. Наприклад, гомеопатичний препарат **Стрес-гран** допоможе вистояти у такій складній і проблемній ситуації. Він нормалізує функцію нервової системи, знімає напруження, покращує сон. Під його дією поліпшується кровопостачання мозку, нормалізується обмін речовин у тканинах мозку. В результаті в пацієнта покращується самопочуття, він заспокоюється, легше переносить конфліктні ситуації. Стрес-гран використовується як для ліквідації наслідків гострого стресу, так і в умовах дії хронічної стресової ситуації, він може бути корисним під час екзаменаційної сесії. Стресом для дитини може стати зміна умов життя, наприклад початок відвідування дитячого садка, поява молодшої дитини у сім`ї, переляк тощо. Стрес-гран може бути також корисним жінкам після тяжкої вагітності або патологічних пологів, котрі призвели до нервового та фізичного виснаження.

Дуже неприємним та виснажливим станом є безсоння. Причин його виникнення багато. Це постійні стреси, перевантаження, порушення режиму сну. Препарат **Сон-норма** не викликає сонливості вдень, а тому його можна приймати без застережень представникам будь-яких спеціальностей.

Гострі та хронічні гастрити та дуоденіти після нераціонального харчування — проблема серйозна. Як для лікування, так і для профілактики ефективним є **Гастро-гран.** Цей препарат нормалізує секреторну функцію шлунка та кишківника, поліпшує перетравлення і засвоєння їжі. Зменшує диспептичні розлади, нормалізує кислотність.

Але, як кажуть у народі, — шлунок здоровий тоді, коли здорові зуби. Одним з поширених захворювань ротової порожнини є пародонтоз. Для нього характерні дистрофічні зміни у тканинах щелеп: зуби розхитуються, оголюються, стають чутливими до температурних та хімічних подразників; частим ускладненням стає запалення ясен. Ефективним засобом лікування даної патології є гомеопатичний препарат **Пародонтон.** Препарат діє як місцево — на процес у ротовій порожнині, так і на весь організм у цілому. Він зменшує набряки і кровоточивість ясен, покращує їхнє кровопостачання, лікує запалення, сприяє зменшенню рухливості зубів. Препарат призначається для лікування як неускладненого пародонтозу, так і його ускладнень — різних видів гінгівітів (катаральних чи гнійних запалень ясен), пародонтитів (запалення глибоких тканин ясен — навколо зуба). Його трива-

(продовження на наступній сторінці розвороту)

Консультативну допомогу надає Аграрна партія України

Господар
журнал у журналі

Чи можна взяти у власність лісову ділянку?

Яким чином можна взяти у власність лісову ділянку розміром 5 га?

Чи обов'язково ці ділянки мають входити до складу земельного паю? І чи є тут якісь обмеження на придбання цих ділянок? Яка структура має розв'язувати це питання — сільська рада чи районна держадміністрація?

О.Васильєва, *Сумщина*

Землі лісового та водного ресурсів можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

Громадянам за ухвалою органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування можуть безплатно передаватися у власність замкнені ділянки лісового фонду загальною площею до п'яти гектарів у складі селянських, фермерських та інших господарств, а також замкнені природні водойми загальною площею до трьох гектарів (ст. 56 і 59 Земельного кодексу України).

Отже, громадянам, як окремий вид землекористування чи власності, земельні ділянки із земель лісового чи водного фонду не передаються. Вони можуть бути надані громадянам у складі земель фермерських чи особистих селянських господарств і лише в розмірі до 5 га лісового фонду або до 3 га водного фонду.

Винятком із цього загального положення, передбаченого Земельним кодексом України, є Указ Президента "Про додаткові заходи з соціального захисту мешканців гірських районів України та підвищення ефективності використання земель лісового фонду", яким передбачено надання до 5 га лісових масивів мешканцям гірських районів України, як земельної частки (паю).

На власників указаних лісових ділянок (паїв) поширюється дія Лісового кодексу, який чітко визначає порядок ведення лісового господарства — режим насадження, вирубування, а також дотримання екологічних правил.

Такі закони існують

На жаль, є люди (сусіди), котрі можуть забути зачинити у хліві свиней, не прив'язати собак, не загнати до хліва корову й уся живність може ходити по сусідських городах й витоптувати там усе, що росте. Отже, чи існують закони, які б забороняли господарям випускати своїх собак та худобу на чужі городи?

С.Водоп'янов, *Кіровоградщина*

Самоуправство сусіда

Сусід так поставив пліт біля мого городу, що я тепер не можу заїхати і зорати його. А ще на межі посадив смородину й черешню, а до всього того великим трактором переорав межу, а через це з чужих городів і лісу під мою хату і на подвір'я навесні тече вода. А ще сусід загорнув і рівчак, куди споконвіку щовесни стікала вода.

Чи є право на тих господарів, котрі своїми діями завдають шкоди іншим сусідам?

Г.Мацькевич, *Тернопільщина*

Відповідно до Земельного кодексу України (ст. 103) власники та землекористувачі земельних ділянок повинні обирати такі способи використання земельних ділянок відповідно до їхнього цільового призначення, за яких власникам чи землекористувачам сусідніх земельних ділянок завдається найменше незручностей (затінення, засмічення, неприємні запахи, шумове забруднення тощо).

Власники та землекористувачі не повинні використовувати земельні ділянки такими способами, які не дають можливості сусідам використовувати свої землі за цільовим призначенням.

Власник чи землекористувач земельної ділянки має право самостійно господарювати на землі, він є власником посівів і насаджень на земельній ділянці, і він є власником вирощеної на ній сільськогосподарської продукції.

Власність громадян України захищається законом.

Якщо внаслідок неправомірних дій власника чи землекористувача буде нанесена шкода сусідньому власнику чи користувачеві земельної ділянки, вона повинна бути відшкодована.

Контроль за використанням і охороною земель здійснюється органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади із земельних ресурсів.

Відшкодування збитків, нанесених землекористувачам, здійснюється у судовому порядку.

Рубрику веде І.Миронець, канд. юр. наук

Служба взаємодопомоги

Як позбутися "червоного огірка"

З читачами нашого журналу хочу поділитися своїми думками і ставленням до злісного виткого бур'яну з родини гарбузових, якого у нас називають "червоним огірком". Його батьківщина — Далекий Схід, а точніше, Корея.

Це багаторічна витка трав'яниста рослина, листя і квітки якої схожі на динні. На всіх підземних пагонах у неї утворюються ланцюжки бульбочок, які бувають округлої чи видовженої форми. Розмножується рослина здебільшого вегетативно, хоч можна й насінням. До грунту невибаглива, здатна рости будь-де. Я помітив, що молоді підземні пагони пробивають навіть асфальт.

А придбав я цю рослину ще на початку 80-х років, вислав мені її любитель-овочівник із Харківщини, рекламуючи як якесь диво. Бульбочки цієї рослини отримав під назвою "тладіанта". Я вирощував її у себе і пропонував іншим. А було це навесні. Висадив я бульбочки і з великим нетерпінням чекав появи паростків. Довгенько чекав. Дуже переживав, що не приживеться, загине, адже весна того року була не дуже теплою. Нарешті з'явилися паростки, а згодом пішли в ріст, чіпляючись за опори, тягнучись вгору.

Через деякий час я поїхав у сусіднє село погостювати до родичів. Йдучи селом, натрапив на широкий вибалок, у який люди зносили сміття. І був щиро здивований, коли побачив, що це сміття обплела рослина, яку я отримав із Харківщини. Залишилося здогадуватися: як переселенець із Кореї потрапив на смітник у подільському селі?

Пройшло ще кілька років. Тладіанта добре розрослася, обвила опори, господарські будівлі. Тоді я почав викопувати бульбочки й розсаджувати в інших місцях, ділитися з овочівниками-любителями. Здогадався навіть посадити в ярочку біля річки. Вона і там добре розрослася й обплела всі кущі та дерева.

Коли минуло ще кілька років, я помітив, що ланцюжки бульбочок порозповзалися, завойовуючи все нові й нові площі продуктивної землі, обвили кущі й дерева і все, що було в дворі. І тоді серйозно задумався: що ж такого цікавого, дивовижного й корисного у цієї рослини? Хіба що здатність розповзатися в землі і обвивати все, що над землею? На невеличкі червоненькі плодики ("огірочки") я майже не звертав уваги. В одному з журналів за 80-ті роки знайшов невеличку замітку про тладіанту як декоративну витку рослину, але там не йшлося про застосування бульбочок.

І лише у 90-х роках минулого століття з'явилася інформація про червоний огірок. Але я тоді ще не знав, що йдеться саме про тладіанту. На мою думку, цей "огірок" зовсім не їстівний. А витких, справді декоративних рослин у нас багато. Щоб задекорувати, скажімо, господарські будівлі, краще висадити клематиси, жимолость, виноград чи навіть звичайний хміль, який міг би принести чималу користь господарю.

Насамкінець хочу додати, що той, хто недавно посадив тладіанту, захоплюється нею і сподівається на щось незвичайне. То ж знайте: це марна витрата часу і дорогоцінної землі. Пройдуть роки, і кожен, хто завів у себе це "диво", почне боротися з тою мережею ланцюжків із бульбочками, яка обснує все обійстя і перейде до сусідів. У цьому я переконався на власному гіркому досвіді.

З "корейцем" можна боротися з весни до осені, не гаячи часу, але найкраще навесні, коли із землі витикаються пагони і земля ще не засаджена культурними рослинами. Бо влітку, коли огудина обплете все, що знаходиться біля хати, боротися важче, до того ж можна пошкодити інші культури. Викинуті куди-небудь бульбочки можуть прорости, тоді знову доведеться боротися з ними, а тому краще надійно знешкодити їх. Єдине позитивне, що я знайшов у цій рослині, те, що листя тладіанти дуже полюбляють гуси, а прив'яле огудиння може замінити мотузочки для підв'язування помідорів тощо.

М.Ю.Дзюба,

вул. Чехова, 50, смт Липовець

Вінницької обл., 22500

Коптильня на горищі

Під час чергового перегляду і перечитування журналів із свого архіву мені потрапила на очі стаття пана Г.А.Скоряка із Вінниці в журналі № 5 за 2000 р. "Домашня коптильня". У ній я знайшов деякі неточності. Автор стверджує, що найкращі дрова для коптіння — з вишні, черешні, сливи, можна груші, яблуні, берези, липи. З цим я згоден, але береза повинна бути без кори, тому що під час її згоряння на поверхні продукту з'являється сажа.

Далі Г.А.Скоряк пише: "...але ні в якому разі не слід використовувати дерева хвойних порід..." Це також вірно, але мені не зрозуміло, для чого сюди він відніс дуб, граб, осику, вільху. Ці дрова чудові для коптіння.

Декілька слів про себе. Я — пенсіонер. Журнал передплачую з 1989 р. Періодично переглядаю журнальний архів і кожного разу знаходжу щось нове. Всі м'ясні вироби ми виробляємо разом з дружиною, але коптінням я займаюся один. Починаю коптіння дровами з дуба, бука (це щоб підсушити й припекти продукт), а надалі закінчую дровами з вишні, ялівцю. Це дає прекрасний колір, смак і запах.

Коптити м'ясні продукти мене навчив дід, коли мені було 14 років. І з тих пір двічі на рік я займаюся цією справою. Коптильню маю свою на горищі розмір її 1х1х1,7 м.

Р.П.Снозик,

Тернопільська обл.

Вітряк — власними силами

Вирішили звернутися до редакції журналу з проханням. На мою думку, це зацікавить багатьох читачів. Йдеться про вітроустановки, що виробляють електроенергію. Опублікуйте, будь ласка, технологію виготовлення вітряків, які можна було б зробити власноруч. Або познайомте нас з людьми, які цим займаються.

Н.В.Хиля,
с. Тихий, 134 Великоберезнянського р-ну Закарпатської обл., 89032

Крапельне зрошення

Давно цікавлюся крапельним зрошенням, це перспективний спосіб підвищення врожайності овочевих культур, особливо на півдні України.

На жаль, я не знаю, як це практично зробити. Можливо, десь є матеріал на цю тему, або хтось з читачів має досвід влаштування крапельного зрошування із доступних матеріалів, прошу поділитися на сторінках журналу або листом.

О.П.Савочкіна,
б. Миру, 2, а,41,
м. Первомайськ Миколаївської обл., 55204

Шановні читачі! Редакція "ДСГ" не має ніякого відношення до журналу "Картопляр". З приводу непорозумінь щодо несвоєчасного одержання журналу "Картопляр" звертайтеся, будь ласка, за адресою: вул. Донецька, 30, редакція журналу "Картопляр", Київ, 03151. Тел. (044) 243-39-19.

Чому не плодоносять суниці?

У журналі "Дім, сад, город" № 11 за 2001 р. сім'я Гладирів запитувала: "Чому не плодоносять суниці?"

У якійсь із газет я прочитав статтю вченого агронома Миколи Кріта, яка дає відповіді на запитання сім'ї Гладирів. Можливо, ця проблема не обминула й інших читачів "ДСГ". То ж коротко про зміст статті М.Кріта.

Буває так, що садівник нарікає на те, що суниця цвіте рясно, гарно, а плодів не зав'язує. Одна з причин — захворювання на вірусні хвороби, що призводить до втрати плодоношення. Та найчастіше трапляється таке: культурна суниця на ділянці не "переродилася", її витіснили так звані сорти-засмічувачі, неплодоносні види суниці. Засмічувачів культурних сортів налічується понад десяток: Бахмутка, Жмурка, Понурка, Дубик та інші. Всі вони або не плодоносять зовсім, або дають невелику кількість малоцінних ягід.

Навесні неплодоносні види суниці важко відрізнити від культурних, але можна. У неплодоносних рослин кущі вищі, квітконоси піднімаються над листям, квітки на них великі. Недосвідчений садівник, однак, цього не помічає, гадає, що буде добрий урожай. Проте засмічувачі, не відцвівши, утворюють значну кількість вусів (у культурних сортів масове утворення вусів починається тільки після плодоношення). При цьому рослини швидко розростаються, міцно вкорінюються, утворюючи сильні розетки листків. Це викликає іноді захоплення: яка гарна розсада! Її охоче купують на базарах за підвищеними цінами. Так засмічувачі поширюються у ягідниках. Нерідко садівники самі сприяють цьому. Виконуючи відбір, прополювання, розпушування, вони знищують непоказні з виду рослини, які дають ягоди, а залишають розкішні, зелені, великі кущі засмічувачів.

Отже, під час цвітіння рослин і збирання ягід потрібно бути пильним. Якщо не навчилися безпомилково визначати засмічувачів, візьміть на замітку кожен підозрілий кущ, особливо той, що має найбільші квітки, поставте біля нього мітку (кілочок). А коли побачите, що ягоди не зав'язуються, негайно видаляйте цей кущ разом з вусами.

А головне — ніколи не беріть розсаду невідомого походження, куплену випадково. Найкраще купувати розсаду у спеціалізованих господарствах, де високоврожайні сорти суниць вирощують на безвірусній основі.

Для одержання добрих ягід суницю найкраще використовувати не більше двох років. Після другого врожаю старі кущі викопують, залишаючи в рядках молоді, які вкоренилися. На нове місце суницю пересаджують через три — чотири роки.

Протягом усього періоду вирощування суниці потрібно ретельно відбирати здорові рослини, відбраковувати недорозвинуті й підозрілі.

М.Б.Матульський,
Львівська обл.

КВІТИ УКРАЇНИ

Всеукраїнський, повнокольоровий щомісячник.

На сторінках цього гарно оформленого журналу ви знайдете поради до часу, інформацію про найрізноманітніші квіти, агротехніку, новинки вітчизняної і зарубіжної селекції, фоторепортажі з виставок квітів і конкурсів флористів, відповіді фахівців на листи читачів, фотоконкурси, поради ландшафтних архітекторів.

Постійні рубрики, які полюбилися нашим читачам, розкажуть про сади і парки, кімнатні рослини, ботанічні сади світу, сукулентні та водяні рослини, як прикрасити і упорядкувати садову ділянку, квітник, садибу.

У кожному номері найактуальніша інформація і оголошення, поновлений каталог відділу "Насіння та книги — поштою", конкурси і безкоштовні лотереї для передплатників.

Передплатний індекс 74275,
комплект "Дім, сад, город" + "Квіти України" – 22431

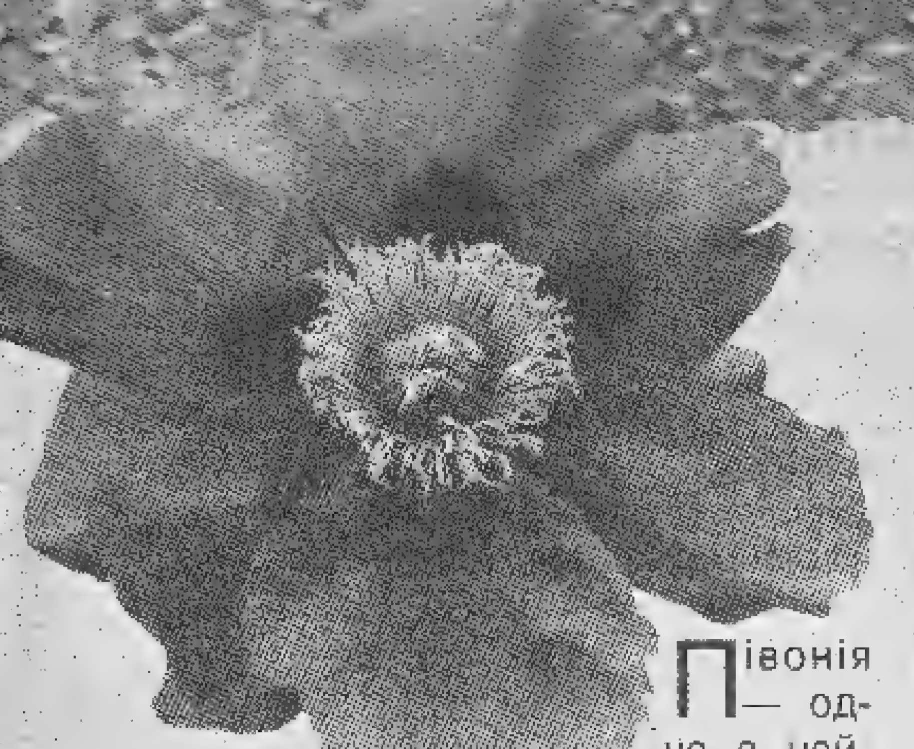
Журнал "Квіти України" пропонує читачам серію книжок "Бібліотека квітникаря"

Вашу книжкову полицю можуть поповнити 18 збірників такої тематики: **"Троянди"**, **"Гладіолуси"**, **"Клематиси"**, **"Іриси"**, **"Однорічні рослини"**, **"Дворічні рослини"**, **"Кімнатні рослини"**, **"Рододендрони"**, **"Сенполії"**, **"Ліани в саду"**, **"Водойма в саду"**, **"Тюльпани"**, **"Айстри"**, **"Квітник без шкідників та хвороб"**, **"Старовинні парки Чернігівщини"**, **"Сукулентні рослини** (2 книжки), **"Магнолії"**.

Ці збірники стануть порадниками та довідниками як для починаючих квітникарів, так і для квітникарів зі стажем.

Ціна одного збірника — 1 грн. 80 коп. ("Сенполії", "Айстри" та "Тюльпани" — 2 грн.50 коп.). Для оптових покупців, книжкових магазинів, розповсюджувачів книжково-журнальної продукції, бібліотек ціни зі знижками.

Для іногородніх пропонуємо книжки накладною платою.

Цариця квітів — півонія деревоподібна

Півонія — одна з найпоширеніших рослин, вона здавна вважалася символом багатства і довголіття.

Існує кілька версій щодо її назви. За однією з них вона утворена від грецького слова "paionis" — лікувальний, цілющий. За іншою — від фракійської місцевості Пеонії, де був поширений один із видів. Є й інші легенди.

Найдекоративніша — півонія деревоподібна, або напівчагарникова. Вона росте в Китаї, у провінції Чаньоу, Симуань, Шенсі, а також у південній частині Тібету на висоті 2800—3500 м над рівнем моря. Здавна цю рослину шанували в Китаї. Монахи-буддисти створювали в пустелях і в горах свої храми і навколо них висаджували перші сади, в яких вирощували найцінніші і найкорисніші дерева та чагарники. Не виключено, що і "цариця квітів", як називають у Китаї півонію деревоподібну, з'явилася там однією з перших. З подальшим розвитком садово-паркового мистецтва цю півонію почали висаджувати на найвидніших місцях — поблизу палаців, храмів, на міських площах. Сад у Китаї вважається витвором мистецтва, що ніби відтворює дику природу. В багатьох місцях деревоподібні півонії ростуть рядами на вузьких насипних терасах, котрі під час квітування створюють ефект зеленого, вкритого квітками схилу, що ніби злітає вгору. Для китайців квітуюча навесні півонія символізує пробудження життя. І нині рідко натрапиш на будинок, поблизу якого не ріс би кущ деревоподібної півонії.

У Європі ця рослина відома з XVIII століття. В Росії її вперше висадили у 1858 р. в Петербурзькому ботанічному саду, куди її завезли з Берліна і Брно. Спочатку цю півонію вирощували як горщикову оранжерейну культуру і лише в 40-х роках XX ст. висадили у відкритий грунт.

Багаторічні дослідження і добір найвитриваліших у наших кліматичних умовах рослин підтвердили, що цей чагарник досить морозостійкий і добре перезимовує, проте рослини потерпають від квітневих заморозків.

Півонія деревоподібна — чагарник або напівчагарник заввишки близько 2 м, квітує в кінці травня — на початку червня. На одному кущі утворюється до 20 квіток діаметром 20—25 см з білим, ніжно-ліловим, рожевим, малиновим, бузковим забарвленням.

Розмножують півонії насінням, пагонами та кореневими живцями, бруньками заміщення й відсадками. Поділ куща — найпоширеніший спосіб. Кожна частина повинна мати 3—5 пагонів з бруньками заміщення і 3—4 корені завдовжки 15—17 см. Зрізи присипають сумішшю деревного вугілля та сірки (1:1), а перед висаджуванням обробляють 0,5—1%-ним розчином мідного купоросу.

Для цієї культури дуже важливе правильне висаджування, від цього залежить не лише декоративність куща, а й тривалість його життя. Адже півонія деревоподібна може рости на одному місці близько 100 років. Зазвичай садивну яму викопують у вигляді конуса глибиною і діаметром 70 см. На дно насипають гравій, биту цеглу або пісок шаром 20—30 см, на кислих грунтах ще й 200—300 г вапна або кісткового борошна. До глинистого грунту додають пісок, а до піщаного — глину. В яму насипають грунт у вигляді конуса, на ньому розміщують рослину і відразу заливають великою кількістю води — щоб розправилися всі корінці. Далі яму засипають землею, при цьому стежать, аби коренева шийка знаходилася на рівні грунту.

Висаджують півонії в кінці серпня — на початку вересня. Восени їх обсипають землею або присипають торфом шаром 10—15 см. Рано навесні звільняють від укриття. Не можна вкривати соломою, гноєм або листям, а найкраще — хвойними гілками та перегноєм.

Розмноження насінням має свою специфіку, тому що насінини мають недорозвинуті зародки і потребують стратифікації. Свіже насіння, як правило, проростає на другий рік, а рослини зацвітають на четвертий—п'ятий після сівби. Насіння проростає швидше, якщо його зберігати за температури −5°С. Надалі встановлюють температурний режим, який коливається протягом доби від +15 до +30°С. Так має тривати аж до проростання. Як правило, корінці з'являються через 4 місяці. Після того, як утворяться корінці завдовжки 1—2 см, їх розміщують у горщики діаметром 3 см і переносять у приміщення з температурою 5—10°С, де вони знаходяться до появи перших справжніх листочків. Через 2—4 місяці рослини виносять у парник, підживлюють настоєм коров'яку. В середині червня висаджують у відкритий грунт. Відстань між рослинами — 25 см.

На постійне місце, як правило, висаджують після першого цвітіння, оптимальний строк — серпень. Рослини потребують рясного поливу, особливо під час бутонізації та цвітіння. Надлишок азоту, значне затінення можуть призвести до спалаху грибних захворювань.

Деревоподібні півонії полюбляють суглинковий, окультурений грунт, світлі, на підвищенні, ділянки.

Куплені вами саджанці деревоподібної півонії слід висаджувати так, щоб до морозів вони встигли укорінитися. Якщо ви спізнилися і до кінця вересня не висадили їх у відкритий грунт, то висадіть у горщики і зберігайте протягом зими при температурі 5—10°С, не допускаючи пересихання грудки. Рано навесні, як тільки відтане грунт, саджанці необхідно висадити з горщиків на сонячне місце. Півонії дуже рано починають рости, тому з висаджуванням не можна запізнюватися.

Догляд влітку полягає у регулярному розпушуванні грунту та знищенні бур'янів. У другій половині літа слід 2—3 рази підживити рослини настоєм пташиного посліду (1:20). В кінці серпня, у період відростання коріння, півонії потребують поливу, особливо якщо цей місяць видався посушливим. Стежте, щоб грунт був помірно зволоженим. Зацвітають рослини на третій рік, наповнюючи сад чудовим тонким ароматом.

Ці рослини ефектні у будь-яких фазах розвитку, приваблюють навіть ледь проникаючі із землі червоні пагони — сильні, повні земних соків. Не встигнеш озирнутися, як уже розправилися ажурні листки. Про квітки й мови немає — нехай нетривалий їхній вік, проте увесь сад вони наповнюють радістю. Протягом літа кущі "тримають форму", а восени забарвлюються у чудові бронзові, червоно-коричневі кольори, котрі вирізняються на загальному золотистому фоні.

Завдяки своїй формі і забарвленню квіток півонія не потребує висаджування суцільною смугою. Поширений захід — висаджування її поодинці або групами (по три рослини по кутках партеру). Півонії, як і троянди, сприймаються зблизька. Отож цілком природне бажання людини підійти ближче до квітуючого куща, розглянути пелюстки, вдихнути їхній хвилюючий аромат. Злива зелено-пурпурового листя, увінчаного коронами з квіток вишуканої форми, вражає своєю красою. Сад, де росте цариця квітів, не гріх називати царським.

М.С.Гуменюк,
м.Вінниця

З журналу "Квіти України"

Відділ "Насіння—поштою" надсилає післяплатою насіння та набори найкращих сортів та гібридів вітчизняної та зарубіжної селекції.

Насіння квітів, Голландія (професійне насіння)
Дельфініум гібридний — рожевий, голубий, синій (10 нас.) — 2,50 грн., колеус (12 нас.) — 4 грн., цинерарія морська (30 нас.) — 0,80 грн., петунія гібридна великоквіткова — яскраво-рожева з прожилками, голуба з темними прожилками, пурпурово-біла, фіолетова з білою мережкою, пурпурова з темними прожилками, червона (30 нас.) — 6 грн., арабіс кавказький, білий (10 нас.) — 2 грн.
Сухоцвіти
Геліхризум — 0,80 грн., целозія гребінчаста (суміш кольорів), целозія метільчаста (суміш) — 1,80 грн., кермек — рожевий, синій, жовтий, суміш (20 нас.) — 0,80 грн.
Кімнатні рослини
Пеларгонія — оранжева, фіолетова, світло-рожева, лавандова, лососево-рожева, густо-рожева, червона, рожева з білою серединкою, коралова (5 нас.) — 6 грн, цикламен гібридний Concerto F_1 — рожево-білий "Katia"F_1, густо-рожевий (4 нас.) — 11 грн., бальзамін великоквітковий (10 нас.) — 3,40 грн., кальцеолярія золотиста — 4,50 грн.
Лікарські рослини
Тібетська м'ята, гуньба голуба, ехінацея пурпурова, васильки, звіробій, нагідки, родовик лікарський — ціна одного пакета — 0,80 грн.
Підживлювачі для рослин фірми Agricol (Польща)
Сурфіній і петуній, пеларгоній, азалій — ціна 10 грн.
Укорінювачі для рослин — ціна 10 грн.

Медоноси
Конюшина (10 г), люцерна (10 г) — ціна одного пакета — 2 грн.
Набори
- сухоцвітів та декоративних трав,
- квітів для рабаток (низькорослих),
- квітів для балконів, вікон, терас,
- багаторічників та дворічників,
- красивоквітуючих однорічників для букетів, зрізу, квітників.

Ціна одного набору — 7 грн.,
- декоративних трав (10 найменувань) із колекції Національного ботсаду — 12 грн.
- квітів: дзвоники, датура голуба, ехінацея пурпурова, гвоздика турецька, рудбекія, гвоздика китайська, геліхризум, скабіоза, геліопсис напівмахровий, кермек (суміш кольорів), гуньба голуба, цинерарія, целозія метільчаста, сонях декоративний, васильки, портулак, кореопсис багаторічний, тібетська м'ята, звіробій, кохія (20 шт.). Ціна набору — 12 грн.
- овочів: помідори Меран F_1, Муріл F_1, Інкас F_1, капуста білоголова Амагер, Брауншвейзька, огірки Бригадні, Аїст. Ціна набору — 5 грн.

Сортові дітки гладіолусів із колекції Національного ботсаду
Вій (393), Міраж (445), Сільва (413), Мереживо (202), Талісман (401), Пам'яті Івана Миколайчука (415), Леда (гібрид гладіолуса та гладантери), Нунмун (412) — 100 шт. — 4 грн.

Умови пересилки

Для оформлення замовлення необхідно написати потрібні вам збірники, книги, набори та кількість. Витрати за пересилку фіксовані залежно від вартості замовлення. Розрахунки зроблені згідно з державними поштовими розцінками. Якщо вартість замовлення становить від 5 до 10 грн., то вартість пересилки +3 грн.; 11–15 грн. + 4 грн.; 16–20 грн. + 4,50 грн.; 21–35 грн. + 6 грн.; 35–50 грн. + 7 грн.; 51–60 грн. + 8 грн.; 61–80 грн. + 9 грн.; 80–100 грн. + 15 грн. Гроші наперед і в конвертах не висилайте. Чітко пишіть повну адресу з новим індексом, прізвище, ім'я, по батькові.

Замовлення надсилайте за адресою: 02002, Київ-2, а/с 208.

Умови розміщення оголошень для приватних осіб

Якщо Ви бажаєте розмістити оголошення на сторінках нашого журналу, Вам потрібно переказати на розрахунковий рахунок № 26008209802168 в Печерському відділенні Укрсоцбанку м. Києва, МФО 322090, код 25662848 по 2 грн. за кожне слово, враховуючи адресу і прізвище. Квитанцію переказу і текст оголошення надсилайте до редакції. Друкується через два місяці після одержання оплаченого та надісланого до редакції оголошення. За терміновість — подвійний тариф.

Адреса редакції журналу "Квіти України":
02094, м. Київ-94, просп.Гагаріна, 17-а
телефон для довідок (044) 552-96-30, тел./факс 552-95-11, 552-94-60

Біодинамічний календар

Козеріг 1 (0.03) — 3 (7.44)

Щоб ягоди суниці не забруднювалися, під квітконоси необхідно підкласти солому, сіно, мульчувальний папір, інші аналогічні матеріали. Можна також припіднімати квітконоси на маленькі дерев'яні рогатки або інші пристосування.

Відразу після плодоношення скошують листя, яке дуже пошкоджене кліщем або уражене сірою гниллю.

Водолій 3 (7.44) — 5 (18.46)
☾ Третя чверть Місяця — 4 (10.17)

Збирають гнилі ягоди і падалиці яблуні і сливи і знищують, закопуючи їх у землю на глибину 40—50 см.

Скошене листя суниці, яке дуже пошкоджене шкідниками та уражене хворобами, спалюють.

Проти попелиці обприскують вишню і ягідники — до 5 липня, яблуню і сливу — протягом місяця.

Якщо з'являється агрусовий пильщик (зелені черв'ячки, які об'їдають листя), обприскують кущі настоєм гірчиці (50 г порошку запарюють у 10 л гарячої води, настоюють 2—3 доби). З цією метою можна використовувати тютюн або тютюновий пил. Перед обприскуванням додають 40 г господарського мила на 10 л розчину.

Риби 5 (18.46) — 8 (7.22)

Суниці третього і четвертого років життя після збирання врожаю підживлюють суперфосфатом (25—30 г на погонний метр рядка) і калійним добривом (15—20 г на погонний метр). За слабкого розвитку кущів і після скошування листя слід також внести сечовину або селітру (10—20 г на погонний метр). Добрива обов'язково загортають у грунт під час розпушування.

На родючих, удобрених перегноєм землях добре розвинуті рослини не підживлюють.

Овен 8 (7.22) — 10 (19.32)

Видаляють вуса суниці, як тільки вони з'являються (протягом усього місяця).

Щоб одержати на своїй ділянці розсаду суниці, відразу після збирання ягід перекопують грунт між рядками, попередньо вносять, крім мінеральних, ще й органічні добрива (6—10 кг на квадратний метр) і спрямовують туди "вуса". У суху погоду цю ділянку необхідно поливати.

Ліквідовують насадження суниці, яка росте 4—5 років, а цю площу можна використовувати під кріп, редиску та інші скоростиглі овочі.

Телець 10 (19.32) — 13 (6.04)
● Новий Місяць — 12 (13.46)

Прищипують, відгинають або виламують у плодових пагони, які неправильно розвиваються. В останній раз до (15 липня) підживлюють агрус, смородину і малину фосфорними і калійними добривами або гноївкою. Пристовбурні круги і смуги утримують у розпушеному стані.

Близнюки 13 (6.04) — 15 (14.34)

Збирають і знищують завчасно дозрілі ягоди смородини і агрусу з гусеницями в них. Продовжують боротьбу з яблуневою плодожеркою, збирають падалицю, накладаючи ловильні пояси тощо.

Збирають раню і цвітну капусту, раню картоплю, зеленні культури.

На їх місце можна висіяти кріп, редиску, цибулю на перо, салат, шпинат. Якщо вологи мало, щедро поливають, особливо борозенки, в які висіяне насіння. Зверху борозенки пригортають сухою землею, перегноєм або торфом шаром не більше 2 см. Грунт до появи сходів підтримують у зволоженому стані, витрачаючи до 10 л води на квадратний метр.

Рак 15 (14.34) — 17 (20.52)

Яблука і груші набирають достатньої величини. Необхідно перевірити чи міцні й надійні підпірки під гілками з рясним урожаєм. Якщо ви недогледіли і гілки розщепилися, їх необхідно міцно зв'язати.

Уже формуються плодові бруньки наступного року. Ось чому рослини необхідно підживлювати, поливати, захищати від шкідників і хвороб, розпушувати грунт у саду.

Лев 17 (20.52) — 20 (1.01)
☽ Перша чверть Місяця — 19 (22.42)

Готують грунт під висаджування суниці. Ділянку під неї краще відводити на рівному місці або на невеликому схилі, при цьому слід пам'ятати, що на південних схилах, особливо в південних районах України, влітку ріст рослин пригнічуватиметься від перегрівання грунту і нестачі вологи, взимку — від

підмерзання. На північних схилах рослини потерпають від нестачі тепла.

На крутих схилах також часто підмерзає коріння суниці, а при випаданні дощів вода швидко стікає вниз, не встигаючи просочитись у грунт.

Непридатні для суниць вапнякові, заболочені та надмірно кислі грунти, кращі — суглинкові та супіщані.

Кращими попередниками для суниці є більшість овочевих культур за винятком пасльонових, складноцвітих та жовтецевих.

Діва 20 (1.01) — 22 (3.19)

Ваш квітник — ваша радість і ваша гордість. Влітку квітник потребує ретельного догляду. Розпушування грунту і знищення бур'янів — обов'язкова умова відмінного розвитку одно- і багаторічників. Розпушування грунту особливо необхідне після підживлення селітрою, яка спричинює заболочування і утворення кірки. Поливати квітник бажано рано вранці, а ще краще перед вечором. Коли повітря дуже прогрівається, особливо в ці липневі дні, у деяких видів рослин полив може викликати з'явлення дефектів на підземних і надземних частинах ніжних рослин. Поливати краще м'якою дощовою, злегка прогрітою водою. Водопровідній воді перед поливом слід дати відстоятися протягом декількох годин, краще всього на сонці і в широкій відкритій ємкості, щоб активний хлор міг вивітритися. Після поливу, як і після зливи, землю необхідно розпушити, розбивши тверду кірку. Інакше під нею нагромаджуватимуться в надмірній кількості водяні пари, які можуть викликати запарювання і пошкодження рослин, особливо у заключній фазі вегетації.

Терези 22 (3.19) — 24 (4.38)

Влітку проводять щеплення окуліровкою. Її строк визначають за визріванням однорічних приростів на дереві, з якого заготовляють живці та за рівнем відставання кори у підщепи. У пазусі листків живця повинна бути достатньо сформована брунька, а у підщепи — добре відставати кора.

Завчасно визначтесь, з якого дерева будете брати живці. Не треба забувати, що живець повинен бути добре розвинутим — довжиною не менше 50—60 см. З нього беруть для окуліровки лише 5—7 вічок у середній частині. З іншого саду, особливо здалеку, живець необхідно переносити у посудині з водою або загорнутим у вологу тканину. Слід пам'ятати, що чим менший термін між зрізуванням живця і окуліровкою, тим більша вірогідність приживлювання вічок.

Скорпіон 24 (4.38) — 26 (6.20)

Плодові дерева вибагливі до вологи, в посушливі роки без поливів не можна сподіватися на добрий урожай. Вчені стверджують, що одним тільки оптимальним вологозабезпеченням можна підвищити врожайність дерев у 1,5—2 рази. Звичайно, зрошення саду потрібно проводити в комплексі з іншими агротехнічними заходами. Дуже важливо, щоб вологість у саду була оптимальною від дня садіння дерева.

Вода для поливу повинна бути слабомінералізованою, інакше грунт засолиться. Якщо у воді переважає сода, то вона непридатна для поливу. Отже, необхідно визначитися, яку воду ви маєте в своєму колодязі.

Поливати дерева починають з кінця травня і закінчують у серпні — вересні, з інтервалами у 20—30 днів, враховуючи кількість опадів. Закінчують поливання кісточкових порід за 2—3 тижні до збирання врожаю, щоб не розтріскувалися і не загнивали плоди.

Стрілець 26 (6.20) — 28 (9.54)
О Повний Місяць — 26 (14.51)

До кінця липня плодові дерева, за якими добре доглядали, закінчують ріст, молоді пагони починають дерев'яніти. В цей час не слід їх підживлювати азотними добривами, поливати, розпушувати грунт. Слід потурбуватися про дозрівання дерев і благополучне перезимування.

Козеріг 28 (9.54) — 30 (16.35)

Продовжують збирати черешні, вишні, абрикос, ранні сорти яблук, груш, персики. Масово заготовляють на зиму консервовану продукцію ягідних, плодових і городніх культур. У міжряддях саду висівають сидеральні культури. Продовжують роботи з догляду за садом і городом, боротьбу з бур'янами, шкідниками та хворобами рослин.

Водолій 30 (16.35) — 2.08 (2.37)

Досвідчені городники застосовують різні способи боротьби з борошнистою росою на огірках. Зокрема, рослини регулярно поливають підвищеними дозами калійних добрив, а також обприскують слабким розчином мідного купоросу (5 г на 10 л води) або марганцевокислого калію в тій же концентрації. Обробку починають з моменту цвітіння рослин, проводять увечері 3—4 рази через 10—12 днів. Якщо з'являються поодинокі плями борошнистої роси на листках, їх припалюють меленою сіркою. Дуже уражені листки вирізують, а рослини обприскують розчином мідного купоросу — 5 г на 10 л води, додаючи 50 г колоїдної сірки.

Погода в липні

Аналіз багаторічних спостережень за температурою повітря та опадами на мережі метереолологічних станцій України за історичний період 1881 —2001 рр. дає підставу характеризувати кліматичні умови липня такими показниками.

Липень — найтепліший місяць року з частими грозами та зливами.

Абсолютний максимум температури повітря сягає 34 —39°С, а в Дніпропетровській, Донецькій, Київській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Харківській областях та Автономній республіці Крим — до 41°С. У Карпатах та горах Криму цей показник коливається в межах 31 —35°С.

Абсолютний мінімум температури становить 1 —9°С тепла, а на узбережжі Чорного та Азовського морів — до 11°С.

Середня місячна температура повітря коливається по території від 18 до 23°С, а в Карпатах та горах Криму — в межах 15 —16°С.

Сума опадів за місяць становить від 45 до 90 мм, а в Карпатах і Прикарпатті 96 —176 мм.

У липні світловий день починається о п'ятій годині ранку і триває до двадцяти годин. Завдяки цьому тривалість відкритого сонячного сяйва сягає максимальних значень: 170 —185 годин у північних районах і 210 —225 годин за місяць на півдні.

У відповідності з добовим рухом хмар безперервна тривалість сонячного сяйва найчастіше спостерігається до полудня, а найбільші значення її за день становлять 15 —16 годин.

На живі організми і рослини впливає сумарна сонячна радіація, яка складається з прямої (від відкритого сонячного диска), відбитої від горизонтальної поверхні та розсіяної від усіх предметів, на які потрапляють промені сонця. Найсприятливішими вважаються останні два види сонячної радіації. Тому слід по можливості уникати тривалого перебування під прямим сонячним сяйвом, особливо після 10 —11 години.

За довготерміновим прогнозом погоди, розрахованим статистичним методом в Інституті агроресурсів, у липні переважатиме позитивна теплова аномалія з відхиленням середньомісячної температури від кліматичної норми на 1,3 —2,1°С в областях степової та лісостепової зон і 1,1 —1,7°С — на Поліссі.

У народі липень називають "дощовиком". У цьому місяці часто гримлять грози, вирують зливи. У поточному році очікується суттєвий недобір опадів. Місячна кількість їх на більшій частині території становитиме 80 —115 % середніх багаторічних показників. У ряді областей степової зони середня по області сума опадів не перевищуватиме 70 —76 % кліматичної норми. Отже, на вказаній території можливі тривалі бездощові періоди (див. таблицю).

Прогноз середньомісячної температури повітря і кількості опадів у липні 2002 р.

Область	Температура повітря, С	Відхилення від норми, С	Опади, мм	% до норми
АР Крим	23,7	1,3	29	76
Вінницька	20,5	1,9	88	94
Волинська	19,5	1,6	94	116
Дніпропетровська	23,1	1,9	42	76
Донецька	23,3	2,1	40	70
Житомирська	19,7	1,7	95	98
Закарпатська	20,4	1,1	100	109
Запорізька	23,9	1,9	38	72
Івано-Франківська	19,1	1,6	104	88
Київська	20,9	1,9	80	92
Кіровоградська	22,0	1,9	60	82
Луганська	23,0	1,8	65	115
Львівська	19,1	1,4	112	115
Миколаївська	23,4	1,8	52	87
Одеська	23,0	1,7	49	80
Полтавська	21,9	1,9	70	97
Рівненська	19,5	1,6	101	120
Сумська	20,7	1,9	89	106
Тернопільська	19,4	1,7	106	108
Харківська	22,3	2,0	60	91
Херсонська	24,1	1,8	35	83
Хмельницька	19,6	1,5	109	109
Черкаська	21,4	1,9	71	88
Чернівецька	21,8	2,1	111	108
Чернігівська	20,3	1,7	84	95

Прикмети зміни погоди у липні

♦ Перед негодою спека стає помірною: в таких випадках порушується добовий хід температури повітря, ніч може бути дуже теплою, роса не випадає; вирівнюється температура в низинах і на узвишшях, у лісі й полі.

♦ Вітер дме зі сходу — на суху погоду, із заходу — в "руці несе воду".

♦ Глухий грім — на тихий дощ, розкотистий та гучний — на зливу.

♦ Гримить довго й невиразно — на тривалу негоду; недовго, різко і лунко — невдовзі буде сонячно.

♦ Вночі велика роса й туман — на ясну погоду.

♦ Збіглися хмари в одну купу — на негоду.

♦ Якщо суцільний туман не зникає після сходу сонця, скоро настане мінлива погода.

♦ Райдуга (веселка) пролягла зі сходу на захід — на гожу днину, з півночі на південь — на негоду.

♦ Чим більша роса, тим спекотніший день.

♦ Під обід по небу пливуть кругленькі пухнасті хмарки — на гарну погоду. Коли ж хмарки не круглі, стають наче стовпчиками — чекай увечері грози.

♦ Нічний туман віщує тривалу ясну погоду.

♦ Хмарки пливуть високо — дощу не буде і добра погода втримається ще довгенько.

Чутливо реагує на зміну навколишнього середовища тваринний світ. Про це легко переконатися, спостерігаючи за звірами, птахами, комахами та мешканцями водоймищ.

♦ Непоганий "синоптик" звичайний свійський кіт. Якщо він згорнувся в "клубок", уткнувшись мордочкою в лапи, похолодає; часто вмивається, лиже лапку — на суху погоду; шкрябає стіну кігтями — на негоду.

♦ Цвіркун сюрчить — на гарну погоду, мовчить — на дощ.

♦ Птахи співають голосно та весело — чекай гарної погоди.

♦ Якщо комарі літають роєм — буде гарна погода. Мурашки поспішають ховатися — наближається негода.

♦ Бджоли сидять на стінках вулика — на сильну спеку.

♦ Під час дощу кури не ховаються — дощ припиниться не скоро.

♦ Корови мало п'ють води, вдень лягають на землю — на дощ.

♦ Худоба збивається докупи — на негоду.

♦ Жаби стиха покумкують — на дощ, голосно кричать (здіймають голос) — на гарну погоду, мовчать — перед похолоданням.

♦ Якщо в середині липня продовжує кувати зозуля, то літо буде погоже й довге.

♦ Якщо жайворонка не чути з самого ранку, буде дощ або взагалі погіршиться погода.

♦ Риба вистрибує з води і ловить мошку — на дощ, до негоди.

♦ Яскраве світіння світляків віщує гарну погоду.

♦ Якщо жуки-гнойовики у великій кількості літають низько над землею, то наступного дня буде гарна погода.

На зміну погоди помітно реагують деякі рослини. Переконайтеся, чи це так.

♦ Улітку чи не найточніше з-поміж інших рослин "завбачає" погоду будяк: голки його майже не колються — на дощ, бо у хмарну погоду вони щільно притискуються до голівки, у спеку ж вони, навпаки, відгинаються, і тоді голова колюча.

♦ У чеканні дощової погоди не розкриваються пуп'янки троянд і шипшини. Троянда поводиться так і за посилення вітру та коли опади не передбачаються.

♦ Якщо влітку цвіте багато дикої моркви, то наступна зима буде тепла.

♦ Якщо горіхів багато, а грибів мало — зима буде сніжна й сувора (варто перевірити).

В.М.Просунко,
канд. геогр. наук,
зав. лабораторією агрометеорологічного аналізу та досліджень УкрДНДІПТІ "Агроресурси"

КНИГИ — ПОШТОЮ

КНИГОНОША
www.greenpes.com
«Книгоноша», а/с 110 – ДС, м. Київ -71, 04071
тел. (044) 467-50-24

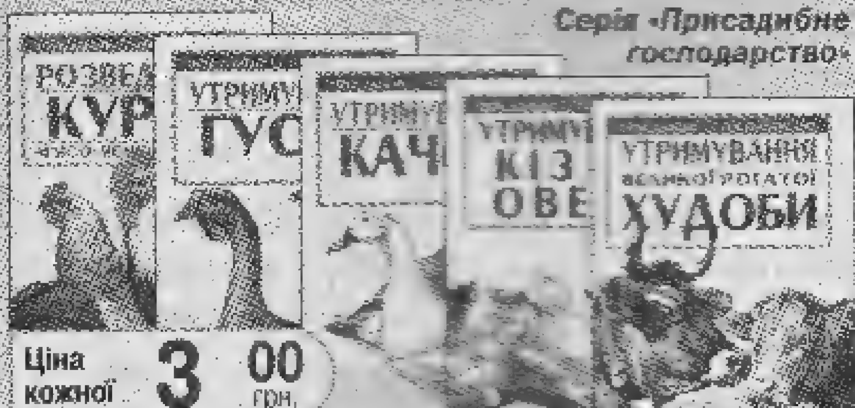
Шановні друзі! *Книгоноша підготував для вас подарунок — новий випуск каталогу «Книгоноша. Весна — літо 2002» та розіграш чудових призів-книжок. Замовте книжки з нашої рекламної полички — отримайте новий випуск каталогу безкоштовно та візьміть участь у розіграші призів.*

2 65 грн.

Сокол Є., Круглякова Н.
Як бути красивою. Поради лікаря-косметолога. — 160 с.
Щоб завжди залишатися привабливою, не треба витрачати шалені гроші на косметику. Книжка навчить, як самим приготувати креми, маски, лосьйони із лікарських рослин і продуктів, що є на кожній кухні. Поради косметологів допоможуть правильно підібрати косметичні засоби для різного віку й типу шкіри, навчать прийомів самомасажу. У кінці наведено також комплекс вправ для корекції фігури.

Серія «Присадибне господарство»

Ціна кожної 3 00 грн.

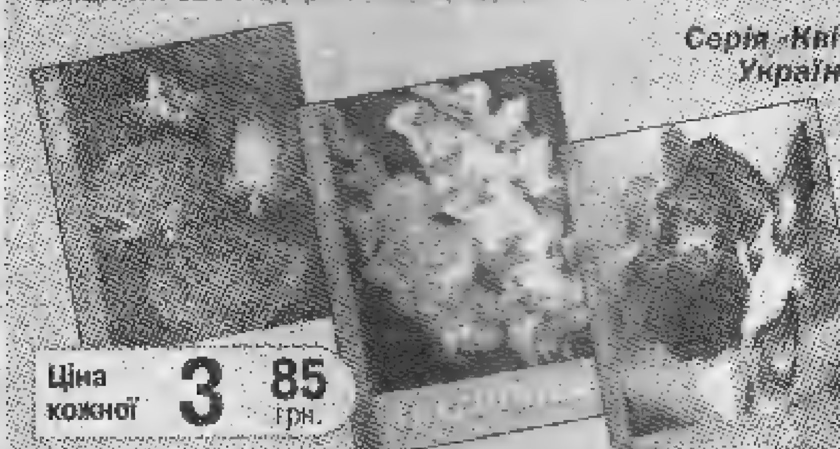
Розведення курей м'ясо-яєчних порід. — 64 с.
Розведення курей м'ясних порід. — 64 с.
Розведення курей яєчних порід. — 64 с.
Розведення індичок. — 64 с.
Утримування гусей. — 64 с.
Утримування качок. — 64 с.
Утримування кіз та овець. — 48 с.
Утримування великої рогатої худоби. — 64 с.
Для всіх, хто займається господарством і розводить худобу чи птицю, справжній подарунок — нова серія книжок «Присадибне господарство». В доступній формі надано практичні поради щодо підготовки кормів, техніки годування, вирощування молодняка та інших важливих питань утримування й розведення великої рогатої худоби, овець, кіз і найпопулярнішої свійської птиці.

12 20 грн.

Просеник І.
Дивосил: Розповіді про чар-зілля. — 223 с.
Перевірені тривалою практикою способи зцілення найпоширеніших недуг: від ангіни та бронхіту до алкоголізму й паління від автора, який успадкував від батьків чудо-скарб травознавства і народного цілительства, узагальнив багатолітній досвід та доповнив його численними порадами і рецептами. З цією книгою ви зможете зміцнити своє здоров'я природним шляхом!

Серія «Квіти України»

Ціна кожної 3 85 грн.

Троянди. — 50 с.
Кімнатні рослини. — 58 с.
Айстри. — 86 с.
Гладіолуси. — 62 с.
Іриси. — 42 с.
Ця серія задовольнить будь-який смак та відповість на будь-яке запитання: як прикрасити будівлю, огорожу, оздобити квітками водойму, створити гарний квітник на городі чи в кімнаті. Кожна книга присвячена окремому виду квітів, умовам його вирощування, декоративним особливостям.

13 10 грн.

Бутилін Ю.
Це ви можете без лікаря: Посібник з першої медичної допомоги у невідкладних випадках. — 168 с.
Від нещасних випадків не застрахований ніхто. Проте опанувавши посібник з першої медичної допомоги, навіть необізнана у медицині людина зможе кваліфіковано допомогти потерпілому у загрозливій для життя ситуації: дорожньо-транспортних аваріях, потопленні, опіках, ураженні електричним струмом, тепловому ударі, отруєнні тощо. Таку книжку корисно мати кожному.

2 20 грн.

Егер Е., Оденвеллер М.
Основи харчування. — 200 с.
Перевірені тривалою практикою способи зцілення найпоширеніших недуг: від ангіни та бронхіту до алкоголізму й паління від автора, який успадкував від батьків чудо-скарб травознавства і народного цілительства, узагальнив багатолітній досвід та доповнив його численними порадами і рецептами. З цією книгою ви зможете зміцнити своє здоров'я природним шляхом!

2 20 грн.

Смолянський В.
Харчування у православному християнстві. — 50 с.
Автори стисло, цікаво і дуже конкретно розповідають про особливості харчування, пов'язані з релігійними святами, підкреслюючи раціональність постів, очищення фізичного і духовного з медичної точки зору. Дають перелік і зміст найбільших релігійних свят, розповідають про обряди православ'я, наводять рецепти найпоширеніших традиційних страв під час великих свят.

5 95 грн.

Смачного: Книга для запису кулінарних рецептів. — 96 с.
Щоб бути гарною господинею, треба перш за все завести кулінарну книгу, в яку будуть записуватися найкращі рецепти. Пропонована книга — це саме те, що вам потрібно: шаблони для запису рецептів страв, сторінки для заміток, а також дуже корисні поради щодо приготування страв та напоїв, кулінарні хитрощі та таємниці.

2 20 грн.

Дичина під чарку. — 64 с.
Рецепти приготування різноманітних страв із кролика, лося, кабана, гуски, рябчика та іншої дичини. Секрети обробки та заготівлі. А ще — поради до вибору напоїв для повної страви. Отримайте задоволення від їжі.

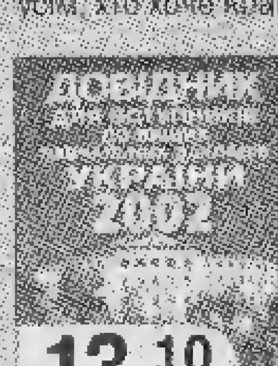
8 10 грн.

Міллер Г.
Сонник. Тлумачення 10000 сновидінь. — 384 с.
Найславетніший сонник Міллера, яким захоплювалися ще наші бабусі, не втратив своєї актуальності і сьогодні. Він навчить вас пов'язувати сон і дійсність, відгадувати потаємний зміст ваших сновидінь, допоможе прийняти правильне рішення, утриматись від спокус та хибних кроків.

14 00 грн.

Юрківський В.
Країни світу: Довідник. — 386 с.
Подано довідкові відомості про всі самостійні країни світу (191 країна), зокрема загальні дані, відомості про основні етапи історії, державний устрій, природне середовище, населення, економіку, господарство, туризм. У довіднику вперше використано найновіші дані ООН, Світового банку, відповідних видань США, Франції, Німеччини. Такий довідник — гарний подарунок усім, хто хоче краще пізнати світ.

13 10 грн.

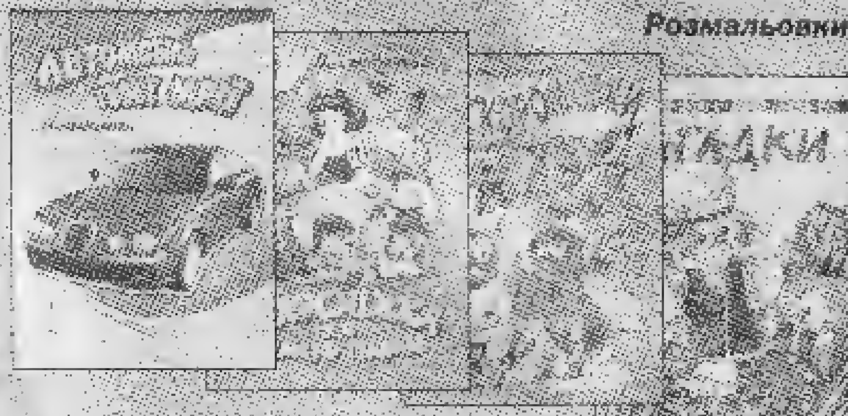
Довідник для вступників до вищих навчальних закладів України 2002. — 344 с.
Ви вже вирішили, куди підете вчитися після школи? Авжеж, це не просто. Адже навчальних закладів в Україні безліч. Державні й недержавні — від училищ до академій. І тільки один довідник містить їх повний перелік. А також усі потрібні вам відомості: місце розташування, адреси й телефони, спеціальності, за якими здійснюється підготовка. Крім цього — програми вступних іспитів з усіх спеціальностей.

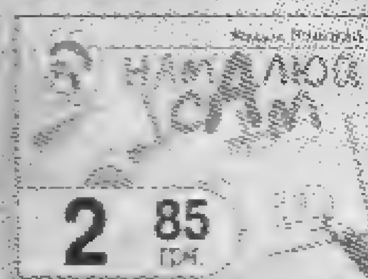
3 10 грн.

Лисенко Т.
Книжка про неслухнясиків. — 16 с.
Повчальні віршовані історії від майстра дитячої поезії Тетяни Лисенко. Діти дізнаються, що буває з неслухнясиками, які не миють руки, сваряться з іншими, вихваляються, вередують, бешкетують, і навчаться бути добрими, розумними та слухняними.

Розмальовки

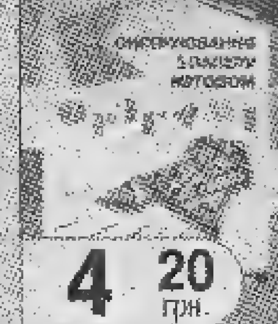

Загадки. — 16 с. ***Ціна — 2.75 грн.***
Автомобіль твоєї мрії. — 16 с. ***Ціна — 2.45 грн.***
Дизней Волт.
Білосніжка та семеро гномів. — 16 с. ***Ціна — 3.10 грн.***
Лисенко Т.
Скоромовки. — 16 с. ***Ціна — 3.10 грн.***
Різноманітні розмальовки, в яких діти зможуть не лише розфарбувати автомобілі, знайомих та кумедних казкових героїв, звірів, але й разом з дорослими почитати цікаві віршики, казки, відгадати загадки та вивчити скоромовки. Це маленькі скарбнички цікавих речей для любої малечі.

2 85 грн.

Пишний М.
Намалюй сам. — 28 с.
Виявляється, стати гарним художником дуже просто — треба знати головне правило: кожен складний малюнок починається з простої схеми — кола, еліпса, квадрата чи трикутника. Скажімо, щоб зобразити яблуко, достатньо намалювати коло, а потім надати йому форму яблука, а от для ялинки краще підійде видовжений трикутник. За допомогою прикладів схем діти навчаться легко малювати не тільки різні предмети, а й риб, птахів, тварин і людей. Така книжечка — гарний подарунок для художників-початківців.

4 20 грн.

Бетюк О.
Конструювання з паперу методом орігамі: Навчально-методичний посібник. — 64 с.
Дивна назва «орігамі» перекладається з японської як «складання паперу». Це мистецтво — найкращий спосіб розвитку дитини і разом з цим цікава гра. В процесі складання різноманітних фігурок в дитини формується просторова уява, відчуття пропорції, логічна пам'ять, фантазія, а крім того естетичний смак, акуратність та любов до природи. А готові вироби прикрасять новорічну ялинку, конверт, листівку, чи стануть оригінальним доповненням інтер'єру.

2 20 грн.

Завдання для кмітливих і допитливих. — 64 с.
Цікаві загадки, вікторини, ігри допоможуть школярам глибше пізнати світ, розвинути логічне мислення, пам'ять, навчитися аналізувати, розширити світогляд. Всі завдання мають відповіді.

Розумні кубики

Українська абетка + 12 ігор в п/у. Ціна — 7.90 грн.
Математика + 15 ігор в п/у. Ціна — 7.90 грн.
Набір кубиків «English» з англійською абеткою в п/у. 12 шт. Ціна — 7.70 грн.
Набір кубиків з українською абеткою в п/у. 12 шт. Ціна — 7.70 грн.
Набір кубиків з арифметикою в п/у. 12 шт. Ціна — 7.70 грн.
Яскраві картинки, великі літери, цифри допоможуть вашій дитині під час гри засвоїти українську та англійську абетки, цифри, підготуватися до школи.

Мінімальна сума замовлення — 15 грн.
Увага! З 21 січня 2002 р. Укрпошта підвищила тарифи на свої послуги. Тому, якщо сума вашого замовлення менша, ніж 15 грн., ми змушені будемо додати **1 грн.** за послуги Укрпошти.

Зверніть увагу, що до вказаної ціни входить тільки вартість пересилання. А за переказ грошей на наш рахунок пошта візьме з вас додаткову плату, яка становитиме до **4.5%** від суми замовлення. Гроші за книжки ви заплатите на пошті при отриманні посилки.

ЕФЕКТИВНІ, НЕДОРОГІ, КОМПАКТНІ ...

Після наших публікацій про чисту й здорову воду (див "Дім, сад, город № 6,11 за 2001 та №3 за 2002 роки) редакція одержує багато листів із практично одним і тим же питанням: "Які інші реальні засоби і пристрої існують для очищення й доочищення води в побуті?".

Зробивши нескладне маркетингове дослідження, ми готові відповісти на поставлене запитання: реальні прилади — це фільтри серії "Аквафор", NEROX, коагулянт "ИВА", набір срібних кульок.

Немає особливої потреби агітувати за використання фільтрів для очищення й доочищення води в побуті. Екологічна ситуація в Україні відома. Й зворотний зв'язок — Ваші листи — достатній тому аргумент. Тим не менше, постає питання — що конкретно використовувати? Вітчизняний ринок фільтрів достатньо насичений. В основному, це дорогі зарубіжні прилади. Але так склалася ситуація, що нині вітчизняному споживачеві необхідні ефективні, недорогі й компактні прилади або очисники, що адаптовані до умов України.

Саме таким умовам відповідають, по-перше, фільтри вітчизняного виробництва серії NEROX. Вони ефективні, відносно недорогі й достатньо компактні. Побутовий мембранний фільтр для отримання питної води з відкритих водосховищ чи водопроводу NEROX відмінно зарекомендував себе на вітчизняному ринку й з 1995 року поставляється в Женеву (Швейцарія) за замовленнями Міжнародної Федерації Червоного Хреста для забезпечення регіонів, що постраждали від різноманітних катастроф та епідемій.

Його принцип роботи оснований на фільтрації через трекові мембрани. Тобто вода проходить через спеціальну полімерну плівку, в якій зроблено трекові отвори діаметром 0,2 мікрони зі щільністю до 400 млн. трекових отворів на 1 см². Через таке молекулярне сито проходить тільки молекула води, а всі інші домішки бактеріального, вірусного, механічного або хімічного походження залишаються на поверхні мембрани чи адсорбуються на величезній внутрішній поверхні треків (молекулярних ходів у товщі полімерної плівки). Вода, отримана в такий спосіб, повністю очищена від усіх бактерій та вірусів, токсичних механічних домішок. Дейтерій і тритій також блокуються у мембрані. До того ж, повністю зберігається нативна фізико-хімічна структура води, знижується її поверхневий натяг та окислювально-відновний потенціал. Ефективність очищення: за холерним вібріоном, штамом чуми, кишковою паличкою, пестицидами — повна, за важкими металами — на 99 відсотків. При цьому у воді зберігаються всі необхідні для організму мікроелементи. Зменшення продуктивності фільтра є побічною ознакою, яка попереджає про його забруднення. Фільтр зручний і простий у використанні в домашніх умовах, незамінний на дачі, рибалці, в туристичному поході, екстремальних умовах.

Як показали клінічні дослідження, проведені в ряді клінік України та Фінляндії, застосування води, отриманої фільтрацією через трекову мембрану, позитивно впливає на ефективність медикаментозного лікування хворих із захворюваннями печінки, нирок та кишечника. Ці дані підтверджуються медичними службами Міжнародного Червоного Хреста, які широко застосують трекові мембранні фільтри у своїй практиці в районах, що постраждали від епідемій та стихійного лиха.

Розмір фільтра — 160x175x25 мм, маса 300 г. Принцип його використання дуже простий. Достатньо занурити фільтр у ємкість з водою, а вихідну трубку опустити на 70—150 см нижче, і під дією різниці тиску вода поступово просочується через нього. Продуктивність 15—25 л на добу. Ресурс фільтра становить 2500 л води, тобто він забезпечить родину з чотирьох осіб чистою питною водою протягом 8—12 місяців. NEROX компактний, надійний, доступний за ціною. З пересиланням поштою (післяплата) він коштує близько 75 грн. Рівень його якості підтверджує золота медаль за якість та екологічну безпеку міжнародної виставки "Екологія і екологічно безпечна продукція" (Москва, 2001 рік). Фільтри NEROX сертифіковані й дозволені до використання Міністерствами охорони здоров'я України, Росії, Білорусії, Німеччини, Фінляндії та ПАР. Фільтри рекомендовані до застосування Українським науково-дослідним інститутом екогігієни й токсикології хімічних речовин ім. Л. І. Медведя, науковим центром радіаційної медицини, Інститутом колоїдної хімії води ім. Думанского Академії Наук України, НДІ гігієни Держкомсанепіднагляду Російської Федерації, Фінською центральною лабораторією якості води (Гельсінки) й ін.

Відповідають цим же вимогам (ефективні, відносно недорогі та достатньо компактні) й побутові водоочисники "Аквафор", що виробляються з використанням високоефективних адсорбційних композицій, основаних на волокнистих сорбентах. Ці фільтри розроблені для умов Росії (втім українські водопровідні мережі навряд чи дуже відрізняються від російських), де в питній воді присутня велика кількість домішок і шкідливих речовин, де вода сильно хлорована та подається під малим тиском. Й у цьому їхні переваги перед західними фільтрами, що розраховані на роботу в інших, сприятливіших умовах. Вуглецеве волокно "Аквален", що використовується в фільтрах "Аквафор", дає змогу дуже швидко й повністю видаляти навіть слідові концентрації токсичних речовин, таких як важкі метали, органічні сполуки (пестициди, фенол, хлороформ), активний хлор. При цьому повністю знищуються бактерії та усувається неприємний запах і присмак води, а корисні мінеральні солі не затримуються. Навіть після закінчення ресурсу фільтра потрапляння затриманих домішок в очищену воду повністю виключається. Моделі фільтрів "Аквафор" забезпечують якісне очищення водопровідної води від хлору та органічних домішок — більше ніж на 99%, важких металів — більше ніж на 98%, бактерій — більше ніж на 99,9%.

Універсальні перехідники забезпечують можливість підключення водоочисника "АКВАФОР В300" до будь-якого крану. "АКВАФОР В300" сертифікований Держстандартом Росії й протестований лабораторією SCITEC (Лозанна, Швейцарія). З пересиланням поштою (післяплата) він коштує близько 40 грн.

Цим же умовам — ефективний, недорогий та компактний — відповідає коагулянт-водоочисник "ИВА". В усіх розвинутих країнах одним з найефективніших для очищення води визнано фізико-хімічний спосіб за допомогою коагулянтів. І в Україні порівняно недавно розпочато випуск водоочисника "ИВА" для очищення води в побутових умовах і основаного на цьому способі. Коагулянт вигідно відрізняється від своїх попередників:

- ♦ він ефективно очищає воду не тільки від завислих речовин, нафтопродуктів, іонів заліза й важких металів, а й від поверхнево активних та інших органічних речовин, а також від нітратів, фосфатів, амонійних солей, радіонуклідів;
- ♦ він віднесений до 4 класу небезпеки (малонебезпечні речовини), тим часом як його попередники відносяться до 3 класу небезпеки;
- ♦ під час очищення води не порушується кислотно-лужний баланс;
- ♦ склад коагулянта забезпечує ефективну роботу при температурі від +1 до +70° С, при нагріванні обробленої води не утворюється накип, очищена вода має бактеріостатичні властивості;
- ♦ передозування коагулянта не погіршує органолептичних властивостей води, не призводить до збільшення вмісту алюмінію у воді;
- ♦ після очищення залишає у воді всі необхідні для організму людини солі й мікроелементи.

Коагулянт "ИВА" простий у використанні й доступний за ціною — одна ампула коштує близько 30 грн. (пересиланням поштою з післяплатою). Збільшує цінність і те, що за його допомогою воду можна очистити в будь-яких умовах, вдома, на дачі, в поході.

Водоочисник "ИВА" (ТУ У 30241851.001-99) гарантує очистку води від: завислих речовин — на 100%, нафтопродуктів — на 100%, органічних сполук — на 50—60%, іонов важких металів — на 80—95%.

Порівняльні показники води до і після очищення водоочисником "ИВА" промовляють самі за себе:

Показник, мг/л	З відкритого водосховища	З системи водопроводу	Після очищення водоочисником ИВА
pH (кислотність води)	7,0	7,0	7,0
Fe (залізо)	1,95	0,95	0,09
Cu (мідь)	0,35	0,15	0
Al (алюміній)	0,95	0,45	0,06
HCl (хлориди)	20,7	30,4	5,2
SO_4 (сульфати)	84,1	63,1	5,2
NO_3 (нітрати)	31,7	29,3	1,81
Амоній сольовий	20,8	2,75	0,26
Синтетична органіка	0,23	0,14	0,03
Нафтопродукти	3,2	0,98	0
Завислі речовини	35,5	17,0	0

Однієї упаковки водоочисника "ИВА" вистачає на 250—300 літрів води. Спосіб використання — розвести декілька крапель на 1—2 л води

Думки фахівців про коагулянт "ИВА" оптимістичні. "Я б назвала водоочисник "ИВА" захисником",— так стисло прокоментувала її властивості професор, викладач Національного технічного університету України (КПІ) В.Я.Кругліцька. Розвиваючи свою думку, вона сказала: "Під час використання коагулянта "ИВА" вода очищається на молекулярному рівні, і при цьому вона залишається "живою", зберігаючи свої первинні, природні властивості". А головний лікар Запорізького обласного онкологічного диспансера І.І.Мусін вважає, що: "В коагулянті "ИВА" головне — зміцнити здоров'я. Вживання чистої води допомагає нормалізувати функції основних органів людини. Внаслідок чого — покращити загальний стан здоров'я. Хочу відзначити той факт, що багато наших хворих, які перебувають у стані психоемоційного стресу, викликаного специфікою захворювання, вживаючи очищену за допомогою коагулянта "ИВА" воду, відзначили поліпшення стану здоров'я, появу апетиту, нормалізацію сну." Міноздоровом України був виданий гігієнічний висновок №5.04. 03/1558-в від 14.05. 99 на застосування коагулянта "Водоочисник "ИВА" для очистки питної води в побутових умовах".

Тим же умовам — ефективності та компактності — відповідають набори срібних кульок для обробки води й інших рідин. Кожен знає, що наші прадіди, для того щоб оздоровити воду, кидали до неї срібну монету або клали срібну ложку. Втім, як показали дослідження, срібло — не тільки надійний природний консервант, але й життєво необхідний будь-якому організму елемент. Воно володіє високими бактерицидними й консервуючими властивостями, широким спектром антимікробної та знезаражуючої дії.

Учені підрахували, що в добовому раціоні людини в середньому повинно міститися до 0.088 мг срібла: ця доза забезпечує імунний захист організму, виявляє омолоджувальну дію на кров, благотворно впливає на хід фізіологічних процесів. Лауреат Нобелівської премії доктор Р.Сейнер, один з найвідоміших фахівців з колоїдних розчинів срібла, стверджує, що його вплив на організм при щоденному прийомі дуже сильно нагадує придбання другої імунної системи!

Отже, використовуючи очищену срібними кульками воду, ми в той же час не тільки оберігаємо організм, але й додаємо здоров'я, посилюючи основне — імунітет! Спосіб використання срібних кульок простий. В літрову ємкість з водою для пиття кладуть одну срібну кульку, залишаючи її тут на 24—78 годин. Срібне покриття поступово розчиняється, віддаючи іони воді й значно покращуючи завдяки цьому її споживчі властивості. Після цього вода готова до вживання, а в ємкість з тією ж кулькою наливають черговий літр води. При такому використанні упаковки з 6 кульок вистачає приблизно на рік. Наскільки при цьому підвищиться рівень здоров'я, а разом з ним і якість життя, кожен може переконатися на власному досвіді. Отримати срібні кульки можна післяплатою поштою (вартість річного комплекту кульок для очищення 1 л води щодоби близько 15 грн.). Детальніше про срібні кульки читайте в журналі "Дім, сад, город" № 3 за 2002 рік.

Замовити описані фільтри, коагулянти й кульки можна за адресою: **а/с 50, м. Київ-215, 040215.**

Нагадуємо, що детальніше про воду та її властивості, засоби очищення й "оздоровлення" води, її лікувальні та профілактичні можливості, а також про її використання в загартувальних процедурах ви зможете дізнатися з книг, що з'являться з друку серед інших ("З гомеопатією — до здорового і повноцінного життя", "Як запобігти передчасному старінню", "Побут очима лікарів", "З надмірною вагою можна боротись", "Алергія: запитання та відповіді", "ГРЗ, застуда, грип") у серії "Здоров'я Вашому дому" в 2002 році — передплатні індекси в каталозі видань України 40710 або 74624. Усі передплатники цієї серії (незалежно від термінів передплати та передплатники журналу "Будьмо здорові" (індекс 74063 на друге півріччя 2002 р.) одержують пільговий купон на придбання гомеопатичних препаратів для лікування та профілактики захворювань шлунково-кишкового тракту, серцево-судинної системи, органів руху, нервової системи, ГРЗ й застуд, енурезу, чоловічої статевої сфери, жіночих хвороб й інших (детальніше див. тематичний випуск «Здоров'я вашому дому» в середині цього журналу) Інша інформація та замовлення препаратів за адресою: **а/я 170, г. Київ-54, 01054.**

А насамкінець, як завжди, остання порада щодо очищеної й оздоровленої таким чином води: знайдіть у собі сили, щоб вживати її хоча б протягом п'яти—шести місяців. І тоді ви точно станете стійким послідовником ідеї доочищення води. Й не останнім аргументом тут буде "внутрішній" голос вашого здорового організму.

О. Влас

Оцінка спеціаліста: спробував, освоїв – рекомендую

Зафіксований людиною лікарський "стаж" спіруліни — цілющої водорості, що містить усі (!) потрібні людському організмові біологічно активні речовини, — перебільшує вік єгипетських пірамід. Цій диво-водорості під силу впоратись більш як з трьома сотнями "поломок" в організмі людини на різних стадіях захворювання — від його зародків, які не розпізнати жодному методу діагностики, до стадії розвитку явних ознак патології.

Але кожний хворий сподівається почути або прочитати про результати ефективного лікування саме своєї недуги, навіть найважчої. І саме про сьогоднішні результати. Це закон психології, і комплексне застосування спіруліни не виняток. Тому те, що в Японії тривалість життя прямо пропорційна кількості споживання спіруліни, безперечно, добре. Утім — де ж та Японія. Те, що в Україні екзотичну водорость вирощують уже протягом десяти років, "гріє" більше. І цілком до серця людині те, що у дільничній поліклініці приймає лікар, який за допомогою спіруліни вилікував хворого з її діагнозом. І вона теж може прийти на прийом до цього лікаря. Розуміючи це, я охоче поділюся з читачами "Дім, сад, город" конкретними результатами застосування диво-водорості у власній практиці.

Про спіруліну я довідалась від своєї пацієнтки, якій вона допомогла швидше одужати після операції.

Моя пацієнтка вживала спіруліну, яку вирощує миколаївська МВКФ "Спіруліна-ЛТД". Я ознайомилась з літературою про спіруліну, яку ця фірма пропагує книжкою: "Спіруліна — наше здоров'я та довголіття", та іншими.

Вирішила перевірити на собі дію цієї спіруліни. Після того як я відчула значне поліпшення свого фізичного стану, приплив сил та бадьорості я почала радити своїм пацієнтам вживати спіруліну Миколаївської фірми, щоб уникнути підробки.

Мабуть, потрібно сказати одразу: усі без винятку пацієнти, які під моїм наглядом приймали спіруліну, показану за різних хворобливих станів, відчули приплив сил, енергії, сплеск працездатності. Інакше й бути не могло, тому що кожний біологічно активний компонент цієї рослини окремо і, тим більше, всі вони разом позитивно впливають на організм людини. Якщо говорити конкретно, спіруліна зміцнює імунітет (завдяки, наприклад, ліпідам, сульфоліпідам і ферментам, що містяться у водорості), компенсує вітамінну та мінеральну недостатність. Диво-водорость дає загальнозміцнювальний ефект, підвищує протидію організму хворобам, у 2—3 рази знижує ймовірність захворювання на грип та ГРЗ. Крім того, з організму на невидимих "візочках" видаляються шлаки, важкі метали, токсини, радіонукліди — він миттєво відчуває полегкість. Приймаючи спіруліну, людина менше втомлюється, почувається витривалою, швидко відновлює сили після значних фізичних і розумових навантажень. Привабливою є і така якість водорості: навіть, якщо людина буде обмежувати себе у їжі, вона відчуватиме надходження енергії. В результаті — огрядні люди мають змогу схуднути без будь-яких втрат для здоров'я, а надто худі — набрати масу. Тож спіруліні будуть вдячні і ті, хто слабує на якусь серйозну недугу, і люди, які вважають себе практично здоровими.

Серед моїх пацієнтів є жінки похилого віку. Часто-густо м'язи кишківника у цьому віці втрачають нормальний тонус і завдають людині багато неприємностей. Цей хворобливий стан є наслідком виснаженості організму, нервових та інших недуг.

Після вживання спіруліни у літніх хворих поліпшувалася робота кишківника, зокрема, перистальтика — хвилеподібне скорочення його стінок, стабілізувався процес випорожнення. У хворих припинилися здуття живота, відрижка та болісні перейми, що мало місце через накопичення газів у травному тракті (симптоми так званого "метеоризму"). Відмічено й кілька випадків відходження калових каменів. У чому ж тут цілюща дія спіруліни?

По-перше, для людей, які страждають зниженою працездатністю кишківника, важливо отримувати достатню кількість білка — будівельного матеріалу клітин, тканей та органів, який би, до того ж, максимально засвоювався. Клітинкові ж стінки спіруліни не містять жорсткої целюлози, а складаються із мукополісахаридів, що дає змогу її білку легко засвоюватися навіть на 87%.

По-друге, люди похилого віку, зазвичай, мають хронічні захворювання і приймають чимало препаратів. А деякі ліки мають властивості антивітамінів і негативно впливають на діяльність кишківника. Крім того, вітамінна недостатність виникає за дефіциту вітамінів у їжі, яку вживають. І, нарешті, вітаміни, що все-таки потрапляють всередину під час їди, можуть не засвоюватись через захворювання шлунка, жовчновивідних шляхів і, особливо, кишківника. Саме тут на допомогу приходить спіруліна, яка містить багатий спектр необхідних організмові вітамінів (до речі, не всі вони утворюються в організмі людини або утворюються в недостатній кількості, а відтак становлять незамінні харчові речовини).

Отже, ця диво-водорость поліпшує кишкову флору, що також важливо для людей, які страждають від закрепів. Вважаю, для людей похилого віку, пенсіонерів, важливо й те, що завдяки спіруліні засвоюваність їжі підвищується на 25—30%; таким чином це дає змогу заощадити на продуктах харчування.

Довгоочікуваний результат отримала пацієнтка, яка через наявність стафілококу у крові впродовж двох років хворіла на поширений по всьому тілу фурункульоз. Перед прийомом спіруліни фурункули були в неї на слизовій оболонці носа, на животі, під молочними залозами та під пахвами. Після десятиденного лікування водоростю фурункули зникли. Хвороба не нагадує про себе вже більше 10 місяців. Спіруліна має бактерицидні властивості. Білки спіруліни формують певні сполуки, що забезпечують імунітет до інфекцій, бета-каротин або провітамін А (у спіруліні його у 10 разів більше, ніж у моркві), перетворюючись за потреби у печінці на вітамін А, регулює, зокрема, обмінні процеси у шкірі, дихальних шляхах; вітамін B_2 позитивно впливає на стан слизових оболонок шкіри, функцію печінки. Відомо, що інфекційна за своєю природою хвороба "фурункульоз" може виникати, якщо порушений обмін речовин. А спіруліна багата на такі макро- та мікроелементи, що нормалізують обмінні процеси в організмі і надалі підтримують їхній належний рух.

Цими ж властивостями спіруліни пояснюється лікувальний результат у підлітків з бронхолегеневими захворюваннями. Моїм юним пацієнткам водорость призначали, щоб пришвидшити одужання і підвищити імунітет. Несподівано приємним ефектом прийому цих природних ліків було часткове або повне зникнення у них вугрів.

Вітаміни, що їх містять диво-водорость, мають цілющий вплив і на роботу серцево-судинної системи. Скажімо, вже згадуваний бета-каротин сприяє зменшенню кількості холестерину у крові людини. Вітамін PP, або нікотинова кислота, регулює обмін холестерину і кровотворення, сприяє, зокрема, розширенню дрібних судин.

Нарешті, однією з причин обміну холестерину та розвитку атеросклерозу (ущільнення артеріальної стінки, звуження отвору судин, що спричинює погіршення кровопостачання органів) є дефіцит в організмі незамінних жирних кислот. Позбутися цього небезпечного дефіциту допомагають ліпіди — жири, що містяться у спіруліні та здатні безпосередньо регулювати кров'яний тиск. Варто додати, що до складу водорості входить обмаль холестерину (32.5 мг/100 г), тоді, як у яйці на ту ж кількість білка його припадає 300 мг. Відтак регулярне споживання спіруліни знижує в організмі рівень холестерину.

Спіруліну призначали і хворому перед оперативним лікуванням. Результати також порадували. Як лікар можу сказати, що у післяопераційному період не спостерігалося гнійно-запальних ускладнень, швидко й спокійно гоївся рубець розтину. Період після хірургічного втручання перебігав рівно. І працездатність пацієнта стрімко відновлювалась. Окрім уже згадуваного загальнозміцнювального впливу водорості на організм, швидкому одужанню хворого сприяла антибактерицидна властивість спіруліни активно загоювати рани і унеможливлювати запальні процеси.

Зокрема, цим можна пояснити і пришвидшене поліпшення стану у хворих з доброякісними і фоновими ураженнями шийки матки. Після перенесеної жінками діатермокоагуляції та діатермоконізації (припікання уражених тканин струмом) відновлення природної структури ДНК (репарація) та уражених тканин (регенерація) відбувалося інтенсивніше.

Про запобігання спіруліною, яка містить біопротекторні речовини, розвитку пухлин і зниження ризику розвитку раку свідчать також результати лікування жінок із мастопатією (пухлинним захворюванням молочних залоз). Після прийому призначеної мною спіруліни буквально впродовж десяти днів зникала масталгія у другій фазі менструального циклу. Проявів дифузної мастопатії хворі позбавлялися після тримісячного прийому водорості.

Враховуючи онкостатичні якості спіруліни, вона широко призначалася хворим на рак геніталіїв, рак молочної залози. Звертає на себе увагу той факт, що ці природні ліки не мають побічної дії і сумісні з будь-якими медикаментозними препаратами. Застосовуючи спіруліну, у своїй лікарській практиці не стикалася з жодним випадком алергічної реакції на водорость.

Чудові результати лікування нею і у хворих на запальні недуги жіночої статевої системи у гострій, підгострій та хронічній стадіях. Спіруліну вони приймали у період протизапального та розсмоктувального етапів консервативної терапії. Швидко зникав больовий синдром, відновлювальний термін був коротший, ніж за лікування без спіруліни. У молодих жінок з болісними сильними місячними зникали скарги на явище альгодисменореї (певного порушення менструальної функції), але на цей раз за тривалого прийому (1—3 місяці) спіруліни. Досягти такого лікувального ефекту вдалося, зокрема, завдяки компенсації недостатніх в організмі вітамінів В та Вт, що активно впливають на діяльність статевої системи.

Як лікар жіночої консультації я спостерігала за вагітними жінками. Спіруліну призначали їм для підвищення імунітету, зниження ризику захворюваності на контагіозні заразні хвороби, а також під час проведення антианемічної терапії. Відтак у вагітних з анемією (недокрів'ям) I—II ступеня протягом першого тижня прийому спіруліни стабілізувалися до норми показники гемоглобіну в крові. Позитивно впливає приймання водорості і на перебіг лікування пієлонефритів (запальних інфекційних захворювань нирок) у вагітних.

Говорячи про ці хворобливі стани жінок "при надії", потрібно ще раз згадати роль білка, вітамінів і мінеральних речовин спіруліни для нашого організму. Серед більш як 20 амінокислот, з яких складаються білки, вісім є незамінними, вони не утворюються в організмі і повинні надходити разом з їжею. Відсутність навіть однієї з амінокислот погіршує використання інших для побудови білків в організмі. У спіруліні білок повний. А кожна амінокислота, зазвичай, "працює на кількох роботах" одночасно: лізин дуже важливий для синтезу гемоглобіну, метіонін — для регулювання жирового обміну, разом з цистеїном він стимулює ріст і розвиток молодого організму, знижує токсичність продуктів обміну речовин; дефіцит метіоніну призводить до порушення функції печінки та нирок, розвитку анемії, ожиріння, атрофії м'язів.

Мінеральні речовини, на які багата спіруліна, відзначаються легкою для засвоєння формою. Наприклад, залізо, життєво необхідне для кровотворної системи людини (залізо входить до складу гемоглобіну ("гем" — пігмент залізопорфірин + "глобін" — білок), еритроцитів, міоглобіну м'язів та ферментів), засвоюється організмом краще, ніж в інших добавках, скажімо, сульфаті заліза. Прийом 3—4 г спіруліни на день забезпечує швидке збільшення гемоглобіну в крові, зокрема, у разі залізодефіцитної анемії.

Під час вагітності, безумовно, різко зростає потреба організму у вітамінах, які треба "ділити" якнайменше на двох, власне, як і решту корисних речовин. Серед вітамінів, що поліпшили роботу кровотворної системи моїх вагітних пацієнток — бета-каротин, B_{12}, B_1, B_6, PP. І, нарешті, вітамін Е у поєднанні з іншими компонентами спіруліни, а також фоліацин, або фолієва кислота, зокрема підвищують молочну продуктивність після пологів. Переконалася на власному лікарському досвіді: спіруліна — один із небагатьох натуральних препаратів, що збільшує кількість грудного молока у мам-годувальниць.

...На жаль, на прийомі у моєму кабінеті у поліклінічній жіночій консультації щодня бувають хворі. Але, на щастя, мені відома цілюща водорость спіруліна, завдяки якій багатьом з них я можу зарадити. Аби тільки людина дізналася про можливості цієї прадавньої рослини і не запізнилася з початком лікування.

Тому я раджу вживати спіруліну, що її вирощує і виготовляє знана в Україні МВКФ "Спіруліна-ЛТД" у м.Миколаєві, і яку я перевірила на собі та на своїх пацієнтах і якій я довіряю.

Тетяна Грешнікова,

акушер-гінеколог жіночої консультації Центральної поліклініки № 1 Солом'янського р-ну м. Києва, лікар вищої категорії

Від редакції: "Дім, сад, город" дякує авторові статті за грунтовний матеріал і подає адресу підприємства, продукцію якого — препарати спіруліни — використовує у своїй практиці лікар Тетяна Грешнікова.

Окрім спіруліни у вигляді порошку, таблеток та порошку в капсулах, фірма випускає десятки найменувань фітосумішей на основі спіруліни, продуктів бджільництва з спіруліною та різні косметичні засоби на основі спіруліни.

Адреса Міжгалузевої виробничо-комерційної фірми "Спіруліна-ЛТД":

в.Одеське шосе,90/1, м.Миколаїв-36, 54036,
тел.33-65-51, тел./факс 343161.

...троянди, тюльпани, нарциси. Кращі серед кращих. Кольоровий каталог у конверті замовника.

Поліна Олександрівна Козлова,
а/с 1, м. Бахчисарай, Крим, 98400

...саджанці троянд (дворічні, щеплені) зарубіжної селекції. Для ландшафтного озеленення найновіші троянди (бордюрні, плетисті, грунтопокривні).

М.Б.Рязанов,
вул. Високогірна, 14, м. Дніпропетровськ, 49048,
тел. (0562) 98-10-84

...саджанці суниць Брайтон, Референта, Ольвія, Гігант Джорней, Кент та інші; саджанці смородини, винограду. Вкладайте заадресований конверт.

Віктор Васильович Гудзенко,
вул. Московська, 40, м. Балта Одеської обл., 66100

...маточний, садивний міцелій гливи.

тел. (044) 675-11-34

...співпрацю у придбанні і вирощуванні пушної тварини шиншили. Для відповіді лист із з/а.

Олександра Василівна Копій,
а/с 99, м. Житомир, 10024

...агроном-виноградар приймає замовлення на саджанці, чубуки комплексностійких сортів винограду (135). Каталог.

Е.М.Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) 67-49-53

...хвойні, вічнозелені, листопадні, квітуючі, горщикові, ліани, лілійники, канни, троянди, плодові, екзотичні, цитрусові. Конверт.

С.В.Тимофєєва,
вул. Радянська, 2, с. Тернівка, м. Севастополь, 99716

...корейські хризантеми, призначені на зріз, озеленення, бордюрів, контейнерів, горщиків.

Т.К.Усійчук,
с. Милуші, м. Луцьк, 45631

...цибулини тюльпанів Аристократ — бузково-малинові, квітконіжка дуже міцна, висота 75—85 см, келих 7—9 см. На сонці не розкривається до кінця квітування. Зріз чудово зберігається до кінця квітування. Заадресований конверт — умови. Хочу бульденеж.

Наталія Сергіївна Єрмоленко,
вул. Покрівська, 29, Сосниця Чернігівської обл.

...кротоловки.

Тел. 443-96-15

...економічно вигідно! Гарантований збут! Інформація щодо співпраці з організації ще малопоширеного в Україні, але високоприбуткового хутрового бізнесу — розведення шиншил (технологія, поголів'я, договір). Замовлення + конверт із з/а.

а/с 3 "Ш", смт Стара Вижівка Волинської обл., 44400

...міцелій гливи і печериці (можна вирощувати цілий рік), рекомендації з вирощування. Картоплю: Червона Шапочка, Повінь, Слов'янка.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

... інкубаційні та харчові перепелині яйця, молодняк, тушки перепелів, стелажі для утримання (250 гол.), інкубатор для курячих та перепелиних яєць, фазани, перепелиний послід.

Тел. (044) 431-75-98
E-mail: senenkov@svitonline.com.ua

...попередні замовлення на саджанці гранату, актинідії, смородинового дерева, різноманітної суниці; чорної і білоплідної смородини і малини.

О.В. Грогуль,
вул. Мічуріна, 18, кв. 27, м. Козятин Вінницької обл., 22100

...недорого цибулини тюльпанів, нарцисів, гіацинтів, дільники ірисів. Колекція понад 400 найменувань.

П.А.Пастух,
Котляревського, 11, м. Бурштин Івано-Франківської обл., 77111

...сортові хурму, зізіфус, кісточкові, насіннєві тощо. Саджанці поштою. Каталог.

Г.К.Герасимов,
Фонтанна, 45, Нижьогірський, Крим, 97100,
тел. 8 (06550) 21-3-72

...креслення простого міні-газозварювального апарату.

а/с 4, Тараща Київської, 09500

...саджанці троянд, шипшини. Вирощу на замовлення.

А.Я.Береза,
а/с 238, м. Червоноармійськ Донецької, 85307,
тел. (06239) 27-2-04

...суницю кращих сортів світової селекції за каталогом.

Л.В.Москаленко,
Харківка, 4, Миргород Полтавської, 37600

...голландське насіння: морква рання та пізня, буряки столові, редиска тритижнева, капуста білоголова, червона, цвітна, огірки бджолозапильні, самозапильні та з жіночим типом цвітіння (Наташа, Атлантіс, Паркер, Аякс, Маринда, Матильда, Кріспіна, Пасадена та інші), помідори ранні, пізні, середні, високорослі й кущові, селера, цибуля порей, петрушка кучерява, листкова, коренева, редька чорна зимова, кабачки цуккіні, квіти. А також вітчизняне та аматорське насіння овочів і квітів. Цибулини гладіолусів, лілій, фрезій, бегоній, бульби жоржини та багато іншого. Пакети для фасування насіння. Каталог надсилається безкоштовно в заадресованому конверті з маркою замовника. Ціни доступні, система знижок. Оплата після отримання насіння.

а/с 87, м. Київ-170, 03170

...тюльпани. Кращі сучасні сорти, від суперранніх до пізніх, різного забарвлення. Початківцям висилаю спецкаталог, у якому передбачені знижки. Малина великоплідна (10) — звичайна і ремонтантна, чорноплідна, ожина. Якість і чесність гарантую. Заадресований конверт — каталог.

Геннадій Михайлович Караваєв,
вул. Батюка, 62-80, м. Слов'янка Донецької обл., 84116

...сенполії, епісції — сучасні колекційні сорти, інші кімнатні рослини.

Олена Михайлівна Кібець,
вул. Камська, 1, кв. 65, м. Харків, 61064,
тел. (057) 715-03-87,
E-mail: kib@smg.com.ua

...реалізуємо рослини.

О.І.Болотських,
а/с 17, м. Київ, 02105

...допомогу в пошуку рослин. Список висилається безкоштовно у Вашому конверті.

О.І.Болотських,
Банк даних колекціонерів рослин, а/с 17, м. Київ, 02105

...насіння лимонника безкоштовно! Хто може надіслати своє насіння мені — буду вдячний. Надсилайте заадресований конверт з марками "Д" і "В".

Тарас Ярославович Чучвара,
вул. Франка, 11, смт Більшівці Івано-Франківської обл., 77146

...на літній висів — свіжозібране насіння ірги, гумі, валичі (гібрид вишні повстистої і аличі), скорцонери, жминди, багаторічних та широколистих цибуль (Суворова, Гігант, Повстиста) та їх дорослі цибулини.

В.П.Ярмольчук,
вул. Франка, 3, смт Рафалівка Рівненської обл., 34371

...розсаду суниць понад 30 сортів.

Тетяна Павлівна Роздобудько,
вул. Дубровицька, 10, кв. 51, м. Київ-114, 04114,
тел. (044) 432-97-54

...кролі-бройлери породи Каліфорнійська, та кролі-акселерати породи Сріблястий. Татуйований молодняк від кролематок з племінної кролеферми. Чистопорідність гарантую.

Ф.Б.Стойков,
вул. Гагаріна, 5, с. Мала Снітинка Фастівського Київської,
тел. 8 (04465) 46-1-73

...компактний доїльний апарат виробництва Чехії. Інформація — конверт.

В.І.Дудко
вул. Галицька, 6/1, м. Тернопіль, 46002,
тел. (0352) 25-28-54

...окуляри-тренажери "Relax" для відновлення зору (для водіїв, комп'ютерні): магнітно-масажні устілки для рефлексогенних зон ноги людини, що пов'язані з усіма її органами; масажуючи стопу, Ви тренуєте й зміцнюєте свій організм.

Тел. (044) 476-08-84 (з 8 по 9 год.)

...лікувально-стимулюючу підкормку „Біфід" (від аскосферозу та гнильців).

...вирощує та реалізує насіння фацелії, синяка, буркуну лікарського, кропиви собачої.

...запрошує на постійну роботу пасічників з освітою та досвідом роботи.

Селянсько-фермерське товариство „Веселівське"
Тел.(0522)54-10-59

Хочу придбати

...постійно купуємо зріз троянд та інших квітів для реалізації.

Тел. (044) 268-27-80

Куплю бджолину отруту.

м. Старий Оскол
Бєлгородської обл., Росія.
Тел. /факс (0725) 24-64-02
з 9-00 до 18-00. Крім вихідних

лий прийом дасть змогу значно покращити стан ротової порожнини, запобігти виникненню загострення процесу, підготувати ротову порожнину до протезування в разі необхідності. Гомеопатичні препарати, які входять до складу Пародонтону, лікують запалення у різних відділах шлунково-кишкового тракту, покращують його діяльність, зменшують диспептичні симптоми, нормалізують випорожнення; підтримують роботу серця і серцево-судинної системи; мають імуностимулюючу дію, підвищують опірність організму до дії несприятливих факторів навколишнього середовища, застуди, інфекції.

Якщо ж Вам не вдалось розв'язати проблеми з харчуванням, або ж виникли проблеми з надмірною масою виручить **Вес-норма** — гомеопатичний препарат з ліків мінерального та рослинного походження, які сприяють зменшенню відчуття голоду, бажання солодкого. Він нормалізує жировий та вуглеводний обмін, функції щитовидних та статевих залоз, які регулюють ці види обміну. Препарат не "спалює" жир і не мобілізує його з організму. Тому під час прийому Вес-норми не спостерігається підвищення концентрації жиру в крові та не накопичуються продукти його розпаду. Прийом препарату необхідно поєднувати з помірною дієтою, обмеженою за калоріями. Дія препарату проявляється повільно, маса тіла знижується поступово.

Немало за життя дістається й печінці. Гомеопатичний препарат **Холе-гран** нормалізує жовчні протоки, дуже ефективний для лікування та профілактики жовчнокам'яної хвороби, нормалізує склад жовчі, покращуючи її відтік і тим самим запобігає утворенню каменів, сприяє очищенню жовчного міхура від "піску" та застійної жовчі.

Сечокам'яна хвороба — захворювання, яке проявляється утворенням каменів у нирках та інших органах сечовидільної системи. Ця хвороба трапляється у людей різного віку, навіть у дітей. В її основі лежить вроджене порушення сольового обміну, котре спричинює утворення нерозчинних солей, з яких згодом і утворюються камені. Отже, якщо ці проблеми вам знайомі, то **Уро-гран** — саме той препарат, який неодмінно повинен з'явитись у вашій домашній аптечці.

Нетримання сечі (енурез) — дуже неприємне явище у дітей і, тим більше, у дорослих. Воно зменшує активність людини, прив'язує її до дому, формує пригніченість, комплекс неповноцінності. У дітей енурез найчастіше пов'язаний з повільнішим дозріванням нервової системи: вночі у їхньому мозку процеси гальмування розливаються на всю кору, не залишаючи сторожових осередків, тих самих "будильничків", які розбудять для сечовиділення, коли наповниться сечовий міхур.

Для лікування енурезу показаний комплексний гомеопатичний препарат **Енуран**. Він сприяє повноцінному правильному розвитку функцій нервової системи дитини, в корі головного мозку якої формуються сторожові центри, що реагують на сигнали від повного сечового міхура, і дитина прокидається. Енуран застосовується також для лікування денного енурезу. Він зазвичай зустрічається одночасно з нічним і проявляється повним або частковим сечовиділенням "у штани". Енуран покращує утримання сечі й у людей літнього віку, дозволяє їм вести більш активне життя і почувати себе вільніше та впевненіше.

Недоречна думка, що **Ангін-гран** та **Бронхо-гран**, — це препарати, які потрібні тільки взимку. Незамінними в домашній аптечці вони будуть також за весняних перепадів температури, на які, в першу чергу, реагують діти.

Ангін-гран полегшує стан хворого, прискорює одужання, зменшує небезпеку ускладнень. Він сприяє зменшенню мигдаликів, аденоїдних вегетацій, розростань лімфоїдної тканини на задній стінці глотки, зменшує тонзилогенну інтоксикацію, запобігає розвитку ускладнень з боку внутрішніх органів (серця, печінки, нирок). Препарат підвищує місцевий захист слизових оболонок дихальних шляхів внаслідок лікування їх хронічного запалення, має імуностимулюючу дію, підвищує стійкість організму до несприятливих впливів навколишнього середовища (застуд, переохолодження, впливу вогкості тощо).

Бронхо-гран застосовується при запаленні різних відділів дихальних органів і у хворих різного віку (фарингіт, трахеїт, бронхіт без астматичного компонента, пневмонія). Перевага цього препарату в тому, що його спектр застосування дуже широкий. Склад компонентів підібрано так, що їх доповнення одне одним дає змогу діяти на кашель різної етіології: як вологого, так і сухого.

На період загострення проявів клімактеричного характеру, не зайве запастися **Клімакто-граном** — комплексним гомеопатичним препаратом для лікування і профілактики патологічного клімаксу. Під його впливом залози ендокринної системи активніше беруть на себе синтез тих гормонів, яких не спроможні давати організму яєчники (оскільки їх функція природно згасає). Він покращує стан жінки, зменшує приливи жару, пітливість, серцебиття, напади головного болю. Препарат впливає на нервову систему, нормалізує сон, поліпшує настрій, підвищує працездатність, зменшує депресію, відчуття страху й печалі, знімає нервове напруження.

Масто-гран — комплексний гомеопатичний препарат для лікування мастопатії. Препарат призначається на будь-якій стадії захворювання молочних залоз у комплексі лікування (препарат поєднується з усіма іншими ліками, в тому числі й гормональними). У складних випадках він застосовується в комплексі підготовки до операції. Препарат показаний також при захворюваннях молочних залоз, які виникли внаслідок механічної травми залози (у тому числі й довго після травми).

Власне, в наш час немає потреби доводити перевагу гомеопатичних препаратів та необхідність їх наявності у вашій домашній аптечці. Навіть, якщо ви віддаєте перевагу лише алопатичним препаратам, комплексне використання їх з гомеопатичними лише підвищує їх дію та зменшує побічні явища.

Детальнішу інформацію про препарати можна одержати за адресою: **а/с-170, м. Київ-54, 01054**. За цією ж адресою у разі відсутності препаратів у вашій аптеці їх можна замовити поштою з післяплатою.

У наступних номерах тематичних випусків читайте про проблеми із серцем, простатит та чоловічі недуги, остеохондроз, жіночі хвороби, запобігання передчасній старості, алергію, пресинг Чорнобиля тощо. Повноформатні (40-50 стор.) випуски вийдуть у серії «Здоров'я Вашому дому», індекс 40710, II півріччя 2002 року.

ЭТО ТО, ЧЕГО МЫ ТАК ДОЛГО ЖДАЛИ!

Мы все ищем чудодейственное снадобье, помогающее сохранить здоровье на долгие годы, предупредить и избежать болезни, задержать старость и возвратить молодость.

Наверное, каждый хотел бы иметь в своей аптечке такие средства. А вообще, можно ли создать эликсир здоровья, который помогал бы человечеству естественным путем, без каких-либо побочных проявлений бороться с болезнями, чтобы вновь ощутить радость жизни? И словно в ответ на этот вопрос, после 50 лет упорной работы, доктором химических наук, профессором Ниной Павловной Максютиной был создан препарат нового поколения под названием "Фитосорбин". Это универсальный растительный фитопрепарат комплексного действия с уникальными оздоровительными возможностями.

В отличие от традиционных лекарств, он не имеет побочного действия. Как лечебно-профилактическое средство считается незаменимым.

Разработан не просто новый продукт - сделан новый шаг в науке на пути к эликсиру здоровья!

А впрочем, судите сами. Фитосорбин усиливает работу сердечно-сосудистой системы; регулирует артериальное давление; очищает и укрепляет сосуды и капилляры; усиливает и нормализует мозговое кровообращение; нормализует ритм сердечных сокращений; успокоительно действует на вегето-сосудистую систему; снимает головную боль, усталость, раздражение, шум в ушах; улучшает память; нормализует сон; имеет желчегонное, гепатопротекторное и мочегонное действие; нормализует деятельность желудочно-кишечного тракта; избавляет от дисбактериоза; регулирует обмен веществ, включая и углеводный; снижает нагрузку на инсулярный аппарат; оказывает обволакивающее, противовоспалительное, ранозаживляющее и противомикробное действие; корректирует работу иммунной системы; проявляет адаптогенные, антиоксидантные, антистрессовые свойства.

"Фитосорбин" является надежным средством предупреждения старения организма. Он помогает сберечь жизнедеятельность клетки организма и содействует ее омоложению. Имея многоуровневое сорбирующее действие, он очищает организм от избытка холестерина, солей тяжелых металлов и радионуклидов.

То есть созданный продукт — это препарат, как говорится, на все случаи жизни - в отличие от многих предшественников, действующих не в полной мере универсально комплексно.

В адрес фирмы "Славутич-Дельфин", осуществляющей промышленный выпуск фитопрепаратов, а также их изобретателя — профессора Н.П.Максютиной приходит множество писем со словами благодарности.

Н.П. Максютина и работники фирмы "Славутич-Дельфин" поддерживают тесный контакт со своими потребителями. В декабре 2001 года было проведено анкетирование более двух тысяч наших потребителей.

Результаты действия фитосорбентов впечатляют:

- при гипертонии I и II степени понизилось и нормализовалось давление у 90% анкетируемых;
- улучшилась работа сердечно-сосудистой системы - отмечено у всех анкетируемых;
- прошли головные боли у 95% анкетируемых;
- исчез шум в ушах у 90% анкетируемых;
- нормализовался сон, уменьшилась утомляемость, улучшилась работоспособность - отмечено у всех анкетируемых;
- улучшилась работа печени - отмечено у всех анкетируемых;
- нормализовалась деятельность желудочно-кишечного тракта у 95% анкетируемых;
- понизилось содержание сахара (при сахарном диабете) — отмечено у всех анкетируемых.

На основе "Фитосорбина" созданы препараты: "Диосорбин", "Элесорбин", "Лиосорбин", которые дополнительно имеют способность более активно регулировать давление. Так, "Диосорбин" применяется для регулирования повышенного давления при гипертонии, "Элесорбин" рекомендуется применять на ранней стадии гипотонии, "Лиосорбин" рекомендуется применять для регулирования давления при стойкой гипотонии.

Обращаем внимание на то, что оптимальный курс приема фитосорбентов - 3 месяца. На месяц необходимо 2 упаковки. В одной упаковке 60 капсул. Стоимость препарата при отправке почтой составляет 25 грн. за одну упаковку.

Фитопрепараты утверждены МОЗУ ТУУ 30045669.001-2000; 2001.

Хотим предостеречь всех, кто желает приобрести препараты группы "Фитосорбин", от подделок. Напоминаем, что промышленный выпуск универсальных растительных фитопрепаратов нового поколения осуществляет Научно-производственная фирма "Славутич-Дельфин" г.Киев.

Пожелания и предложения по заказу препаратов просим присылать по адресу: 04107, г. Киев, ул. Пугачева, 9, НПФ "Славутич-Дельфин". Тел.: 241-38-53; 216-34-36; 219-30-64; 241-39-26; 244-60-36.

Представители фирмы находятся:

г. Артемовск, тел. 6-2278; г. Винница, тел. 52-0062; г. Горловка, тел. 4-1365; г. Днепропетровск, тел. 34-5550; г. Донецк, тел. 76-6156; г. Запорожье, тел. 643251; г. Ивано-Франковск, тел. 52-9998; г. Илличевск, тел. 66-505; г. Камянец-Подольский, тел. 2-5183; г. Кировоград, тел. 22-5804; г. Кривой Рог, тел. 44-02-20; г. Луганск, тел. 32-51-01; г. Мариуполь, тел. 23-7932; г. Николаев, тел. 22-8183; г. Новая Каховка, тел. 45-368; г. Одесса, тел. 45-0420; г. Полтава, тел. 56-5382; г. Ровно, тел. 28-8764; г. Севастополь, тел. 44-0377; г. Сумы, тел. 27-0007; г. Ужгород, тел. 1-6799; г. Харьков, тел. 17-4787; г. Хмельницкий, тел. 79-56-23; г. Чернигов, тел. 18-5591; г. Черновцы, тел. 2-1887.

Лицензия №2946/98 от 18 августа 1998 г.

Розповсюджується разом із журналами-видавцями («Будьмо здорові», «Дім, сад, город» та «Здоров'я Вашому дому») за передплатою, через обласні ДП «Преса», дистрибюторські системи учасників, приватних розповсюджувачів. Частина тиражу поштою пересилається керівникам медичних закладів, міським аптекам України та іншим зацікавленим установам. Загальний наклад — 215 000 примірників. ***Відповідальний за випуск — О.Влас.***

Барбарис — плодова, лікарська та декоративна рослина

Відомо близько 200 видів барбарису. Найбільш поширений і має господарське значення барбарис звичайний. У народі його ще називають квасниця, кисла ягода, кислий терен тощо.

Його використовують як плодову, лікарську та декоративну рослину. Плоди споживають свіжими або після переробки у вигляді варення, желе, напоїв.

Лікувальні та оригінальні смакові якості барбарису зумовлені наявністю в них цукрів (4–7%), органічних кислот (до 7%), вітамінів: С (до 172 мг%), Р (до 500 мг%) і Е (близько 40 мг%), а також дубильних речовин і барвників. Насіння містить до 15% олії. Майже в усіх частинах рослини, особливо в коренях, знайдені алкалоїди (берберин, оксиканатин та інші), які мають лікувальне значення. Кора й корені містять барвники, які використовують для фарбування вовни в лимонно-жовтий, а шкіри — червоно-жовтий колір.

У народній медицині ягоди барбарису з давніх-давен використовували як жовчо- і сечогінний засіб, а також від цинги та коліту, сухе листя, корені й кору — при жовтяниці, захворюваннях печінки, нирок, ревматизмі, плевриті, туберкульозі, як заспокійливий та бактерицидний засіб, а також для полоскання від запалення ясен.

Барбрис — добрий медонос. Мед жовтого забарвлення, має приємний смак.

Дуже декоративна рослина. Добре витримує умови міста і підстригання. Використовується в бордюрних насадженнях і для створення живоплоту.

Чудову жовту деревину рослини завдяки твердості використовують для виготовлення дрібних виробів.

Барбарис звичайний — це кущ заввишки до 2,5 м, що складається з багатьох тонких дугоподібних поникливих бурувато-сірих пагонів, які несуть на собі численні трійчасті колючки довжиною до 2 см.

Листки завдовжки до 4 см і завширшки до 2 см на коротких черешках, розміщені пучками. Суцвіття розвиваються на верхівках укорочених пагонів. Квітки жовтого кольору зі своєрідним запахом, зібрані в китиці по 10–25 шт., у діаметрі 6–8 мм.

Плоди — яскраво-червоні довгасті ягоди масою 0,15–0,35 г з кількома коричневими насінинами. Достигають в умовах Полісся і Лісостепу України наприкінці серпня — на початку вересня, обпадають після морозів.

Розмноження

Барбарис розмножують насінням, живцями, окулюруванням, відсадками, поділом куща.

Насіннєве розмноження. Висівають насіння барбарису як навесні (у квітні), так і восени (у жовтні).

Готуючи насіння до весняної сівби, його протягом 90–100 днів тримають у вологому піску при температурі 0–5°С. Восени ж сіють без попередньої підготовки.

Насіння висівають на глибину 2–3 см. Коли сходи барбарису можна відрізнити від сходів бур'янів, ділянку виполюють і утримують у пухкому стані, за потреби поливають. Сіянці пересаджують на постійне місце через рік–два.

Розмноження зеленими живцями. У барбарису, як і в інших рослин, зелені живці вкорінюють у закритому грунті при високій вологості повітря. Для цього можна використати плівкове вкриття.

Найкращий строк зеленого живцювання барбарису в умовах Лісостепу і Полісся припадає на II–III декади червня.

З цією метою відбирають пагони поточного року і нарізують із них живці завдовжки 8–15 см, видаляючи на них нижні листки. Потім їх в'яжуть у пучки й нижніми кінцями занурюють на 2,5–3 см у 0,01–0,015%-ний розчин індолілмасляної кислоти. Так їх залишають на ніч.

Вранці живці виймають з розчину, промивають водою й висаджують для вкорінення у зволожений субстрат, який являє собою 3–4-сантиметровий шар суміші піску й торфу, взятий у рівних частинах. І розміщено його не менш як на 20-сантиметровому шарі грунтосуміші, яку готують із структурного грунту, перегною, торфу й піску у співвідношенні 1:1:1:0,5.

Садять живці на глибину 2,5–3 см за схемою 7х5–7 см. Після садіння відразу ж поливають.

До появи коренів потрібно стежити, щоб на листках постійно була тонка водяна плівка.

Коли виросте коріння, рослини поливають вже не так часто, але більшою кількістю води.

Через 2–3 тижні після вкорінення їх відкривають, спочатку на короткий, а потім на триваліший строк. Ще через 2–3 тижні його й зовсім знімають.

Наші дослідження показали, що на укорінення живців барбарису значною мірою впливають строки живцювання та метамерність самих живців.

У більш ранні строки краще укорінювались комбіновані живці, тобто зелені живці з частиною минулорічної деревини. При першому строкові живцювання барбарису, коли сума ефективних (вище 5°С) температур, досягала 400–500°С, щороку живці, заготовлені з апікальної (верхівкової) частини пагона, не вкорінювалися, а загнивали. Це пояснюється тим, що на цей час вони були ще повністю трав'янистими, тобто не визрілими. За другого строку живцювання цієї культури, коли сума ефективних температур дорівнювала 600–700°С, краще вкорінювались живці, заготовлені з базальної (нижньої) частини пагона (80%), а також комбіновані живці (95%). Враховуючи вихід живців з маточної рослини, а також їх укорінення, найкращим для живцювання барбарису виявився третій, строк, тобто коли сума ефективних температур досягала 780–850°С. За середньобагаторічними даними — це друга декада червня.

Щеплення. Найцінніші форми барбарису розмножують щепленням. Добрі результати отримують за літнього щеплення барбарису окулюруванням. Техніка окулірування така сама, як і для інших плодових культур. Окулірують сіянці на другий рік після висівання насіння. Кращий строк окулірування на Поліссі і в Лісостепу — з 1 по 20 серпня. Догляд загальноприйнятий.

І.П.Надточій,
канд. с.-г. наук, завідувач лабораторії ягідних та нетрадиційних культур Інституту садівництва УААН

Шиншила — це не тільки бізнес

Минуло понад два роки з того часу, як у "ДСГ" було надруковано статтю "Шиншила: почніть свій бізнес" й на нашу адресу надійшло сотні листів від читачів "ДСГ". Зрозуміло, що на таку кількість запитань кожному читачеві зокрема відповісти ми не маємо змоги. Тому ще раз звертаємося до нашого видання з проханням надрукувати статтю, у якій прагнемо розповісти про розведення та утримання шиншил і тим самим відповісти й тим добродіям, ми нам писали й водночас дати пораду тим господарям, котрі, можливо, захочуть розводити шиншил.

Отже, про типи шиншил, які зараз розводять.

Тип шиншил Стандарт, які нині розводять, завдяки цілеспрямованій селекції має характерне забарвлення диких тварин (сіро-голубу у ділянці хребта і боків та білу — у черевній) є наслідком схрещування трьох типів: La Plata, Costina і Roton. Ці типи хоча й належать до одного підвиду (Chinchilla lanigera), походять з різних місць, де вони водяться, і відрізняються будовою тіла, масою, а також властивостями і забарвленням волосяного покриву. Цим частково можна пояснити появу в поголів'ї особин, які виокремлюються довжиною тіла (200—400 мм), масою (400—700 г), забарвленням (від темного до світлого) і багатьма різними особливостями .

Шиншили різновиду Стандарт мають здебільшого позитивні якості трьох типів. Серед них виділяють три типи забарвлення: темний, середньотемний і світлий.

Шиншили, які відрізняються своїм забарвленням від диких (стандартних), належать до мутаційних. З'явилися вони внаслідок схрещування або мутації генів. Нині існує 12 різновидів забарвлення: дев'ять рецесивних і три домінуючих. Найпоширеніші: чорні оксамитові, бежеві, білі.

Існують також комбінації між різновидами.

Які матеріали для сухого купання можна застосувати для вирощування шиншил?

Пилові купання є косметичним засобом, який сприяє видаленню із волосяного покриву надлишку жиру, мертвого волосся, бруду. Для цього використовують спеціальні подрібнені матеріали з якостями абсорбції, але такі, що не забруднюють волосяний покрив. Найчастіше використовують подрібнений і очищений вулканічний туф. Існують і готові матеріали: "Atapugus" і "Blue Cloud". Також є матеріали для сухого купання "Sulfotar" — талько-сіркова пудра для догляду за тваринами. Якщо немає можливості придбати ці матеріали, можна використовувати дрібний пісок, додаючи до нього білий аптечний тальк. Пісок потрібно добре просіяти, висушити в духовці протягом 1—2 год., охолодити і змішати з тальком у пропорції 1:20. У цій суміші тальк є основною абсорбуючою речовиною.

Деякі фермери додають до цієї суміші аптечні присипки з антибактерицидними і протигрибними властивостями. Але пам'ятайте, що передозування таких препаратів шкідливе для тварин.

Купання у забрудненому пилу може спричинити шкірні захворювання.

Нині в Україні є свій матеріал, який з успіхом застосовується господарями, які розводять шиншил, — це так званий цеоліт. Його високо оцінили і поляки, котрі розводять шиншил. Так що проблем тут немає.

Як правильно годувати шиншил?

Шиншили — це травоїдні тварини з добре розвинутим, але тонким стравоходом, який пристосований до годування в сухому гірському кліматі. Додатково впливає на процес травлення та обміну речовин і те, що тварина живе на природі і вільно пересувається. Якщо ж перенести її в умови замкнутого простору та обмежити рухи, то це призведе до порушення травлення, і, як наслідок — ожиріння, закрепи.

Щоб цього не сталося, годування потрібно пристосовувати до змінених умов, використовувати годівлю, яка задовольняє потреби тварин, сприяє нормальному обміну речовин.

Годують шиншил сухими та соковитими об'ємними кормами, а також дають і концентрати в сухому або гранульованому вигляді з мінеральними та вітамінними добавками.

Основою є високоякісне сіно, яке задовольняє наступні умови:

♦ складається з різних трав і рослин, які скосили на початку квітування;

♦ повинно бути добре висушене і зібране в погожу днину;

♦ зберігатися у сухому, добре провітрюваному приміщенні, де немає гризунів;

♦ шиншилам потрібно згодовувати його не раніше, ніж через 6 тижнів після збирання.

Правильно висушене сіно має зелений колір і приємний запах. Його поживність залежить від ботанічного складу і правильного зберігання. Скажімо, сіно з люцерни багате на білок і мінеральні солі, з інших польових трав — на вуглеводи, білки, вапно.

Денний раціон сіна — 30—50 г на одну особину.

Соковиті корми

У годівлі шиншил використовуються як дієтичне доповнення. До них належать: зелень, корінці, фрукти, гілки дерев. Головна їхня цінність — велика кількість цукрів, вітамінів, мінеральних солей та органічних речовин, які мають лікувальне значення.

В осінньо-зимовий період можна давати шиншилам і моркву, петрушку, селеру, свіжі та сухі яблука, а також інші сушені овочі та фрукти (сливи, груші, шипшину). Такої поживи потрібно небагато — 4—7 г на одну особину.

У весняно-літній період дають люцерну, осот звичайний, салат городній, шпинат, цикорій, листки суниці.

Люцерну й трави можна згодовувати щоденно по 10—40 г на одну голову. Решту потрібно давати обережно, в невеликій кількості (один-два листочки) і рідко.

Городній салат містить багато вітамінів, мінеральних солей, має ще й тонізуючу та послаблювальну дію. Можна давати 1—2 листочки щодня.

У шпинаті чимало легкозасвоюваного заліза, є сода, вапно. Добре діє на родову функцію. Можна виділяти по кілька листочків щоденно.

Цикорій шиншили їдять із задоволенням. Він містить велику кількість фосфору, який особливо цінний для підростаючого молодняка. Збуджує апетит, нормалізує діяльність печінки, має очищувальну дію.

Осот звичайний діє на печінку, як і цикорій. Можна давати кілька листочків 2—3 рази на тиждень.

Листя суниці має сечогінну дію. Використовується за легких проносів.

Селера містить мінеральні речовини (селен) і вітаміни (А, В, С). Рекомендується самкам, що годують малят, але в обмеженій кількості.

Протягом усього року звіркам потрібно гризти яблуневі, грушеві, вербові, акацієві та березові гілки. Коли тварини гризуть кору, вони стирають собі різцеві зуби, що запобігає надмірному їхньому росту. Кора цих дерев містить багато біологічних складових, корисних для обміну речовин. Найохочіше шиншили гризуть гілочки яблунь, кора яких не має ніяких специфічних властивостей.

Використовуючи традиційну годівлю, слід поступово переходити з літньої на зимову і навпаки. Завжди потрібно стежити за самопочуттям тварин та консистенцією кала. Якщо в годуванні використовують соковиті рослини, то їх потрібно чергувати через 2—3 дні.

Концентровані корми

У годуванні шиншил вони є головним джерелом енергії. Найчастіше застосовують гранульовані суміші. Про сипкі суміші зараз майже забули, оскільки тварини їх розсипають і поїдають не повністю.

Шиншил годують раз на добу, краще у другій половині дня або ввечері, завжди в один і той же час.

Гранульовані корми, які зараз виробляються і які ми згодовуємо шиншилам, складаються з таких компонентів (%): ячмінь — 5, овес — 15, пшениця — 10, пшеничні висівки — 15, кукурудза — 12, соєва лузга — 12, соняшник — 12, трав'яне борошно — 28, кісткове борошно — 2, рибне борошно — 2, сухе молоко — 10, збірна зелень — 3, мінерально-вітамінізовані речовини — 2,5.

Отже: суха маса — 89,85 %, сирий білок — 16,1, жири — 2,68, волокно — 12,88, зола — 6,47 %.

У певні періоди життя тварин гранульовані суміші не задовольняють потреби шиншил, тому потрібно використовувати додаткове волокно і легкозасвоювані вітаміни.

Приблизний склад зернової суміші (неподрібнена — замінник гранульованого корму): пшениця (крупа типу "Артек") — 2 частини, овес (пластівці) — 5 частин, ячмінь — крупа дрібна — 2 частини, соняшники (чищені) — 2 частини, пшеничні висівки — 4 частини, горох круглий або подрібнений (ми застосовуємо пластівці) — 2 частини, зерна льону — 1 частина, пшоно — 2 частини, молоко сухе знежирене — 2 частини. 1 частина — це літрова банка.

Цю суміш потрібно давати з розрахунку: 1 ст. ложка на добу одній тварині.

Які темпи росту шиншил?

Період росту молодих шиншил триває 18 місяців. Пізніше маса тіла наростає завдяки відкладанню жирової тканини в організмі.

Темпи росту дуже інтенсивні в перший період життя. Зазвичай шиншили протягом першого місяця втричі збільшують масу тіла, а на другому місяці — вдвічі. Однакові темпи росту тварин обох статей тривають до 8 місяців. Пізніше вони трохи швидші у самок, які більші і важчі за самців.

У віці 6—8 місяців молоді шиншили досягають статевої зрілості і зберігають статеву активність до 8 і навіть до 12 років. Тривалість статевого циклу в статевозрілих самок нерегулярна і коливається в сезон підвищеної активності від 30 до 50 днів, але найчастіше не перевищує 40 днів.

Посилення усіх цих функцій залежить від кліматичних умов, особливо від мікроклімату в приміщеннях, де утримуються тварини. Період підвищеної статевої функції шиншил у наших кліматичних умовах триває з листопада по травень, пік — у січні—лютому, що пов'язано із подовженням світлового дня.

Особливості відтворення шиншил

Порівняно з іншими гризунами шиншили дають нечисленне потомство. Якщо ви отримали протягом року в двох виводках по 2 особини і самка їх вигодувала, то вважайте, що це просто успіх.

Тварин можна утримувати парами (самка + самець). Цей спосіб (полігамне розведення) використовується для випробувань плодючості молодих самців і рекомендований для господарств з невеликою кількістю шиншил, а також для тваринників-любителів.

Полігамне розведення (яке ми застосовуємо) полягає у сумісному утриманні 4—6 самок і 1 самця. Самець повинен мати доступ до самок у прогулювальному коридорі. Самки, навпаки, мають бути з нашийником, який не дає змоги потрапити до прогулювального коридору.

Покриття самок найчастіше відбувається вночі. Вони виявляють свою готовність до покриття звуками, які схожі на туркотіння голубів. Період вагітності триває 111 днів.

Розпізнати вагітність у самки можна лише через 60 днів після запліднення. Досвідчений фермер за допомогою пальпації черевних стінок може встановити і кількість малят. Такі дослідження дуже небажані через те, що невмілі дії можуть завдати непоправної шкоди плоду.

У шиншили пологи здебільшого відбуваються вранці, між 5 і 9 годинами, але можуть бути і в інший час.

У виводку найчастіше буває 2, рідко 3 або 4 дитинчат. Вони народжуються з вовною і розплющеними очима і можуть самостійно пересуватися. Увечері вже повзають по вертикальних стінках клітки. Маса тіла новонароджених від 30 до 70 г і залежить від чисельності виводка.

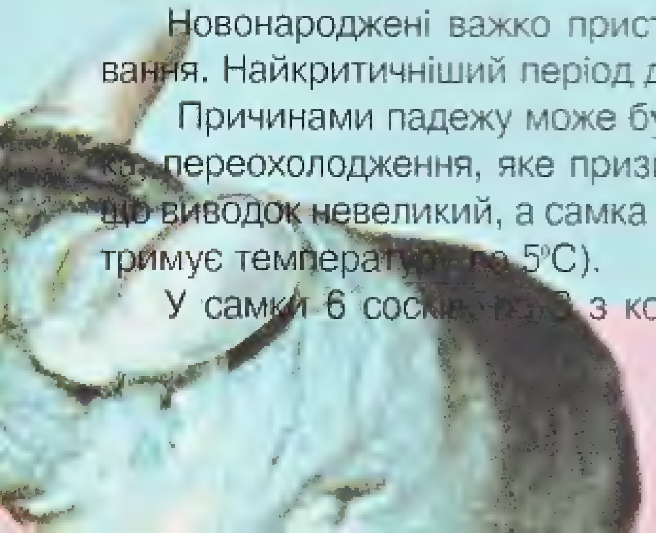
Самка годує малят 45—60 днів. У цей період вона витрачає багато енергії. Жирність її молока — 14 %.

Якщо самка запліднилась одразу після пологів, вона набирає масу вже на другому місяці вагітності, а період лактації може скоротитися. Самка ж, яка не покривалася після пологів, готова до наступного запліднення лише після закінчення лактації, тобто через 50 днів або й пізніше.

Новонароджені важко пристосовуються до нових умов існування. Найкритичніший період для них — перші 2 тижні життя.

Причинами падежу може бути нестача материнського молока, переохолодження, яке призводить до запалення легенів (якщо виводок невеликий, а самка дбайлива, то молодняк добре витримує температуру до 5°С).

У самки 6 сосків, по 3 з кожного боку. В період годування

діють 2, рідше 3 або 4 соски. Якщо молока достатньо — шиншилята спокійні, їхні животики повні і округлі. Коли виводок великий або молока недостатньо, можна використовувати годування по черзі групами у дві зміни. В першу чергу допускають слабших. На ніч залишають із самкою весь виводок, а з 6-ї ранку починають знову годувати почергово. Поступово періоди між годуванням можна збільшити до 4 годин. Штучне годування використовують у виняткових випадках, якщо в цьому господар зацікавлений. Дитинча годують коров'ячим молоком у вертикальному положенні з піпетки по кілька крапель.

Можна підсадити голодних малюків до іншої самки. Але різниця у віці між своїми і "чужими" не повинна перевищувати двох днів. Підсадженим потрібно обережно натерти навколо ніздрів секретом піхви самки-годувальниці. Їх помічають олівцем на вусі.

Якщо самка була покрита одразу після пологів, молодняк потрібно відсадити приблизно через 45 днів. Коли ж покриття не відбулося, молодняк може залишатися з матір'ю до 60 днів.

У випадку багаточисельного приплоду відокремлювати потрібно поступово: спочатку дужчих, через 2-5 днів слабших і т.д.. Такий спосіб запобігає запаленню молочних залоз у самки, оскільки годування закінчується поступово.

Після відокремлення молодняка потрібно стежити за дотриманням гігієни їхнього утримання, якістю годівлі, консистенцією калу. Часто в цей період, окрім звичайних поживних сумішей, маленьким дають бруньки або зелені пагони люцерни, осот звичайний, а також яблуневі гілочки для обгризання. Але небагато!!!

Підготовка шиншил до забою

Основною метою розведення шиншил є отримання шкурок високої якості. На їхню якість впливають природні дані й умови утримання тварин (обумовлені).

Природні дані: розмір тварин; густота волосяного покриву; забарвлення; чистота забарвлення; довжина волосся.

Обумовлені показники: годування; догляд; санітарні умови та умови утримання; методи забою, правильне чинбарення шкурки, формування і косметизація шкурки.

Наявність багатьох природних показників залежить від обумовлених. Наприклад, завдяки відповідному годуванні та догляду тварина може досягти генетично закодованого росту, рівномірного забарвлення волосся. Підтримування у чистоті кліток дає змогу запобігти забрудненню хутра, за постійного сухого купання — хутро не зліплюється.

Повністю дозріває волосяний покрив між 8 і 12 місяцями життя. Цей термін може збільшуватися через хвороби тварин, неправильне годування або несприятливі умови середовища, у якому утримуються тварини.

Тварин оцінюють лише у віці 7—8 місяців: найякісніших особин відбирають для збільшення основного стада, а решту відбраковують на шкурки.

У віці 9 місяців (у деяких екземплярів раніше) починають контролювати дозрівання волосяного покриву. Тварини з дозрілим волосяним покривом відбирають до забою, решту продовжують годувати з розрахунку 5 г суміші на одну тварину і вволю сіном. Повністю дозрівають шиншили найпізніше через наступні 6—8 тижнів.

Забій тварин, технологія знімання шкурки, формування, сушіння і косметизація шкур — це окрема тема для розмови. В основному ми ознайомлюємо людей, які розводять шиншил, на місці, на практиці.

Дуже цікава тема — селекція. Про це, я думаю, ми напишемо наступного разу, якщо читачів це зацікавить.

Закінчуючи розмову, хочеться сказати Вам, шановні читачі, що шиншили — це дивовижно життєво стійкі тварини, з чудовим імунітетом. Створюючи їм такі умови, які ми рекомендуємо, Ви створюєте умови економічного процвітання Вашої справи. Отже, розводити шиншил економічно вигідно.

Олександра Василівна Копій,
м. Житомир

Поради птахівникам, які

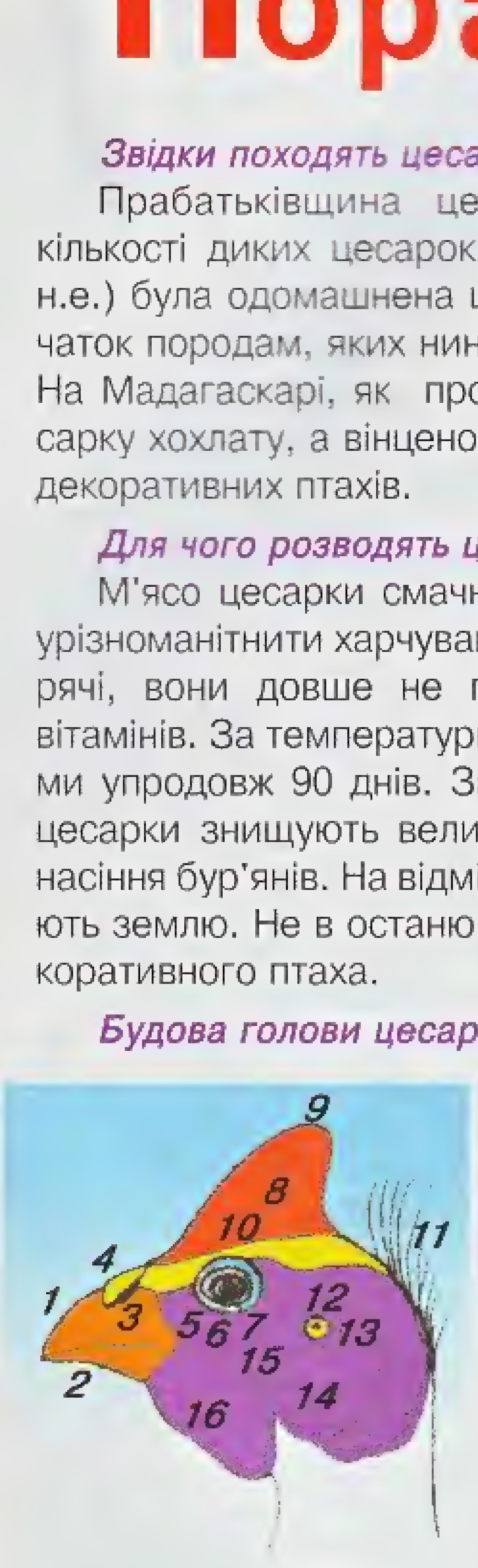
Звідки походять цесарки?

Прабатьківщина цесарок — Африка. З великої кількості диких цесарок (жили приблизно в 3000 р. до н.е.) була одомашнена цесарка звичайна. Вона дала початок породам, яких нині розводять у Європі й Америці. На Мадагаскарі, як продуктивну птицю, вирощують цесарку хохлату, а вінценосну і грифову — як одомашнених декоративних птахів.

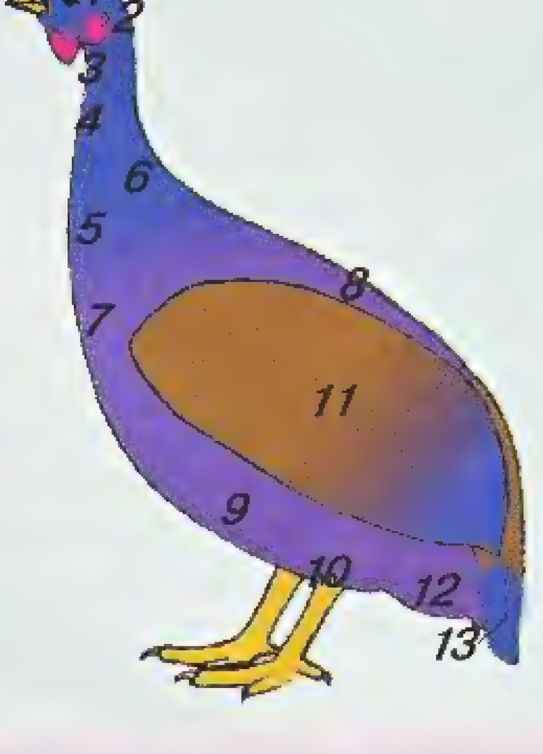
Для чого розводять цесарок?

М'ясо цесарки смачне, його готують як дичину, щоб урізноманітнити харчування. Яйця цесарок смачніші за курячі, вони довше не псуються, у них більший вміст вітамінів. За температури 4—6°С яйця зберігаються свіжими упродовж 90 днів. За вигульного способу утримання цесарки знищують велику кількість шкідників рослин та насіння бур'янів. На відміну від курей цесарки не розгрібають землю. Не в останю чергу цесарок розводять і як декоративного птаха.

Будова голови цесарки:

1 — наддзьобок; 2 — піддзьобок; 3 — носовий отвір: 4 — восковиця; 5 — віко; 6 — райдужна оболонка; 7 — зіниця; 8 — шолом; 9 — верхівка шолома; 10 — тіло шолома; 11 — грива; 12 — вушний отвір; 13 — привушна ділянка; 14 — вушні мочки; 15 — маска; 16 — сережки.

Статі тіла цесарки: 1 — голова; 2 — потилиця; 3 — горло, 4 — нижня частина горла; 5 — зоб; 6 — шия; 7 — груди, 8 — спина; 9 — нижня частина грудей; 10 — нога; 11 — крило; 12 — живіт; 13 — хвіст.

Чи є породи домашніх цесарок?

Цесарки різняться сильним консерватизмом своїх ознак і властивостей, тому поміж них немає таких різноманітних груп, як, наприклад, у курей. Порід цесарок поки що небагато і розрізняються вони лише забарвленням оперення. Останнім часом створюють великі ферми з розведення цесарок, де виводять спеціальні лінії, що відзначаються високою несучістю і мають властивості, які дають змогу утримувати їх у клітках.

Найпоширеніша блакитна цесарка, інші трапляються зрідка, наприклад, "синій бузок", біла, біла крапчаста, жовта і жовта крапчаста. У колишньому СРСР виведено білогруду цесарку.

Породи цесарок, придатні для присадибного розведення

Блакитна цесарка. Зберегла форму тіла і забарвлення свого дикого предка. Оперення на шиї і частково на грудях фіолетового забарвлення без цяток. Покривне пір'я спини та пір'я хвоста — сіро-блакитне, усипане білими цятками з темнішою облямівкою основного забарвлення. Крапчастість зовнішніх опахал махових пір'їн крил зливається у поперечні білі смуги. На внутрішніх опахалах махових пір'їн крапчастість зберігається, у напрямку до стержня пір'їни (колодочок) крапчастість правильна. Внутрішні опахала махових пір'їн і пухова частина покривних мають коричнюватий відтінок. На стернових пір'їнах хвоста білі крапки утворюють поздовжні ряди, розміщені уздовж контурної лінії пір'їни. У пуховій частині стернових пір'їн цяточки утворюють поперечні ряди. У молодих цесарок до линяння основне забарвлення пір'їн сіро-коричневе. Продуктивні якості: маса самця 1,5—2, самки 2—2,5 кг, несучість 120—150 яєць у рік, маса яйця 40—45 г. Шкаралупа дуже тверда, коричнево-жовтого і навіть коричнево-червоного забарвлення із дрібними цяточками, що перекриваються.

Цесарка "синій бузок". Основне забарвлення оперення — індиго із малюнком з білих цяток (перлинок), як і в блакитної цесарки. За продуктивними властивостями подібна до блакитної.

Біла цесарка. У цієї цесарки біле оперення без цяток. Цівки і дзьоб кольору світлого рога, шкіра тіла біла. Продуктивні якості: маса самця 1,5, самки 1,8 кг; несучість 90—110 яєць масою 42 г з жовто-коричневою крапчастою шкаралупою.

Біла плямиста (порцелянова) цесарка. На відміну від білої цесарки, для цієї породи характерне біле забарвлення із сіруватим відтінком, що облямовує крапчастий ма-

люнок оперення. Інші властивості ті ж, що й у цесарки. Цівки і дзьоб кольору жовтого рога чи кольору шкіри. Очі жовто-коричневі.

Жовта цесарка. Основний колір оперення — жовтий без перлинного малюнка. Пір'їни на шиї і частково на грудях темніші — жовто-червоного кольору. Інші ознаки і продуктивні якості такі, як і в білої плямистої цесарки.

Жовта плямиста цесарка. Має плямистий малюнок білого кольору на основному жовтому забарвленні оперення. Інші ознаки й продуктивні властивості такі самі , як і в білої плямистої цесарки.

Як поводяться цесарки?

Цесарки дуже полохливі. Вони можуть злякатися навіть птахівника. Нести яйця починають пізно навесні, до того ж уникають нестися в гніздо, а відшукують затишні місця, де знесені яйця насиджують. Оскільки цесарки залишають гніздо раніше, ніж вилупляться всі цесарята, то це призводить до великих втрат пташенят. Цесарки насиджують яйця 26 днів. Їхня корисна властивість — прагнення годуватися на пасовищі. Цесарки здатні перелітати через відносно високі паркани, тому їм варто вкорочувати махові пера чи скріплювати їх затискачами. Після заходу сонця, на світанку чи при збудженні цесарки видають неприємні пронизливі звуки.

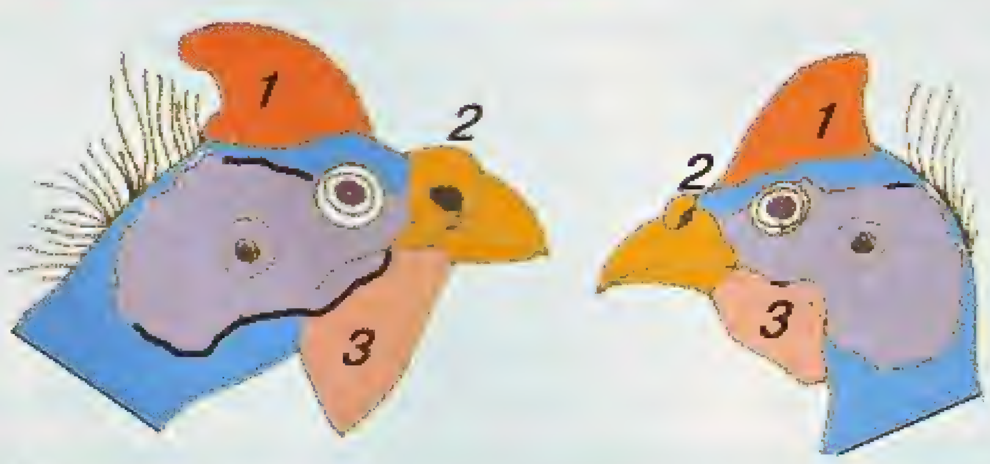
Які умови потрібні для розведення

Ідеальним середовищем для розведення цесарок можна вважати садиби на хуторах у горах, гірських селищах, будинки, чи двори на окраїнах сіл. Рекомендувати розводити цесарок можна і птахівникам, які мають великі сади. У таких умовах цесаркам потрібно набагато менше кормів, ніж за утримання на обмеженому вигулі. Дорослих цесарок можна утримувати в такому ж пташнику, як для курей, чи разом з курми, індичками. Вирощування цесарят до чотиритижневого віку потребує більшої турботи, ніж для курчат того ж віку, особливо тоді, коли їх вирощують без квочки. Через 4 чи 6 тижнів їм уже можна надавати менше уваги.

З чого починати розводити цесарок?

Недосвідчені птахівники повинні починати з птахів, яких краще купувати восени. Зимовий період використовують для акліматизації і звикання до середовища, годівлі і цесарника. Для початку досить двох самок і одного самця. Установити стать у цесарок дуже важко.

Як відрізнити самку від самця?

На відміну від іншої птиці, самка на 15—25 % важча від ровесника-самця. Дзьоб у самця порівняно із самкою трохи товщий, ширший, з великою восковицею, шолом більший, його вершина похиліша, спрямована назад. Сережки в самця теж довші (у формі паралелограма) і червоніші. Крім того, у самців пронизливіший голос, ніж у самки.

Найчіткіше статева різниця у цесарок виражена в будові голови, особливо шолома (1), восковиці (2) і величині сережок (3). Ліворуч — голова самця, праворуч — самки.

Яких цесарок залишати для розведення?

Для подальшого розведення відбирають племінних самців і самок, виведених з перших яєць не пізніше червня. Цесарята повинні бути добре розвинутими, із правильним кістяком, здоровими і темпераментними.

Птахівник може вибрати птицю і за іншими критеріями, скажімо, за племінними якостями, не дуже лякливих тощо. Крім необхідної маси, варто порівнювати ознаки, установлені стандартом для відповідної породи. На плем'я залишають тільки тих цесарок, які краще за інших відповідають вимогам стандарту.

Який вигляд повинен мати племінний самець?

Оскільки у цесарок дуже важко визначити стать, то в племінних самців мають бути дуже помітні зовнішні статеві ознаки. Регулярний відбір таких самців для розведення дасть змогу краще відрізняти дорослих птахів за зовнішніми ознаками. Різна жива маса (маса самців має бути на 15% менша від маси самки) — також одна з ознак для визначення статі. Самці повинні бути добре розвинуті, здорові і вирізнятися гарною запліднювальною здатністю. У цьому можна переконатися, підклавши кілька перших знесених яєць цесарки для виведення до курячих яєць і через 6 днів шляхом просвічування установити, чи були вони запліднені.

хотіли б розводити цесарок

Якою має бути племінна самка?

У самки повинні бути чітко помітні статеві ознаки, її маса на 15—20% перевищувати масу самця, екстер'єр, забарвлення і крапчастість — відповідати стандарту. Вона має бути добре розвинутою і здоровою.

Скільки часу тримати цесарок?

Для племінного розведення цесарок можна залишати три сезони залежно від їхньої несучості, племінних якостей, запліднюваності і виводимості.

Скільки самок має припадати на одного самця?

На одного самця для запліднення відбирають дві самки, щонайбільше — 10.

Відбирати птицю і формувати з них групи найкраще восени.

Коли в самок починається яйцекладка?

Статеве дозрівання цесарки закінчується до 8 місяців і з цього часу вона починає нестися. В умовах великого виробництва, де їх утримують у приміщеннях з регульованими умовами середовища, самки досягають статевої зрілості вже у шестимісячному віці. За присадибного утримання статева зрілість припадає на осінні чи навіть зимові місяці, тому цесарки починають нестися тільки навесні і залежно від температури повітря, тривалості світлового дня, наявності вітамінів у кормі тощо. У кліматичних умовах Словаччини яйцекладка цесарок, яких вирощують у напівприродних умовах, починається у квітні.

Які яйця у цесарок?

Форма яєць цесарок збоку трикутноподібна. Їхня маса — 42 г. Шкаралупа яєць тверда, забарвлення — від світло-коричневого до червоно-коричневого з дрібними цяточками. Яйця дуже смачні, вони добре зберігаються тривалий час.

Від чого залежить кількість знесених яєць?

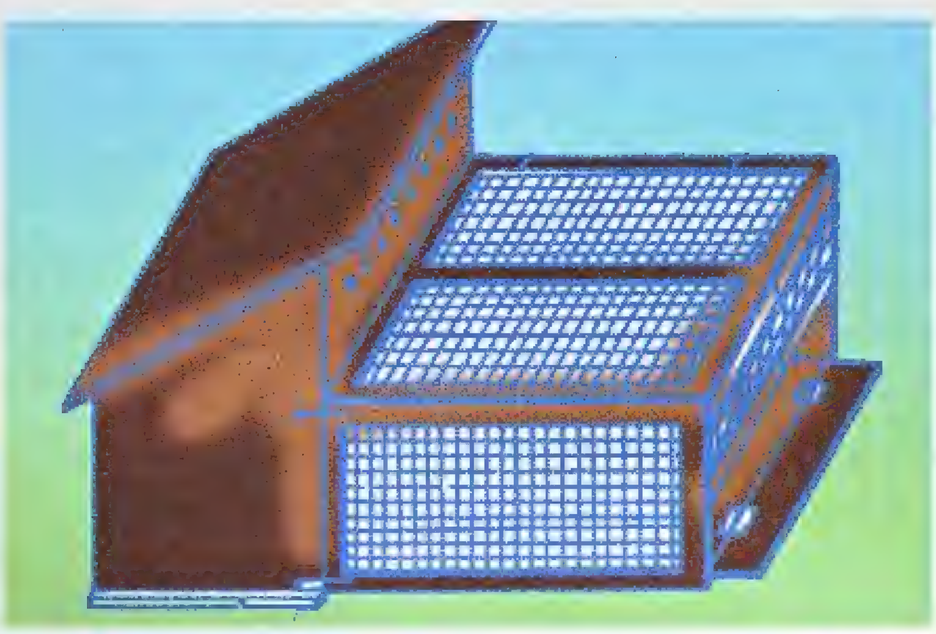
Несучість цесарок, так само, як і курей та індичок, залежить від утримання, догляду й особливо годування. Якщо цесарка починає насиджувати першу партію знесених яєць, її загальна несучість буде низькою, оскільки під час насиджування і виведення цесарят вона не несеться. Якщо в період підготовки до яйцекладки їй згодовувати корм (такий як і курям) і, утримувати у вигулі, годувати вранці й увечері, а під час яйцекладки регулярно збирати яйця, то від однієї цесарки можна одержати 110—120 яєць.

Як вирощувати цесарят?

Цесарята протягом перших трьох днів після виведення погано орієнтуються у пошуках води та корму. Вирощуючи без квочки, їх потрібно привчати дзьобати і пити так само, як індичат. У перші 4 тижні життя цесарят слід утримувати за вищої температури, ніж курчат, але з чотиритижневого віку вони стійкіші до атмосферних впливів, ніж курчата. З цього часу їх можна пускати у вигул. У перехідний період звикання до вигулу цесарят можна помістити до акліматизатора для пташенят. Устаткування приміщення для вирощування цесарят до 28-денного віку таке саме, як і для курчат такого ж віку.

Яка температура потрібна цесарятам під час вирощування?

Якщо цесарят до чотиритижневого віку вирощують під квочкою, температура у приміщенні має бути 18—20°С (вимірювати її треба на рівні перебування цесарят); після чотирьох тижнів — 18°С. У віці 48 днів у цесарят уже розвинута система терморегуляції і їм не потрібне обігрівання.

Яке обладнання потрібно для вирощування цесарят?

Будка під дахом і солярій з піднятою підлогою. Солярій з'єднується з будкою через невеликий отвір, а з вигулом — відкидними дверцятами.

Як і чим годувати цесарят?

Цесарят можна годувати тим же кормом, що й індичат. Поки цесарята не навчаться пити і їсти, корм їм потрібно роздавати на дощечці, а напувалки підбирати так, щоб цесарята не намокли у воді.

Який приблизний раціон у цесарят?

Починаючи з 50-денного віку, коли цесарята вже звикнуть пастися, їх необхідно підгодовувати вранці і ввечері чи залишати їм корм у бункерних годівницях. Для годівлі можна використовувати також відходи від обмолоту зерна, суміш насіння бур'янів, одержаних під час очищення зерна тощо. Питна вода завжди повинна бути у птиці в достатній кількості. Цесарята, що мають доступ до трав'янистого вигулу, більшу частину потрібного корму знайдуть самі.

Раціони для цесарят у віці 1-50 днів

Корм	Маса корму (у г) залежно від віку цесарят (у днях)				
	1—10	11—20	21—30	31—40	41—50
Зерносуміш грубого помелу	8	16	30	40	60
Протертий сир	5	5	5	10	15
Зелений корм	3	5	5	10	Випас
Кісткове борошно	0,5	0,5	0,8	0,8	0,8
Гравій	Досхочу				

Як годувати дорослих цесарок?

Годувати дорослих цесарок, що не несуться, відносно просто. Там, де є достатній випас, підгодовують цесарок зерновою сумішшю тільки ввечері.

Який приблизний раціон для цесарок?

Раціон для цесарок під час яйцекладки та після її припинення

Корм	Маса корму (у г) залежно від періоду	
	коли не несуться	під час яйцекладки
Зернова суміш (відходи)	60	40
Зерносуміш грубого помелу	20	70
Запарена картопля	30	-
Зелений корм (пасовище)	-	25
Кісткове борошно	5	7
Гравій	Досхочу	

Готуючи цесарок до яйцекладки, частину зерна їм можна згодовувати пророщеним. За вигульного утримання зелений корм можна не давати.

Яке забарвлення оперення у цесарят

Блакитні та сіро-блакитні цесарята, що тільки-но вилупилися, покриті пухом з темними смужками на голові, шиї, спині і почасти на крильцях (так само, як фазанята чи індичата бронзової породи). З третього по четвертий тиждень життя пух у них змінюється опереННЯм іржаво-коричневого кольору. Починаючи з віку 8—12 тижнів, оперення цесарят набуває сіро-блакитного забарвлення з крапчастим малюнком, тобто у віці 12 тижнів вони забарвлені як дорослі цесарки.

Пташник для дорослих цесарок

Дорослі цесарки потребують такого ж утримання, як кури, особливо в період яйцекладки. Цесарок можна утримувати разом з індичками чи курми, оскільки вони відносно добре уживаються. Якщо в цей час не дбати про цесарок, вони будуть нестися в такому місці, що не зможе знайти і сам птахівник.

Як поводитися з цесарками?

Цесарки полохливі і потребують спокійного поводження з ними, завдяки чому їхню лякливість можна знизити до рівня поведінки курей чи індичок. Там, де цесарки надані самі собі, у них з'являються інстинкти напівдиких птахів і робота з ними ускладнюється. Ловити їх слід, застосовуючи спеціальну сітку, якою можна накрити птицю. Спіймавши, цесарку потрібно тримати за крила чи ноги. Якщо схопити її за махове пір'я чи за хвіст, цесарка може їх "скинути" і втекти. Працюючи з цесарками, в пташнику застосовують синє світло.

З досвіду словацьких птахівників
підготувала ***Галина Коваленко***

Чим і як годувати кролів

За своєю природою кріль — гризун з гарним апетитом, який їсть і вдень, і вночі. Його призначення у природі — переробляти об'ємну рослинну їжу, бідну на калорії та багату на клітковину і бути самому їжею для хижаків.

Помістивши кролів до клітки чи вольєра, ми беремо на себе повну відповідальність за їхнє годування та утримання. Вибір кормів і режим годування цілком залежить від нашої турботи.

Завдання полягає в тому, щоб, розпоряджаючись деяким набором кормів, створити такий режим годування, за якого з найменшими затратами можна щонайкраще задовольнити потреби кролів у їжі. Зауважимо, що кролі швидко звикають до режиму годування і боляче реагують на його порушення.

На нашій фермі ми використовуємо зелені, грубі, соковиті та концентровані корми. Всі корми, за винятком соняшникової макухи, висівок та пшеничних відходів, одержуємо на своїй земельній ділянці площею 3,5 га. Із зелених кормів вирощуємо люцерну, еспарцет, суданську траву, кукурудзяно-соєву сумішку, жито, ячмінь та горох, із соковитих — кормові та цукрові буряки і топінамбур. На зимовий період заготовляємо 8—10 т сіна люцерни, еспарцету та ячмінно-вівсяної сумішки.

Концентровані корми — основна складова раціону на нашій фермі, до них належать овес, ячмінь, пшениця, кукурудза, жито, соя. Використовуємо також висівки і соняшникову макуху.

Відповідно до періодів вирощування раціони умовно можна розділяти на літні, зимові та перехідні.

Основу літніх раціонів становить трава люцерни, еспарцету, жита, вівса та суданської трави. Зелена трава в цей час замінює грубі й соковиті корені. Крім зелених кормів, до складу літнього раціону вводили овес, ячмінь, висівки і макуху.

До зимових входять коренеплоди — 200—250 г, сіно — 150—200 г та концентровані корми — 30—35 г.

Перехідні раціони використовуємо наприкінці весни і в кінці осені. Особливо слід бути уважним за переходу від зимових кормів до весняних, які потрібно вводити до раціону поступово. У перші дні якнайбільша даванка трави на одного кроля не повинна перевищувати 50—60 г. Поступово цю норму збільшуємо і доводимо до повної. Для 4—5-місячного молодняку літній раціон складається з 650—750 г трави і 25—30 г концентрованих.

Для концентрованих та соковитих кормів використовуємо годівниці, а траву й сіно закладаємо до ясел, відтак запобігаємо забрудненню і затоптуванню корму.

Безумовно, що для вирощування кролів годування відіграє важливу роль, але найвідповідальніший період годування — це місяць після відлучення молодняку від кролиці. Ми відлучаємо кроленят не раніше 8-тижневого віку. У перші дні даємо їм ті самі корми, які вони отримували, перебуваючи разом із самкою. Протягом тижня поступово переводимо їх на нові. В цей час годуємо тими, що легко засвоюються, влітку — це трава люцерни, еспарцету, дерть зернобобових, а взимку подрібнені коренеплоди, сіно, варена картопля, зволожені мішанки. Важливо не допускати голодування кроленят, оскільки вони швидко худнуть і хворіють. Молодняк годуємо 4—6 разів на добу.

Зменшенню кількості даванок допомагають бункерні годівниці, про які йшла мова минулого разу.

Під час вирощування кролів на м'ясо важливим є їхнє відгодовування, яке суттєво відрізняється від звичайного годування. Якщо годування впливає на нормальний ріст кроля та його розвиток, то відгодовування — на підвищення його маси, вгодованість, поліпшення смакових якостей м'яса та хутра.

На відгодовування відбираємо молодняк, призначений до забою у віці 2,5—3 місяці, а також дорослих незадовільно вгодованих кролів. Умовно відгодовування, яке триває шість тижнів, можна розбити на три періоди. В перший у раціоні збільшуємо до половини частку концентрованих кормів і зменшуємо кількість грубих. У другий період до раціону вводимо корми, які сприяють жировідкладенню — варену картоплю в суміші з висівками, кукурудзу, ячмінь, соєву та соняшникову макуху.

Під час третього, останнього періоду основної уваги надаємо підтриманню апетиту, для чого до сіна домішуємо кріп, петрушку, пастернак, селеру. В цей час напуваємо підсоленою водою, що теж значною мірою впливає на апетит. У кінці відгодовування кролі втрачають цікавість до їжі і стають малорухливими.

Про напування. Відомо, що нестачу води кролі витримують значно гірше, ніж нестачу кормів. Вода певною мірою впливає на ріст і розвиток молодняку, особливо потрібна вода сукрільним кролицям і тим, що вигодовують малят. Нестача води може призвести до поїдання самкою кроленят.

На нашій фермі напуваємо два рази на добу — вранці і ввечері. Влітку даємо воду безпосередньо з криниці, а взимку підігріваємо її до температури 25—30°С. З метою профілактики кокцидіозу двічі на тиждень до води додаємо спиртовий розчин йоду — 10 мл на 10 л води.

Говорячи про годування та корми, я нічого не сказав про дикорослий і гілковий корм. Звичайно, коли ми мали незначне поголів'я кролів, то збирали і згодовували кульбабу, лопухи, полин, деревій, пирій, подорожник, кропиву, осот тощо. Всі ці рослини мають високу поживність і охоче поїдаються кролями. Потрібно застерегти від надмірних даванок кульбаби, її дуже полюбляють кроленята, але, здається, вона затримує їхній ріст.

Гілковий корм і хвою, якщо є така можливість, можна згодовувати без обмежень протягом року.

Насамкінець хочу сказати про дві рослини, які ми широко використовуємо для годування кролів — це соя і топінамбур. Сою згодовуємо у вигляді макухи, додаючи її до комбікорму в кількості 10—15 %. Протягом двох років ми досліджували й установлювали вплив соєвої макухи на приріст живої маси. Результати досить втішні. Порівняно з контрольними групами, яким згодовували комбікорм без сої, прирости в дослідних зросли від 12 до 20 %. До того ж значно зростає і якість хутра.

Топінамбур — універсальний корм для кролів. Використовується вся рослина. З весни до пізньої осені згодовуємо стебла і листя, а з ранньої весни до початку активної вегетації — бульби, які поїдаються з великим апетитом як подрібнені, так і цілі. Бульби не заготовляємо наперед, оскільки вони швидко псуються, а викопуємо в день годування і закладаємо до годівниць.

Наші розрахунки і деякий досвід показують, що кормів, вирощених на площі 3,5 га за звичайних технологій достатньо для утримання кролеферми на 50 кролів основного стада і 1000—1200 голів товарного молодняку протягом року.

Ф.К.Капелюшний,
с. Нова Павлівка Кіровоградського р-ну Кіровоградської обл.

Школа Аматор

Хочу поділитись досвідом...

Відгодівлею птиці на м'ясо займаюсь уже багато років. Щовесни беру на інкубаторній станції індичат та каченят і тримаю їх до осені. Впродовж літа птиця добре несеться завдяки достатній кількості зелених кормів. Утім, я ще й підгодовую свою птицю комбікормом, який готую власноруч. На власному досвіді переконався, що неможливо швидко відгодувати птицю без вітамінно-мінеральної підгодівлі. Різних преміксів і добавок випробував багато, але найбільш помітний і відчутний результат отримав, лише застосовуючи концентровану вітамінно-мінеральну добавку **АМАТОР**, яку минулого року мені порадили придбати у ветеринарній аптеці.

Для початку я купив **АМАТОР**-курча. Ця добавка, як мені роз'яснили у ветаптеці, допомагає зберегти пташенят і розкрити закладений природою в генах потенціал швидкого росту. Я спочатку не повірив і тому дуже здивувався, коли всі мої каченята й індичата вижили і швидко пішли в ріст. Раніше такого не було. Я хоч і підгодовував пташенят преміксами, але все одно виживали не всі, особливо багато гинуло в перші тижні. За 2 місяці я згодував своїм каченятам (а їх у мене було 22) дві упаковки **АМАТОР**-курча; а на 16 індичат за 3 місяці знадобилось 4 упаковки. Пізніше, каченят з двомісячного, а індичат з тримісячного віку, перевів на іншу добавку — **АМАТОР**-індик, яка, власне, і призначена для відгодівлі птиці на м'ясо. Склад у неї зовсім інший: вітамінів і мінералів в **АМАТОР**-індик значно більше, ніж в **АМАТОР**-курча. Так передбачено виробником, оскільки для швидкого росту дорослої птиці їх потрібно більше, ніж пташенятам.

У тримісячному віці кожна моя качка вже важила близько 3 кг і була придатна до забою, хоча для відгодівлі пішло лише 3 упаковки **АМАТОР**-індик. Індиків лише за 5 місяців відгодував майже до 8 кг кожного, вони за двомісячний період інтенсивної відгодівлі з'їли 7 упаковок цієї добавки. А ще я помітив, що индики і качки помітно менше, ніж звичайно, з'їли корму, що мене дуже здивувало, адже відгодував я їх ледь не вдвічі швидше! Виявляється, вітаміни допомагають птиці краще засвоювати поживні речовини, які містяться в кормах, ось чому вона ніколи не буває голодною.

На кожній упаковці **АМАТОР** є рецепт комбікорму: для пташенят — один, а для птиці на відгодівлі — зовсім інший. Вчені розробили ці рецепти спеціально для індиків і качок. Усі його компоненти можна придбати на ринку. Лишається лише їх подрібнити і змішати в необхідних кількостях, а найголовніше — не забути додати **АМАТОР** (5 г добавки на 1 кг корму). Адже без мінеральної добавки це виходить не комбікорм, а проста зерносуміш.

А ще в листівці, яку мені дали в аптеці, коли я купував **АМАТОР**, прочитав, що в **АМАТОР**-індик є вітамін B_4, який запобігає ожирінню індиків та качок. Та найголовніше — **АМАТОР** не містить гормональних препаратів, стимуляторів росту та інших шкідливих для птиці і людини речовин!

Тепер я повністю переконаний, що **АМАТОР** хоч і дорожчий від інших преміксів, зате набагато ефективніший і вигідніший. З однієї упаковки **АМАТОР** можна приготувати аж 40 кг комбікорму, в той час як з інших дешевих преміксів — лише 15 кілограмів.

Результати використання **АМАТОР** просто відмінні, я дуже задоволений! Тепер буду годувати свою птицю лише з **АМАТОР**-ом. Іншим також раджу це робити.

О.І.Васильчак, Тернопільська область

АМАТОР — прибуток щодня!

Концентровані вітамінно-мінеральні добавки серії АМАТОР:
несучка, курча, індик (гуска, качка), бройлер,
свиня на відгодівлі, порося, свиноматка, лікувальна
від аскаридозу у свиней, теля, корова, кролик, коза
можна придбати у ветеринарних аптеках,
крамницях "Насіння", на ринку та у наших дистриб'юторів
у вашому регіоні або замовити післяплатою безпосередньо
у фірми-виробника за адресою:
97412, АР Крим, м. Євпаторія, а/с 28, фірма "Гігієна Біо",
тел./факс (06569) 2-95-99, 2-05-67
Ціна 1 упаковки АМАТОР (200 г) при купівлі післяплатою
5 грн. + 1,5 грн. (послуги Укрпошти)

200 г АМАТОР — це 40 кг відмінного комбікорму!

Увага! Тільки до 1 липня 2002 р.! Придбай АМАТОР та отримай подарунок!

Придбай **АМАТОР** і виріж з упаковки фото тварини, збери 10 таких фото та отримай подарунок: 1 упаковку **АМАТОР**. Листи з фото надсилайте на адресу фірми "Гігієна Біо". На конверті обов'язково зробіть позначку "**АМАТОР** у подарунок!" Вкажіть своє прізвище, ім'я, по батькові, домашню адресу та для якої тварини Ви бажаєте отримати **АМАТОР** у подарунок.

Водопостачання у вашій оселі? Це дуже просто!

Якщо ви вирішили провести воду до своєї оселі чи дачі, аби завжди мати змогу помитися під душем, випрати білизну чи помити посуд, то найпростіший і найдоступніший варіант — придбати обладнання, яке виготовляє вітчизняне підприємство "Босна Ел Джі". Тоді ви забезпечите себе гарантованим водопостачанням як у міських квартирах, а можливо й краще, оскільки тиск буде стабільним і вищим, ніж на верхніх поверхах висотних будинків.

Що ж входить до складу обладнання, яке забезпечить вас водою?

1. Насос БВ-0,2-40-У5М "Босна Ел Джі".
2. Бачок місткістю 25 л, який дає змогу підтримувати тиск від 2 до 3 атмосфер.
3. Реле тиску, що автоматично включає і виключає насос.
4. Манометр, який показує тиск у системі водопроводу.
5. Перехідний штуцер, на якому монтується все обладнання.

Як змонтувати обладнання?

Насос встановлюють у колодязі або свердловині, звідки вода по шлангу чи трубі подається до бачка в оселі, що розміщений у зручному місці. Від бачка ви робите розводки до кранів, душа, на кухню тощо. Реле тиску буде регулювати роботу насоса. Тож коли вам буде потрібна вода, відкриєте кран і реле автоматично включить насос, і навпаки, коли кран закриєте — насос виключиться.

Встановивши обладнання, ви забудете всі негаразди, пов'язані з водопостачанням, а підключивши газову колонку або електричний нагрівач, завжди матимете гарячу воду для своїх потреб.

А й справді — скільки вже можна прати білизну в тазу і митися в річці? Тим більше, що до літнього сезону нинішнього року фірма "БОСНА ЕЛ ДЖІ" підготувала нову модель насоса — БВ-0,16-30-У5, основною відзнакою якого є менші габарити (діаметр 85 мм, що дає змогу використовувати його у свердловині 100 мм), при майже тих самих технічних параметрах, що й у БВ-0,2-40-У5. Утім є і вкрай важлива різниця: новий насос суттєво дешевший!

Не вагайтеся! Придбавши насоси "БОСНА ЕЛ ДЖІ" і системи водопостачання, ви назавжди забезпечите себе водою для саду, городу, дому і всіляких інших потреб!

Приготуєте —

Торт-безе "ПАВЛОВА"

Взяти 7 яєчних білків, 2 склянки цукрової пудри, по 1 чайній ложечці ваніліну й оцту, 25 г кукурудзяного борошна, 300 г стиглої суниці, 250 г вершків.

Збити яєчні білки в круту піну. Поступово додати змішані цукрову пудру і борошно. Потім додати оцет і ванілін. Вилити все на кругле алюмінієве деко діаметром 20 см і 6 см заввишки.

Випікати 1 – 1,5 год. при температурі 150°С і залишити, щоб торт вихолов у духовці. Коли він охолоне, покрити тонким шаром збитих вершків і викласти по краях половинки суниць. Прикрасити залишками вершків з суницями.

Суничний торт

Взяти 150 г сиру, 140 г цукру, одну чайну ложечку розпушувача для тіста, одну чайну ложечку лимонної цедри, 500 мл вершків, 6 столових ложок олії, 250 г борошна, 6 г желатину, 750 г суниць, 1 пакетик ванільного цукру, 1 столову ложку цукрової пудри.

Змішати сир і 100 г цукру з цедрою лимона, олією, борошном, розпушувачем для тіста. Розділити на три порції, бортиком роз'ємної форми (24 см) вирізати три коржі. Випікати на змащеному жиром деці за температури 200°С 15 хв. Збити з 250 г суниць ягідне пюре. Решту ягід розрізати вздовж на половинки. Ввести в пюре розчинений желатин. Вершки збити з 40 г цукру, додавши і ванільний цукор. Відкласти 4 столові ложки, а решту змішати з пюре. Половину крему викласти на один корж. Зверху викласти половину ягід. Накрити, не придавлюючи, другим коржем. Змастити кремом і накрити третім коржем. Прикрасити попередньо відкладеними вершками, ягодами, цукровою пудрою, квіточками і листочками суниць. Тримати торт у холодильнику.

Суниці будуть запашнішими, якщо їх покропити лимонним соком і дати постояти.

Повидло з суниць особливе

Взяти 1 кг суниць, 400 г цукру. Перебрані і промиті суниці варити в емальованій каструлі без додавання води до розм'якшення.

Зняти з вогню, трохи охолодити і протерти через густе сито, щоб видалити насіння. Зважити отриману пюреподібну масу і на 1 кг суничного пюре додати 400 г цукру. Варити повидло до необхідної густоти. Потім зняти з вогню і гарячим розлити у скляні слоїки.

Повидло із суниць і черешень

Взяти 3 кг черешень, 3 кг суниць, 2 кг цукру. Промити черешні і видалити плодоніжки. Зварити їх цілими в невеликій кількості води. Потім протерти через сито. Перебрати 3 кг суниць, припустити їх без додавання води, також протерти через густе сито. Отримане із черешень і суниць пюре поставити на вогонь і варити півгодини. Після чого додати 2 кг цукру. Варити повидло до необхідної густоти. Потім зняти з вогню і гарячим розлити у скляні слоїки.

Яйця фаршировані грибами

Беру круто зварене яйце і зрізую тупий кінець. Потім чайною ложечкою виймаю жовток. Цибулю дрібно шинкую, обсмажую до золотистого кольору. Підсмажені гриби з'єдную з цибулею та подрібненим жовтком. Отриманим фаршем заповнюю білки. Такі яйця подають під майонезом, сметаною або соусом. Можна прикрасити зеленню.

Фарширований червоний бурячок

Бурячок ошпарюю окропом, обчищаю від шкірки. Ложечкою у коренеплоді роблю виїмку і заповнюю її фаршем із будь-якого відвареного м'яса, заправленого підсмаженою цибулею, перцем, сіллю. Бурячок обсипаю паніровочними сухарями, кроплю маслом і запікаю в духовці. До столу подаю із сметаною.

Салат із яблук та м'яса

Яблука (400 г) почистити, нарізати шматочками. М'ясо (300 г) та свіжі огірки (100 г) нарізати кубиками. Кільку (50 г) подрібнити виделкою та заправити майонезом (200 г).

Батон, фарширований грибами

Взяти звичайний, досить черствий батон, вийняти з нього м'якуш так, щоб не пошкодити шкоринку. Начинку робимо із свіжих, солених або маринованих грибів. Обсмажені з цибулею гриби пропускаємо через м'ясорубку. Заправляємо перцем, зеленню. Звільнену від м'якуша шкуринку щільно начиняємо грибним фаршем і запікаємо в духовці. Такий батон подають до столу як гарячим, так і холодним, нарізуючи гарними скибочками.

Салат кримський

Беремо в рівних частинах подрібнені на шматочки курагу, чорнослив (без кісточки), м'ясо копченої курки, ялтинську фіолетову цибулю і заправляємо майонезом. Буде смачно.

Борщ з рибою

Варимо гриби, січемо їх. Цибулю пасеруємо на вершковому маслі та заправляємо борошном. Буряк нарізуємо соломкою і підсмажуємо. Додаємо трохи оцту. У проціджений грибний відвар, як тільки він закипить, кладемо картоплю, попередньо зварену квасолю з відваром, буряк, цибулю, варені гриби, сіль, перець, лавровий листочок — все це варимо разом до готовності. А тим часом смажимо на олії карасі, обваляні в борошні. Якщо не вистачає часу, то карасі можна не обсмажувати. Але це погіршить смак борщу. В готовий борщ викладаємо карасі, доводимо до кипіння — і рибний борщ готовий.

Суп гороховий

Замочений з вечора горох кладемо в бульйон або просто у воду і варимо півтори години. Підготовлені корінці і цибулю дрібно нарізуємо і злегка обсмажуємо на маслі. Перекладаємо в каструлю і варимо хвилин 15 — 20. Гороховий суп можна варити з копченими свинячими ребрами або шинкою. Подавати бажано з грінками із білого хліба, нарізаного кубиками.

Котлети полтавські

Яловичину двічі пропустити через м'ясорубку, додати нарізане дрібними кубиками сало, воду, сіль, часник, молотий перець. Все ретельно перемішати. Із фаршу сформувати котлети, запанірувати в сухарях і підсмажити. Подавати з смаженою картоплею. Полити можна будь-яким соусом.

не пошкодуєте!

Чудові рецепти для читачів журналу "Дім, сад, город" надіслала з Криму досвідчена господиня Р.В.Марченко.

"За багато років, з тих пір як вийшла заміж у 1964 році, збираю рецепти, які досить часто використовую. Сподіваюся, що вони і вас зацікавлять.

Конкурс «Господиня»

У Криму популярністю користуються страви східної кухні.

Дом лама

На дно казанка кладемо вершкове масло або маргарин. Ріжемо довільними шматочками м'ясо свинини або курки. Потім викладаємо шарами моркву, картоплю, помідори, капусту, кільцями нарізані болгарський перець, баклажани. Зверху присипаємо зеленню петрушки і тушкуємо 45 хв. на слабкому вогні, не помішуючи. Не забудьте кожний шар посолити та поперчити. Готову страву шумовкою акуратно викладаємо на блюдо. Вигляд у такої літньої страви гарний і апетитний.

Картопляні кульки з сиром

Беремо 300 г вареної картоплі, 250 г звичайного сиру, сіль, одне яйце, 100—150 г борошна, 100 г шинки або ковбаси, жир, на якому смажили. Варену охолоджену картоплю перетерти, додати протертий сир, сіль, яйце, борошно а потім дрібно нарізану шинку або ковбасу. Із отриманого тіста сформувати кульки і обсмажити їх.

Кекс

Три яйця, 6 ложок цукру збити, додати одну баночку майонезу, половину чайної ложечки соди, погашеної оцтом. Додати 7 ложок борошна. Якщо є, то бажано додати родзинки. Тісто вимішати. Форму змастити маргарином, обсипати сухарями. Тісто вилити у форму, зверху присипати подрібненими сухарями і випікати в духовці.

Дешеве печиво

Шість столових ложок розсолу від помідорів або 6 ложок томатного соку, 6 столових ложок олії, 6 столових ложок цукру, 1 чайну ложечку соди. Тісто замісити і дати постояти 2—3 год. Потім розкачати, вирізати формою печиво і спекти у духовці.

Яблучний пиріг

800 г яблук очистити від шкірки, нарізати дольками. Деко змастити маслом або маргарином, присипати сухарями. Яблука викласти на деко, на яблука покласти шматочки масла або маргарину (50—80 г). Три яйця, склянку цукру, склянку борошна, трішки погашеної оцтом соди ретельно збити, залити яблука і випікати в духовці.

ТОВАРИ Скриня поштою

Ви можете надіслати замовлення звичайним листом за адресою:
04071, м. Київ-71, а/с 40-Д, каталог «Скриня»
або зробити замовлення за телефоном:
8-800-504-44-40 (без вихідних).

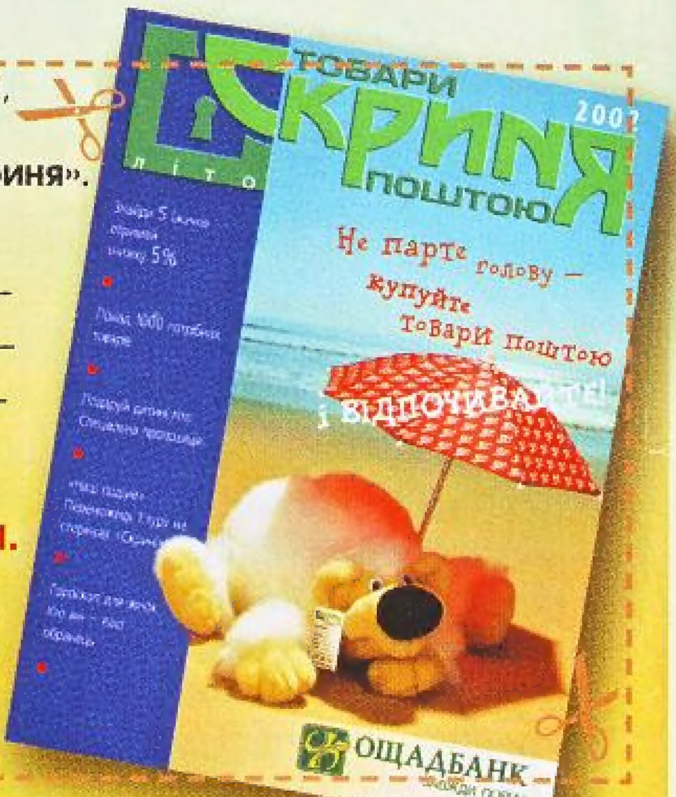
Всі дзвінки безкоштовні.

Ви сплачуєте за товар на пошті в момент отримання.

Мінімальна сума замовлення 35 гривень

Заповніть, будь-ласка, купон замовлення, виріжте і надішліть його за адресою:
04071, м. Київ-71, а/с 40-Д, каталог «Скриня».

Я, Прізвище ____________________
Ім'я ____________________
По батькові ____________________
Замовляю каталог «Скриня, літо — 2002» за **5,00 грн.**
Індекс ____________________
Адреса ____________________
____

Літній асортимент товарів-поштою ви знайдете у свіжому випуску каталогу «Скриня — літо 2002».

1 **146,85 грн.**

1 Набір емальованого посуду
До набору входить: 4 каструлі об'ємом 2; 3; 4; 4,5 л та чайник об'ємом 3,5 л.
Артикул **51162**
Ціна **146,85 грн.**

2 Ваги для господині
Легкі красиві ваги дозволять господині приготувати будь-яку страву точно за рецептом. Ваги легко миються і компактно складаються після використання. Для зважування вантажів до 2 кг.
Діаметр: **15 см**
Гарантія – **2 роки.**
Артикул **51274**
Ціна **18,75 грн.**

2 **18,75 грн.**

3 Пристрій для домашнього консервування
Шарикові підшипники, дозволяють легко закривати банку кришкою. Дуже зручний і необхідний в домашньому господарстві.
Довжина: **25 см**
Артикул **50786**
Ціна **21,45 грн.**

3 **21,45 грн.**

5 **92,65 грн.**

4 **12,80 грн.**

4 Пристрій для домашнього консервування
За допомогою цього пристрою навіть жінка зможе закручувати банки. Треба тільки натиснути на ручку і кришка закрита. Найкращий пристрій для закривання кришок із тонкої жерсті.
Артикул **51271**
Ціна **12,80 грн.**

5 Обприскувач
Пневматичний пластмасовий обприскувач призначений для хімічного захисту рослин від шкідників та хвороб, а також для боротьби з бур'янами. Використовується також для дезінфекції, дезінсекції, миття стін, вікон, автомобілів, побілки, можливе інше застосування. Вміщує 8 л розчину.
Гарантія – **6 місяців.**
Артикул **90375**
Ціна **92,65 грн.**

6 Засіб боротьби з колорадським жуком «Банкол»
Розчиняється у воді і розбрискується на вражених колорадським жуком рослинах. Ефективно знищує жуків та лічинок. Норматив витрат – 5 л суміші на 100 м^2. Концентрація суміші: 4–6 г на 10 л води.

6 від **7,80 грн.**

Упаковка 25 г	**Упаковка 50 г**
Артикул **90300**	Артикул **90301**
Ціна **7,80 грн.**	Ціна **13,60 грн.**

7 Яскравий веселий дощовик
Не займе багато місця в сумці та врятує від зливи. Завдяки широкому крою вдягається навіть на пальто чи куртку.

Дощовик для дорослих з капюшоном
Склад: **100% поліетилен**
Безрозмірний
Колір: **жовтий, блакитний, зелений**
Артикул **40603**
Ціна **9,90 грн.**

Дощовик для дітей з капюшоном
Склад: **100% поліетилен**
Безрозмірний (для дітей зростом до 158 см)
Колір: **жовтий, блакитний, зелений**
Артикул **40604**
Ціна **7,95 грн.**

7 від **7,95 грн.**

Мінімальна сума замовлення 35 гривень

ОЩАДБАНК ЗАВЖДИ ПОРУЧ
Ліцензія НБУ № 148 від 31.07.2000 р.

Заповніть бланк замовлення, виріжте та надішліть за адресою:
04071, м. Київ, а/с 40-Д, каталог "Скриня"

Я, ____________________
прізвище, ім'я та по батькові
____
індекс, докладна поштова адреса, телефон

замовляю за каталогом "Скриня" такі товари:

Артикул	Назва товару	Колір	Розм.	Кількість	Ціна, грн.	Сума, грн.

Підпис Замовника: ____________ "___" ________ р. **Разом:** ________

У номері:

„Дім, сад, город"
виробничо-практичний журнал №6, червень, 2002 р.
Головний редактор **М.І.Халимоненко**
Головний художник **Т.П.Колодницька**
Заступники головного редактора
Б.К.Донгаш, І.Ф.Куштенко
Редактори А.М.Капітульська, О.В.Кисленко

Дизайн, верстка **В.О.Пономаренко**
Реклама, оголошення **В.О.Давидко, В.М.Матохнюк, тел. 552-95-11**
Розповсюдження, маркетинг **Т.І.Лазебник, тел.552-94-60**
Видання зареєстровано, серія КВ, №3536 від 23.10.98

Підписано до друку 22.05.2002 р.
Загальний тираж 148 356 прим. (у тому числі: російською мовою і в комплектах з іншими журналами — 28 690 прим.) Ціна договірна.
Адреса: 02094, Київ-94, пр.Гагаріна, 17-а. Тел. (044) 552-95-13

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:
«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Наш дім» — 21871.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях»+ «Вокруг света» — 21843.

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Видруковано у друкарні ТОВ «Новий друк»,
м.Київ, вул. Магнітогорська,1. Тел. (044) 558-29-60, тел./факс (044) 551-58-58.

Індекс 74142

Триває передплата періодичних видань на II півріччя 2002 р.

Всеукраїнський щомісячний виробничо-практичний журнал

Дім, сад, город

Журнал "Дім, сад, город" видається з 1989 року. Найпопулярніше в Україні, справді народне видання для всіх, чиє життя і праця пов'язані із землею.

Журнал "Дім, сад, город" (укр.). Передплатний індекс 74142

Журнал "Дом, сад, огород" (рос.). Передплатний індекс 22429

"Будьмо здорові" — щомісячне видання з проблем охорони здоров'я. Публікації медиків-практиків, діячів української та світової медичної науки, досвід народних цілителів і травознаїв.

Передплатний індекс 74063

"Пасіка" — українсько-чеський щомісячник з практичними порадами як для досвідчених бджолярів, так і для початківців. Вміщує багато корисної та цікавої інформації стосовно використання цілющих властивостей меду.

Передплатний індекс 74429

"Квіти України" — єдине в Україні спеціалізоване ілюстроване видання для квітникарів. Рекомендації досвідчених фахівців стосовно ведення всіх галузей квітникарства, розповіді про кращі сорти квітів, ботанічні сади, публікації відомих селекціонерів.

Передплатний індекс 74275

"Виноград. Вино" — журнал для виноградарів-любителів і професіоналів. Розповіді про випробувані та нові сорти винограду, поради щодо боротьби з хворобами і шкідниками, рецепти виготовлення найрізноманітніших вин.

Передплатний індекс 40305

"Наш дім" — незамінне видання для всіх, хто хоче спорудити і кваліфіковано облаштувати оселю.

Передплатний індекс 74453

"Туризм сільський зелений" — щоквартальне видання для всіх, хто бажає відпочити в сільській місцевості або надати свою садибу для відпочинку. Досвід у цій галузі інших країн.

Передплатний індекс 40307

"Чумацький шлях" — для тих, хто цікавиться історією, культурою, звичаями народів світу. Подорожі, пригоди, знахідки.
Корисний для вчителів, студентів, школярів.

Передплатний індекс 22436

"Зелений календар" — газета, яка порадить садівникам і городникам, у які строки найкраще проводити ті чи інші роботи, яким сортам віддати перевагу, як захистити насадження від шкідників і хвороб.

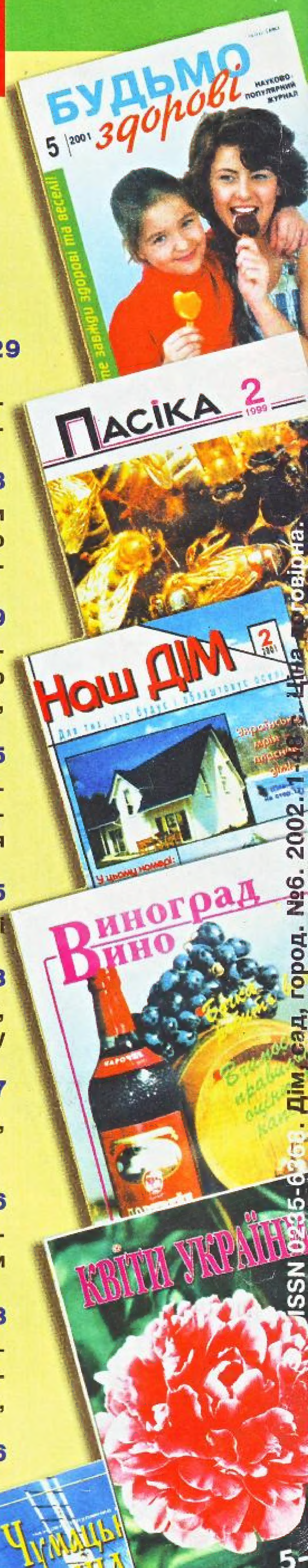
Передплатний індекс 30203

"Яблунька" — багатоілюстроване видання для дошкільнят і школярів. Цікаво, захоплююче розповідає про таємниці природи, походження тварин, рослин. Флористика, казки, легенди, дитяча пошта, конкурси, вікторини, ігрові завдання, призи.

Передплатний індекс 40306

"Яблунька" з щоквартальним додатком **"Розфарбуй!"**.

Передплатний індекс 21870

ISSN 0235-6258. Дім, сад, город. №6. 2002. 1-48. Ціна договірна.